

**«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 2009**

Азим Суюн

*Муҳаббат
хайратлари*

*(Шеърлар,
насрий қайирмалар
ва достон)*

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 2009

Суюн, Азим

Муҳаббат ҳайратлари: Шеърлар, насрий кайирмалар ва дoston. — Т.: «Шарқ», 2009. — 208 б.

Азим Суюн — поэтик фикри халқона, ифода йўриғида ҳам халқчиллик бўриб турадиган шоир. Унинг шеърлари халқ айтимилари каби соддаваш, улар сингари теран, улардай юқумли. Азим Суюн битганларига халқ оғзаки поэзияси кучли таъсир кўрсатган, айни вақтда ўз ижодий кифасини сақлаб қола билган ёлқинли шоирдир. Азим Суюннинг ушбу янги китобидан шоирнинг 2000 йилдан буён ёзган шеърлари, насрий кайирмалари ҳамда «Ўзбек Давлати» дostonи жой олган. Улар Сизнинг руҳингизни юксакликларга чорлашларига аминмиз.

ББК

ISBN 978-9943-00-354-5

© «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти, 2009 й.

*Ватан
кенликларида
(туркум)*

18—20 май, 2002 йил
НУРОТА ТОҒЛАРИНИНГ ҚОРАТОВ ТИЗМАСИ.
БЕШБАРМОҚОТА ҚОЯЛАРИ
ЁНБАҒРИДАГИ ТОШКУЛБАМ

1

Яқин-олис юртлар кездим,
Дарё, денгизларда суздим,
Яхши, ёмон байтлар тиздим,
Дилда ўтли соғинч сездим, —
Тонгда турдим — ёздим қанот,
Хайр, хушқол азиз пойтахт,
Кулбам сари учдим шу зум.

2

Юрагимда миңг-миңг калом,
Адашурман сўзларимдан,
Соғинч тошар кўзларимдан,
Бешбармоқота, ассалом!
Уйғонади ботир қоним,
Беш чўкки — беш паҳлавоним,
Сизларга мангу эҳтиром!

3

Мени қарши олди кулбам,
Зах, моғорлар иси анқир.
Шундай бўлар кошона ҳам
Очмаса гар инсон бағир.
Йўқ, тортмади кўнглим сус,
Фариштадай бердим тус,
Ўртага илдим фонус.

4

Даракчиқуш келди дараклаб,
Кўниб олди кулбам томига.
Бошбармоқдек бошин сараклаб
Алик олди у саломимга.

Кўзи мунчок, олмай тин,
Ликиллатар думпарин.

5

Йўл азоби, хорибман анча,
Тоғларимни соғинмай қанча,
Ухлаб қолдим қуёш чикқунча.
Турганимда танам яйрарди,
Бир қояда каклик сайрарди.

6

Какликжон, ох, какликжон.
Бўғин-бўғин бўғинчак,
Тугун-тугун тугунчак.
Ўттиз элнинг энаси
Хали ҳамда келинчак.
Какликжон, ох, какликжон.

7

Кулбамдан кўриниб
турар бир Арча
оддий Арча эмас
асрдан ошган.
Тикка ўсган шохлар
кундуз қуёшга
кечалари эса
ойга туташган.
Ҳар ким ҳам боролмас
Арчаотага
шундоқ ёнида бор
илон ўрдаси.
Гохида тунлари
чалиниб қолар
қулоққа уларнинг
чинқириқ, саси.
Ўрда тевараги
кип-қизил лола

ярадор кийикнинг
 гўёки қони
Ҳар ён сочилгандир
 кўзни оладир,
кўнгилни оладир,
 шарафи-шони.
Бешбармоқотанинг
 бир қоясига,
тўғриси, қоянинг
 ярим белига
тирмашиб чиқаман,
 ўрнашиб олиб
қарайман тоғларнинг
 ўнгу сўлига.
Дара, камарларнинг
 ёнбағри бўйлаб
сарик дўлана-ю
 қизил дўлана
кўпириб гуллаган
 гулдасталарин
қуёшга тухфадек
 тутади гўё!
Шарқираган сой...
 қирғоқ ёқалаб
терақлар, итбурун
 кетган чирмашиб,
ёввойи олма-ю
 ёввойи чилги
бир тан-жон сингари
 турар бирлашиб.
Учкатнинг ёнида
 турибди ирғай
бири оппоқ тан-у
 бири қўнғир тан.
Сариқтол ёнига
 бир туп оқ қайин
қачон-у қаердан
 кеп қолди экан?

Аччиқ бодом, яъни
қора бодомлар
таглари макондир
қўлвор илонга.
Сен агар тегмасанг
тегмайди улар,
тегсанг агар жабр
сенингдек жонга.
Оқбулокқа тушиб
келар алқорлар
чанқашган ҳали туш
бўлмайин туриб.
Қўлимда милтиқ йўқ...
билади улар
шу учун келишар
шошмай, беҳадик.
Менинг бургутларим...
мен уларга дўст,
танишман уларга
болалигимдан.
Тепамга келишиб
саломлашдилар
гўёки йўқми деб
бирор кам-у кўст!
Ҳеч кам-у кўстим йўқ...
уларга айтдим,
Паррандозотада
улар макони.
Қўриқлаб юрдилар
қаерга борма
гўёки мен билан
биргадек жони.

8

Милтиқбой, Ўроқбой, Қиличбой, —
йилқибоқар, овчи, қўйбоқар,
мени кўрмоқ учун келдилар бирга.

Тошўчокда қайнади қозон,
тошўчокда биқирлаб чойдиш
қўшилдилар суҳбат, гангур-гунгирга!

Шовуллоққа бораман, дедим,
Отлар тайёр, дедилар, улар,
Ошиб ўтдик тоғ-тош белдан, ўнгирдан.

9

Осмон ости — мўъжиза,
Тафаккур ила қара,
Нуротатоғ онаси,
Шовуллоқ шаршараси.

Милён-милён сочма ўқ
Нурда ялтираб совук,
Юксак юзлаб теракдан
Отилади юксакдан.

Тевараги — маъвоси,
Сим-сим, мрамар ҳавоси,
Ҳали келмай ёнига,
Жон бағишлар қонинга.

Шаршаранинг ортидан
Каптар чиқар отилиб,
Каптарларки, доғи йўқ,
Қарайсан, саноғи йўқ.

Тўрт томони чангалзор,
Исмсиз чечак, гулзор,
Йўғидан бори кўп-кўп,
Сунбуллар ўсар тўп-тўп.

Шовуллоқ сойи бўйлаб
Тумшуғин тошга қайраб
Лиқиллар фотмачумчук,
Кўнгли ҳам, кўзи ҳам тўқ.

Самбиттолларнинг шохи
Силкиниб қолар гоҳи
Учиб кетади бир қуш, —
Уни дерлар исҳоққуш.

Ширмойи — буғдойбалик
Гоҳ сакрар баландга тик.
Тилла танга сингари
Ялтирар нурли тани.

Дармоншувокнинг исин
Димоққа урар насим.
Қовғаўт менга қарар,
Танам сурурин туяр.

Бордай жоним қасдида
Шаршара сув остида
Чўмилдим сўнг тобландим
Кунчувокда ётиб жим.

Гулхан ёқиб шу кеча
Қолиб кетдик тонггача.
Камол укам — йигит алп
Совуқдан қолди асраб.

Тун — сирли шовуллаши,
Қашқирлар увуллаши
Кетай десак пинакка
Ваҳм солди юракка.

Кўкдан тушиб келгандай,
Гўё салом бергандай
Саҳарда ажиб бир ҳол;
Қояда турар алқор...

Осмён ости — мўъжиза,
Тафаккур ила қара
Нуротатоғ онаси,
Шовуллоқ шаршараси.

10

Бу дунёда юртлар кўп,
Лекин битта Ўзбекюрт.
У эмас менинг шоним,
У эрур менинг жоним!

Хар бир нуқта, гўшаси
Менга тўшак тўшайди!
Тўшаги гоҳо гилам,
Гоҳо қишдир, гоҳ кўклам,

Қотирма нон қозонда,
Гоҳо шом, гоҳ азонда
Йўлхалтам елкамдадир
Оёқларим илдамдир...

Яқин-олис юртлар кездим,
Дарё, денгизларда суздим,
Яхши, ёмон байтлар тиздим,
Дилда ўтли соғинч сездим, —

Тонгда турдим — ёздим қанот,
Хайр, хушқол кулбам, тоғ-тахт,
Пойтахтимга учдим шу зум.

8 март, 2003 йил

ФАРФОНА

Шоҳимардон.
Ўнг қанот Ёрдон.
Тоғ тўрида — тоғнинг тўшида
қўноқхона — афсункор мезбон
бизни кутиб олар тушидай.
Бу ерларда ҳали қалин қор,
ҳаво тоза... тагин тозарган,
юзларимиз таранг, қизарган,
лекин кўнгил қордек беғубор.
Тоғ ёнбағри, арчазор қалин,
бугун барин либоси оппок,

бир ёнда жуфт, кай бир ёнда ток,
кўзинг тинар қараган сайин.
Айикбошли чўкки, қоялар
қандайдир бир хабар кутгандай,
гўё унга кулок тутгандай
тим-тирс боқар сирли соядай.
Жойлашамиз бир-бир хонага,
иссиккина, ёкимли, шинам,
о, бу жойлар ёқдики бирам
сафардошим Зилолахонга.
Қачон ёға бошлади бу қор,
лайлаққор бу, лўппи-лўппи у,
майин-майин, оппок ёғду бу,
тўрт ён ҳарир пардали диёр.
Сой бўйида тераклар тип-тик,
бизга салом берган сингари,
қўлларини чўзган кўк сари,
лекин боши таъзимда — эгик.
Кўноқхона олди... сал четда
махсус айвон... ўчокхоналар,
хос қозонда шўрва билқиллар,
чўғлар тафти уради бетга.
Бу тоғлар биз кўрган доимги
тоғлар эмас, ўхшамас асло,
ҳар бир дарахт бир малаксиймо,
тенги йўқдир мусаффолигин.
Айричадир холу ҳаловат,
шуурларга урилар оханг,
оҳангларки илохий, моҳранг,
тан-жонларга девона қувват.
Кўп ўтмайин бизнинг лайлаққор
маржон-маржон қорга айланди,
борлиқ жимир-жимир ойланди —
бир дунёки тилсим, диловар.
Маржонқор ҳам тинди. Тушди тун,
тун тушганин Ой берди хабар —
ўн тўрт кунлик бир кучок қамар,
жаранглайди шуълалар беун.

Тап тортмайин хайқирдим, тошдим,
оҳлар уриб ўкидим шеърлар,
ишқу хайрат ҳақида улар,
сизиб чиқар кўзларим ёши...

Шоҳимардон.

Ўнг қанот Ёрдон.

Тоғ тўрида — тоғнинг тўшида
сўнг... қорбўрон ўйнадик обдон
ой қўйнида — ойнанинг тушидай.

21 май, 2006 йил

САНГАРДАК ШАРШАРАСИ

Хисор тоғларининг
бир биқинида
Қат-қат қояларнинг бағрини ёриб,
Баҳайбат шаршара
отилиб чиқар,
Сўнг шер ёлларидек оқар ёйилиб.
Сув пардаси орти —
яшил салтанат —
Ковак-ғор сирлари чорлар ўзига.
Йўсинлар қоплаган
деворларининг
Тушуна олсайдинг асрий сўзига.
Бунда қўноқ бўлган
бир пайтлар Бобур,
Толим толаларга термулган мафтун.
Илохий дурлардан
ховучлаб ичиб
Билмадим, қандайин ажралган ул кун.
Шаршарада ўйнар
қуёш нурлари,
Шаршара эмас бу, ўзбек шойиси.
Йўк, бу оқ хилпироқ
қуйруқларидир
Хисор яйловларин қулин-тойисин.

Олган каби абад
химоясига
Бош узра жуфт бургут учар айланиб.
Билмайди, Сангардак
шаршарасига
Девона шу жоним қолган бойланиб.
Мўъжиза қўраман
хар заррасида,
Шарҳини тополмай тилларим лолдир.
Жон олдирсанг, Эгам,
йўлли дунёда,
Шу тенгсиз чиройнинг олдида олдир.
Унинг бир зарраси,
рамақижон дам —
Қурушқоқ лабимда бир зум олсин тин.
Сўнг, майли, бу Азим
ўтсин дунёдан,
Унинг сувларида танам ювилсин.

23 май, 2006 йил

ТЕНТАҚДАРЁ. ХЎЖАИПОҚ БУЛОҒИ

Хўжаипок ғоридан
отилиб чиққан булоқ —
олтингугуртли ирмоқ
қўшилар Тентақдарёга.

Булоқ суви рангпар сув
ҳақ ҳаққи қилма гумон
келади беш тегирмон
қўшилар Тентақдарёга.

Гўё Тентақдарёнинг
дардини олмоқ истаб
оти қичаланг-қистанг
қўшилар Тентақдарёга.

Тап тортмайин ечиндим
кирдим форнинг ичига
тўрга юрдим ичикмай
ортда қолди Тентақдарё.

Фор шиптида қандиллар —
оқиш-сарғиш сумалақ
қотиб қолган камалақ
ташқарида Тентақдарё.

Сувга тўйинган ҳаво
шунчалиқ шаффоф мўлдир
симира ўпкангни тўлдир
ташқарида Тентақдарё.

Ваҳимага тушасан
ўрлаб борганинг сари
келмасин форнинг қаҳри
ташқарида Тентақдарё.

Оёқ остида тошлар
балиқ мисоли силлиқ
ҳар қадамнинг сирпанчик
ташқарида Тентақдарё.

Ортга қайтмоқ даркор бас
қайдадир ғалдур-ғулдур
жимирлар шалдир-шулдур
ташқарида Тентақдарё.

Форбулоқда шу куни
тентақ каби чўмилдим
қайроқтошдай кўмилдим
қараб турди Тентақдарё.

Йўлдош Қозоқбой Йўлдош
ва кўшним Турсун Али
форнинг оғзида ҳали...
бирга турар Тентақдарё.

Сўнгра Тентақдарёнинг
жанубий қирғоғида
ош бўлди қўй ёғида
ош ошатди Тентақдарё.

Юртимда аталгайдир
қанча-қанча сой-дарё
тентагу асов телба
сўнг... Сир ё Амударё!

19 ноябрь, 2006 йил

ДЎРМОН БОҒИ

Катта чошгоҳ. Намхуш насим.
Кўп ўтмайин тўс-тўзғоқ.
Ёнғоқларнинг япроқлари
қорамтир тус қовжироқ.

Тўзон турфа хил баргларга
қўшиб-чатиб уларни
ўз йўлига солиб учар
бошда қора кунлари.

Деразалар очиқ эди,
кимдир эшиги очиқ,
ип дорда осилган эди
келиним ювган сочик.

Ён қўшним ҳовлисида
нимадир қарсиллади,
тўк симлари бир-бирига
бир тегиб чарсиллади.

Адиб, шоир — кўпчиликнинг
уйлари ҳали янги,
Тоҳир Қаҳҳорнинг томида
тўзону шифр «жанг»и.

Кучли шамол қандайн тез
бошланган бўлса, ажаб,
худди шундай тугади у,
барига турдим қараб.

Тушлик яқин. Сув сепгандай
тагин жимжит ҳаммаёқ,
қўниб-учиб қавиллайди
қорақарға — вақти чоғ.

Теракларнинг адллиги
кузда кўринар яққол,
кўкиш, оқиш таналарда
қўнғир доғлар, қўнғир хол.

Ўрикларнинг қуруқ шохи
деҳқон қўлин эслатар,
жилдираган ариқларда
хира осмон акс этар.

Тутлар ости қуюқ япроқ,
қўшни қозоқ қўйлари,
лабларига бир-бир олиб
«курт-курт» қилиб чайнайди.

Қарағая арчаларга
таъсир этмас тўзон, куз,
ҳаволарни ёриб турар
ҳамон ўша яшил тус.

Ҳовлимдаги тўрт туп хурмо
кўтаролмай ҳосилин,
тол тирговучларни ҳатто
эгиб олган лорсиллаб.

Ишқом ости — узун йўлак,
бориб-келиб юрибман,
мана, битта ток остига
келиб тўхтаб турибман.

Ногох кўзим тушган эди
сўнгги бир бош узумга,
ўчоқдаги қўрдай бўлиб
кўринди у кўзимга.

Аста узиб, Ойгулхонни
ўз ёнимга чорладим,
узумнинг хар донасининг
шираси ёрди лабни.

Қолиб узоқ-узоқларда
кўрмаган каби, шошиб, —
о, бармоқлар бир-бирига
қолди чиппа ёпишиб.

Соат ўн бешта кам тўрт. Кўк
созининг танғирлари,
хадемайин уриб берди
унинг шаррос ёмғирлари.

Кириб кетдим ўз хонамга,
эхтимол, бу ёғи қор,
деразамнинг олдида-чи
тарс ёрилган жуфт анор...

23 ноябрь, 2006 йил

АЙДАРКЎЛ

Чўл, саҳрода бўлмайти йўл,
топасан уни ўзинг,
машинамиз излайди йўл,
уфқларга тикиб кўзин.

Идраб ётар ўт-ўланлар
нигоҳларинг етгунча,
тўрт томонинг янтоқзору
шувокзордир кетгунча.

Оқ калтагу қаро калтак
барча ранглар қоришиқ,
хас-хашаклар нақ палағда
тухумларнинг сариғи.

Нор туянинг қаншаридан
ип ўтказиб бир чўпон,
қайгадир кетар етаклаб,
ити кетар ёнма-ён.

Қийналсанг, қийналмайсан,
кўрасан роҳатини
шаҳарлик шофёр Отабек
берар мошин додини...

Якка-дуккам саксовуллар
учрайди унда-бунда...
Шарқий кирғоққа ниҳоят
етдик соат ўн бирда.

Чегарасиз сингари кўл
ётар Қоратов бўйлаб
уюшгандек жунжикар эт,
бемадор каби офтоб.

Айдаркўлнинг осмонини
ҳар ёнда тилиб-тилиб
миққийлару чағалайлар
учишар билмай тиним.

Балиқчилар қароргохи,
Адашбой бунда дўстим,
ўттиз йилки шунда яшар,
ўттиз йил кияр пўстин.

Кутиб олар кучоқ очиб,
қорайиб кетган туси,
унинг кийим-кечагидан
келар балиқнинг иси.

Сўнг... ўтирдик кайикқа шод
мен, Рамиддин, Бегимкул,
ов бароридан келсин-о,
юзларга тортилар кўл.

Ов фасли, асли гашт фасли,
Рамиддин эшар эшкак,
овчи Бегимкул ўқидан
кутилиб кетмас чуррак.

Ёввойи ўрдак бунда мўл
ва хусусан, кашқалдоқ,
кўғазор, қамишзорлардан
чиқишлари — шошқалок...

Сув — қоратоб, унинг юзи
тўлқинланар, жимирлар,
қандайдир сирру илоҳа
ўзига чорлар, имлар.

Оролчалар кўлдир кўлда,
унда ўт-киёқ тигиз,
бир серқамиш оролчага
аста тушиб бордик биз.

Чўчиб учди жуфт кирговул:
бир макиён, бир хўроз,
отиб бўлмас макиёнин,
овчимиз шошди бир оз...

Айланибди ёввойига
бунда хонаки уюр,
қулоқларин дикрайтириб
пишқиришар, тепинур.

Тўққизта чўчка ногаҳон
аввал қилишиб «хир-хир»,
сувга отди ўзларин сўнг —
«патир-путур»у «шатир»...

Бир ён Арнасоёу Жиззах,
бир ён Қизилкум — чексиз,
Нурога тоғлари бугун
бутун эмас бу кўлсиз.

Сирдарёдан улкан ирмоқ
Томди томонлар ёкка
ёйилиб борар кундан-кун
кун-бакун чуқур оқар.

Бир пайтлар бунда сайғоқлар
қуюқ сарғиш булутдай
кўчиб-ўтлаб юрар эди,
тиззабўй эди ўтлар...

О, овлоқларда иштиёқ
қон-жонингни киздирар,
шаҳар шовқинидан безган
танга қувват индирар.

Борлиқ-олам гўзал, тотли,
гулоб исли ҳаволар,
шуурингни эгаллайди
бир самовий наволар.

Барра-барра тўлқинлар, ох,
қирғоққа урилгандай,
қаландардек билмай қолдим
соатлар ўтди қандай?

Ногоҳ кўкда қийқириқлар, —
турналарнинг товуши,
кечикибди икки гала —
учиб кетмоқда шошиб.

Отлиқ отин бойлағунча
хўтикли келар етиб,
кунботардан қора булут
келар кўринмай кети.

Қир бағирлаб ўрлар тутун,
ортга қайтмоқлик даркор,
қирғоқда дўст балиқчилар,
балиқ шўрва ҳам тайёр!

18 июн, 2007 йил

**РАШК БАЛОСИ
ЁКИ БИР ҲОДИСА ШАРҲИ**

Осмон сокин, мусаффо,
Зухро чарақлар, чунон,
бу тун унинг жамоли
бедорни қилди хайрон.

Осмон гумбази — гардун
бўйлаб янги Ой сузар.
Ой қалбида Зухрога
инжа сезим — рашк кезар.

Рашк ўлсин-о, ўлсин рашк,
Ой тўсди Зухро юзин,
йигирма дақиқами
бўзарди Ернинг юзи...

Ха, шундоқ, рашк ўтида
қуйиб ёнган эди Ой.
Ер, Зухро орасига
тушиб олган эди Ой.

Зухро қай қудратдан бас
келди Ой кўлкасига,
У нақ Ой ўроғининг
чиқди қоқ тепасига.

Гавҳар тошдек ёнди сўнг,
чарақладики, чунон,

бундай жозибани, ох,
кўриб лолдир-ку Ерхон.

Беш-олти йили аввал
нурга чайилган эдим,
Ҳилолнинг кучоғида
Зухрони кўрган эдим.

Ўшандами янги Ой
муродига етганди,
менинг ҳавасларим ҳам
гурвакдек етилганди.

Аммо бугун рашк ўти
куйдирибди Ҳилолни.
Ер, Зухро орасига
келтирибди Ҳилолни...

О, бари — Ой, Ер, Зухро
тушдилар ўз йўлига
Валек нелар тушмади
менинг шоир кўнглима...

Ўиллар
йўллар

ВАТАН

Ўзимни танидим, кўкларда учдим,
Момик булутларнинг ҳавосин ичдим —
Кўзларим тўймади, кўзлардан кечдим.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Олис денгизларда суздим балиқдай,
Офатижон сохил, юрдим холиқдай,
Денгизим йўқ гарчи, бездим, толиқдим.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Мен кезмаган жаннат боғлар қолдими?
Оёғим етмаган тоғлар қолдими?
Улар жодусига жон бойландими?
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Айтиб бўлмас экан дунёлар сирин,
Қалба бир япон қиз исми яширин.
Тожмаҳалда кўзёш тўкканларим чин.
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Кўрдим кимсаларни — бою бадавлат,
Кўрдим маҳобатин, кўрдим — басавлат,
Уларда нима йўқ? Ватан йўқ фақат!
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

Оҳ-оҳ, айланайин бўйингдан ўзим,
Юзим ўзингдирсан, ўзингсан кўзим.
Сенга кўшиқларим кўп эрур менинг,
Ўлсам, кучоғингда ўлурман сенинг!
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунё сендан кечмайман!

2000 йил

ВАТАН ФАСЛЛАРИ

Қадим, эрка сойлардан окиб келар гул иси,
Олма гулининг иси, зардоли гулин иси.
Юлдузларми, ойлардан қалқиб келар гул иси,
Жийда гулининг иси, қароли гулин иси.
Гуллар атрин таратган тоғимсан, Ватан, ўзинг,
Кўнгиллар қулфин очган боғимсан, Ватан, ўзинг!

Тонглар эрта отади, мастона булбул куйи,
Осмон бирам ёйилган, тунлар бирам чарақлар.
Арғумоқларни кўмар буғдойзорларнинг бўйи,
Ўзбек далаларида тилло жавзо ярақлар.
Ризқ-рўзим бутун доим, қароғим, Ватан, ўзинг,
Кўкдаги бир кучок ой — чароғим, Ватан, ўзинг!

Ёз чилласи ёндирар, қуриб қолди сойлоқлар,
Дашту саҳролар узра ўралиб учар қуюн.
Қиру адирлар аро сокин мудрар қишлоқлар,
Жирналар, жарликларда кўй-кўзилар олар тин.
Тўрғайи чулдираган қишлоғим, Ватан, ўзинг,
Майли, йўллари тошлок, тошлоғим, Ватан, ўзинг!

Ипак мезонлар учар, юрсанг юзга илашар,
Соғинтирди кўп узоқ кузнинг намхуш ҳавоси.
Болалар бир-бирига қилишар янтоқ ҳашар,
Пахта пайкалларида бобоси-ю момоси.
Насибаси ҳалолим — тупроғим, Ватан, ўзинг,
Меҳнатлари жаннатли — оппоғим, Ватан, ўзинг!

Чўққиларни қор босди, кўрдим олис-олисдан,
Юрагим хаприқади, киш эрур севган фаслим.
Қани, сиз, хей жўралар, олинг майиз, қанд-курсдан,
Юксакликлардан кўринг бу Ватан бўйи-бастин!
Дилим, тилим, кўлимда яроғим, Ватан, ўзинг,
Она юрт, ота макон — байроғим, Ватан, ўзинг!

2000 йил

ЎЗБЕКИСТОН СЎЗИ

Монолог

Ўзбегим! Ўзбеклар! Ўз ўзига Бек,
Ўз элида беклар, эшитинг сўзим.
Биламан, аслингиз — ўз сўзига Бек,
Сиз менинг юрагим, сиз менинг Ўзим!
Сиз оломон эмас — аждодлар гувоҳ,
«Авесто» гувоҳдир — энг қадим достон.
Сиз нонкўрлар эмас, сиз эмас гумроҳ,
Сиз подшосиз, сиз хон, сиз ҳоқон, султон.
Ўз она тилингиз қутлуғдир сизга,
Сиз унда битгансиз не гўзал китоб.
Болта урмагансиз илдизингизга,
Эзгу Сўз ва Амал — сиз учун офтоб.
Ғанимлар олдида тиз чўкмагансиз,
Ғарчи кажрафтордир бу дунёи дун.
Соткин Яловочлар, у сиз эмассиз,
Миллат ори — Темур, сиз — Жалололдин.
Самарқанд, Бухоро, Хивани қурган,
Тарихлар меъмори, тожлар сирисиз.
Бахту фароғатин меҳнатда кўрган,
Сиз донишманд деҳқон — замин пирисиз.
Ха-ҳа, сиз ўзингиз каломи билан
Башар шарафини шариф этгувчи.
Илму ҳақ, ҳақиқат, аъмоли билан
Дунёни камолот сари элтгувчи!
О, сиз учун мангу бағрини берган —
Мен — Тангри тухфаси — дуоғўй бир жон,
Озодликнинг яшил туғин кўтарган —
Ота маконингиз — Хур Ўзбекистон!

2000 йил

ДАШТ ТЎРҒАЙИ

Ўзбекистон даштларининг бир қуши бор,
Ул қушининг бир парвози, учиши бор.
Осмонларнинг тоқларида чулдирайди,
Хаволарда бир муаллақ туриши бор.

Нима ҳақда тўлиб-тўлиб сайрайди ул,
Андух билмас — нималардан яйрайди ул.
Тинглаб-тинглаб кўнглим ияр, кўнглим кетар,
Шоир тилим қайралади, қайрайди ул.

Бўзтўрғай деб атайдилар гоҳо уни,
Сўфитўрғай атайдилар гоҳо уни.
Чексиз даштда мен турибман кўкка қараб,
Далли тўрғай атайдилар уни, мени.

Мен биламан, бўзтўрғайим, бўзлайдир ул,
Мен биламан, сўфиқушим, сўзлайдир ул.
Ота макон — даштларини суяр жондан,
Фақат-фақат эркинликни ўзлайдир ул.

Соғинаман тоғлар кезиб, йўллар ўзиб,
Соғинаман денгизларда сузиб-сузиб.
Шувоқларнинг тағларида уялари,
Соғинаман юртлар кезиб, эллар кезиб.

Томоқлари булкиллаган дашттўрғайим,
Хур-хур учиб-учавергил, жўш, тўрғайим,
Оқкўнгилим, куйлаб-куйлаб ўтадирмиз,
Сенинг каби мен ҳам битта қуш, тўрғайим.

Ўзбекистон даштларининг бир қуши бор,
Ул қушининг бир парвози, учиши бор.
Осмонларнинг тоқларида чулдирайди,
Хаволарда бир пириллаб туриши бор.

2000 йил

ВАТАН

1

Биринчи сентябр
Бир минг тўққиз юз
тўксон биринчи йил! О, қутлуғ сана!
Зулм парчаланди!
Бузилди қафас!
Самовий Озодлик қилди тантана!
Титради Ёвуз Куч!
Қақшар беомон!
Асрий асоратлар топди-ку завод!
Жаҳон майдонида —
хур Ўзбекистон!
О, Темурий миллат! Сизники ҳалол!

Жон-жондан туйдим мен Тангрим меҳрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

2

Шодликка тўл, Ватан,
Шодликка буркан,
Ҳаёт, Эркинликнинг қувончларин тот!
Сен ҳам тирикликнинг
аслини ўрган,
Асрлар аламли жандаларин от!
О, илоҳий Қун! Қун!
О, илоҳий Сас!
Истиқлол — Истиқбол қилинди эълон!
Осмон гумбурлади,
Чакмоқ чакди, бас,
Бир зум қалқиб тушди халқ ва оломон!

Мен бу кун эслайман Сўзлар сеҳрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

3

Қаттол Империя,
Мустабид тузум,
Қонларга қоришган манфур сиёсат,
Сақлаб қолмоқ учун
заминда ўзин
Бўхтонлар ёғдирди қаватма-қават.
Боши янчилмаган
мафкура-илон,
Дунёни бузгудек жон талвасаси,
Даҳшатли қиёфа
касб этди, инон,
Хар дам тайёр эди кунда, болтаси.

Огоҳ бўл, ёдда тут маккор макрини,
Халқим олди абад Хурлик мухрини!

4

Қанча тубанлашган
эrsa залолат,
Шунча яқин келгай қиёмат қойим.
Сени шарафлайман
буюк жасорат,
Сен менинг шавкатим, сен менинг орим!
Одамзод қалбини
тарк этсанг агар,
Оламни босарди дўзахий андух.
Бемаъно яшарди
заминда башар,
Мангу шараф сенга, эй халоскор Рух!

Пайғамбар ҳам қилган унинг зикрини,
Халқим олди абад Хурлик мухрини!

5

О, Турон ерлари,
О, Турон эллар,
Не салаф урҳосин эшитмагансиз.

Бугун учиб келди
сиз кутган еллар,
Ҳеч қачон бу қадар энтикмагансиз.
Онамиз Тўмарис,
Отамиз Широқ
Нон тутиб турибди енгликларида.
Озодлик ягона,
Озодлик — байроқ
Улкан Осиёнинг кенгликларида!

Бугун алқаймиз эрка руҳини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

6

Юрт қадрин сўрагил
мусофирлардан,
Эркинлик қадрини қуллардан сўра.
Султон суяги хор,
ҳа, кофирлардан,
Жалолиддин — шердил, эрлардан сўра!
Аждодлар йўлидир —
Истиқлол йўли,
Улар калимаси бизга мадақкор.
Соҳибқирон турар,
гуллар ўнг-сўли,
Сурати — сийрати улуғвор, пойдор!

Ўзбекюрт куйлайди шону мадҳини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

7

Ватан, тарихингда
Туркистон бўлиб
Не буюқ Давлатлар қуриб яшадинг.
Сарҳадсиз сарҳадлар,
денгиздай тўлиб,
Не-не салтанатлар эвриб яшнадинг!
Менинг пирим эрур
Қул Ҳожа Аҳмад,

Она тилим асли «Ҳикмат» тилидир.
Навоий — Аллоҳдан
берилган Давлат —
Миллатим комили, миллат пиридир!

О, бугун тинглайман пирлар шукрини,
Халқим олди абад Ҳурлик мухрини!

8

Тугади йўлсизлик,
Қайтди шон-шавкат,
Ипак йўлларида муаззам карвон,
О, қайтди Куръоним —
илоҳий қудрат,
Қайтди Фарғонийлар — фозили жаҳон.
Гулчамбар, олқишга
дохил, муяссар,
О, ўзбек деҳқони, о, тилло бобо,
Ўтиб кетибди-ку
бир ярим аср,
Ўзи ўз ерига қайтгунича то!

Унутиб бўлгайми ёвлар қаҳрини,
Халқим олди абад Ҳурлик мухрини!

9

Мен фикр уқаман
олис юзлардан.
Дил-дилим Танграмнинг макони эрур.
Шаҳидлар майдони,
кездим излардан,
Қодирий, Чўлпонлар кўзларида нур.
Уларнинг қалами
қолмади ерда,
Йўқ, улар созлари қолмади ғариб.
Куйлади қасоскор
хур оҳангларда
Улкан минбарлардан Абдулла Ориф!

Ўпаман юртимнинг тупрок, туғини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

10

Бугун қурилмоқда
буюк Иморат,
Буюк бунёдкорга мангу ташаккур!
Улуғ майдон узра
минбарда азот
Миллатим сардори сўзлайди мағрур!
Ундан миннатдордир
Дўст, кардош, аждод.
Ҳақ Халқни бош қилди ҳокимиятга.
Уни шарафлайди
Келажак авлод,
У мангу дахлдор Абадиятга!

О, Аллоҳ! Қайтардинг Юрт Темурини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

11

Кеча гувоҳ эдим
зулм-зулматга,
Кўрганман юрт зорин, хорин: гувоҳман.
Бугун гувоҳдирман
Тожу тахт — бахтга,
Огоҳлар ичида мен ҳам огоҳман!
Азим Суюн, тотдим,
Хурлик тотини,
Ҳа, бахтли шоирман, бахти ёр-инсон
Кўрдим Империя
ҳалокатини,
Келар замонларга қилурман аён!

Битдим авлодларга қалбим қўрини,
Халқим олди абад Хурлик муҳрини!

2000 йил

КЎПКАРИ

Бу дунёнинг ишлари
Гоҳо ўнг, гоҳ чапқари.
Ёзда эмас, қишлари
Гуриллайди кўпқари.
Қорин учун келмайди,
Шарт эмасдир қанду курс,
Улоқ чопилса бўлди,
Ўша тўйда — эл-улус.
«Урхо-урхо»га тўлар
Юрт сайҳони, даштлари.
Томошаларда юрар
Муллатўрғай қушлари.
Чарсиллар чавандозлар,
Чарсиллайди халойик.
Пишқарар от-шоввозлар,
Бари Фирқўкка молик.
Ў, ўзбекнинг тўйи кўп,
Бойи ҳам кўпдир бугун.
Йилқи, моли, қўйи кўп,
Совринлар хўбдир бугун,
Минма чўбир-чўртокни,
Бўш келмагил, бўз йигит.
Кўзла марра — чортокни,
Кутар сулув киз, йигит.
Майдон доим мардники,
Фирромники малолдир.
Бу дунёда ким голиб —
Ўшаники ҳалолдир!
Отим иқболи кулсин,
Мен ҳам сафда, қани, кут...
Кўпқариларга тўлсин
Ота макон — Ўзбекюрт!

2000 йил

КАМОЛИДДИНГА

Кенжа фарзанд оиланинг боли эмиш,
Ака, опа — барчасининг эли эмиш.
Отасига, онасига балогардон,
Иккаласин юрагининг ёли эмиш.

Камолиддин, ўғлим, бу кун «бузғич»имсан,
Гарчи кенжам, аммо-лекин «тўнғич»имсан.
Бир кун келиб белларимдан қувват кетар,
О, ўшанда куч-қўримсан, ўзғичимсан.

Бир олис гап: яралибди дунёи дун,
Кимки агар оиласин билса қадрин,
Иморатнинг таянч-пойдор устунидек
Кўтаргайдир ўша Ватан, Миллат қадрин!

2000 йил

ТЕРАКЛАР

Ай, кўм-кўк тераклар, хур-хур тераклар,
Кўча бўйларида қоматингиз тик.
Нақадар гўзалсиз — шилдиран барглар,
Қошингизда бошқа дарахт паст, эгик.

Ай, кўкиш тераклар, эртақ тераклар,
Сойлар кирғоғида — тенги йўқ чирой.
Бахтлидир — сизни қай бир қуш дараклар,
Тунлар қўниб турар шохингизга ой.

Ай, зумрад тераклар, сулув тераклар,
Тоғлар кучоғида эркаланасиз.
Белингизни боғлар нур-камалаклар,
Тароқшойи кийган малак — бекасиз.

Ай, ўзбак тераклар, сирдош тераклар,
Бағрингизга суюк сўзим битганман.
Сизни ҳеч ким йўқлаб келмай қўйса гар,
Билинг, дунёдан мен — Азим ўтганман.

2000 йил

ТОҒ КЎЛЛАРИ

Тоғлар тепасида, кўзлардан йирок,
Қоялар қўйнида чалкир бу кўллар,
Гумбур-гумбурлайди момақалдиروق,
Кўклам жаласидан қалкир бу кўллар.
Ёввойи бир чирой жамулжам бунда,
Халқа ташлаб турар қоп-қора булут.
Туғдона шовуллар теваракларда,
Тик устига келиб айланар бургут.
Бу ерда на дўст бор, на бир ҳамсоя,
Хар ким чиқа билмас тош йўлларига.
Кекса овчи менга сўйлар ҳикоя,
Дуо кетган, дейди, тоғ кўлларига.
Тўрт томон нишаб, зов, қарагил, бироқ,
Кўллар оқиб кетмас — Аллоҳ сеҳри-да!
Тунлар кишнар эмиш...

кўзлари — чакмоқ,

Тулпорлар яшармиш улар бағрида.

2000 йил

БУЛУТЛАР ЙИҒИНИ

Қорамтир, қонталаш, қумлар тусида,
Қути ўчган, малла, қизилбулутлар,
Қандайдир ваҳмкор хил-хил булутлар,
Шошкин тўпланмоқда чўққи устида.

Улар қуршаб олди чўққини мутлок,
Бир нохуш ниятга буткул шайланди,
Ўргимчак уяси — тўрга айланди,
Қоп-қора халқада чўққи бош-оёқ.

Бирдан ҳайқираман: — Қайдасиз, қайда,
О, шамол биродар, о, чақин-чакмоқ,
Қайдасиз, дўстларим, қайда қалдиروق?
Булутларни чўққи устидан ҳайданг!

Ғамбода хайқириқ осмонни тутар,
Булутлар тўзғишиб пар каби йитар.
Чўққи жилмаяди, кўраман аниқ,
Мен унга қадрдон, мен унга яқин.

2000 йил

ҚУШЛАР

Эркин қушлар, эркин қушлар,
Келиб-кетар мисли тушлар.
Кунботару Кунчиқарда
Кўпми шунча ҳам юмушлар?

Эркин қушлар, эркин қушлар,
Хур кўнглингиз нени хушлар?
Сизлар менинг дўстларимсиз,
Ташвишдаман, қайда қишлар?

Эркин қушлар, эркин қушлар...

2000 йил

«ОДДИЙ АЛАФДАН ҲАМ...»

Оддий алафдан ҳам зийнат изладим
Ва ҳатто чаёндан хислат изладим.
Инсон, сен на алаф, на-да чаёнсан,
Мен сендан доимо ҳикмат изладим.

Топдимми мен уни? Ҳижолатдаман.
Шарафлай дедиму ҳақоратдаман.
Хушдир менга сукут, эгикдир бошим,
Билдим, бу дунёда саёҳатдаман.

2000 йил

ЗОМИНЛИК ЭЛ ЭРТАГИ

Профессор
Козоқбой ЙЎЛДОШЕВга

Бор экан-да жўғ экан,
Оч экан-да тўғ экан,
Қирғовул қизил экан,
Қуйруғи узун экан,
Музға тойғон экан,
Оёғи синғон экан.
Аламланиб, зорланиб
Бир сўз деб турғон экан:
— Муз ака, муз ака,
Сен недин зўрсан?
— Э, мен зўр бўсам,
Кунга эриб кетармидим?
— Кун ака, кун ака,
Сен недин зўрсан?
— Ай, мен зўр бўсам,
Булутлар бетимди жовармиди?
— Булут ака, булут ака,
Сен недин зўрсан?
— Ўй, мен зўр бўсам,
Жовин тешиб ўтармиди?
— Жовин ака, жовин ака,
Сен недин зўрсан?
— Қўй-е, мен зўр бўсам,
Жерга сингиб кетармидим?
— Жер ака, жер ака,
Сен недин зўрсан?
— Вой-эй, мен зўр бўсам,
Ўтлар тешиб чиғармиди?
— Ўт ака, ўт ака,
Сен недин зўрсан?

— Вух, мен зўр бўсам,
Қўйға жемиш бўлармидим?
— Қўй ака, қўй ака,
Сен недин зўрсан?
— Мэ, мен зўр бўсам,
Қуйруғимди бўри тортиб кетармиди?
— Бўри ака, бўри ака,
Сен недин зўрсан?
— Увв, мен зўр бўсам,
Итлар қувиб жуармиди?
— Ит ака, ит ака,
Сен недин зўрсан?
— Вов, мен зўр бўсам,
Чўпондинг тоёғини жермидим?
— Чўпон ака, чўпон ака,
Сен недин зўрсан?
— Ў, мен зўр бўсам,
Қумурскоғо жем бўлармидим?
— Қумурсқа ака, қумурсқа ака,
Сен недин зўрсан?
— Эҳ-о, мен зўрман-до!
Мен зўр бўлмай энанг зўрмо!
Энангдинг эллик ботмон,
Отангдинг олтмиш ботмон
Жугини кўтараман...

Эҳ-ҳо!

Қирғовул хайрону лол,
Сўз дейишга йўқ мажол.
Эртагимдан ҳисса шул:
Кучда эмас буюклик,
Жуссадамас улуғлик.
У ирода, меҳнатда,
Инсон тортган заҳматда.
Эй, тингловчим, буни бил,
Доим ҳалол ишни қил.

2000 йил

ОҚСОҚОЛ

Қадим замондамас, бизнинг замонда,
Ўзга томондамас, бизнинг томонда,
Бир хангома содир бўлди — ғаройиб,
Чиндан-да ғаройиб, чиндан ажойиб.
Омон муаллимнинг йўғи-ю бори,
Бор эди ўртача битта кўчқори.
Юртчилик, ажралиб қолмай деб кўпдан,
Тўй учун кўчқорин боқарди кўпдан.
Дунёда кўптими қиёмат қойим,
Фалокат оёқнинг остида дойим.
Охур адоғида бир хум турарди.
Унда ем бор эди — кўчқор кўрарди.
Бир куни кўчқорвой узди ипини
Ва хумга бошини тикди тепиниб.
Кулиб, ҳам ўртаниб ёзмай нетайин,
Бу масал қизиғи бошланди кейин.
Дунёда кўнгли кенг эшиги торнинг,
Хумдан боши чиқмай қолди кўчқорнинг.
Қошига югурди муаллим Омон.
Ушлади... уринди... бош хумда ҳамон!
Пайдо бўлди зумда кўни-кўшнилари,
Маслаҳатгўй чиқиб қолди яхшилар:
— Эй, чақир, маҳалла оқсоқоли бор,
У ахир оқсоқол, доно-ю донгдор.
Хар қандай чигал иш унга чикора,
Осмон тушиб кетса, топгуси чора.
Хуллас, оқсоқолни келдилар олиб,
«Сўйингиз!» — буюрди у кела солиб.
Қассоб ҳам топилди ўша палласи,
Бўйнидан узилди кўчқор калласи.
Қонига бўялиб танаси бир ён,
Шўрликнинг боши-чи, хумдадир ҳамон!
Оқсоқол ғзаби кўзғади... Деди:
— О, лаънати хумни синдириг энди!..
Кўчқордан айрилиб, айрилиб хумдан,
Мол аччиғи, Омон йиғлади чиндан.
Бундай оқсоқоллар кўпайса агар,
Юртга ёв керакмас, дейман-да, жигар!

2000 йил

ЭПИГРАММА

Разил тўда! Жуда ёмонсан,
Очофатсан, маккор илонсан.
Ўйлаганинг молу мулк фақат
Ва пинҳона айшу ишқ, ишрат.
Сенга керак эмас Ватан, халқ,
Сен ўзингча доим баланд, ҳақ.
Мансаб нима? — У химоядир,
Саҳродаги дарахт — соядир.
Қариндошинг теварагингда,
Қориндошинг теварагингда.
Хеш-акрабо битта тўдасан,
Бир маҳалла, қуда-андасан.
Ёлғиз отдай чиқармай чангин,
Ямлаб бўлдинг Давлатнинг ярмин!
Не оқиллар тортадир жабр,
Нима қилгай, қилгайдир сабр.
Дерлар: Бир кун билгайдир холиқ,
Холиқ билса — билгай халойиқ.
Кунинг тукқан, бу кунинг ўтар,
Йиққанларинг зардобдек йитар.
Юзингни бир кўрса, дейман, юрт,
Ўзингни бир кўрса, дейман, юрт!
Аммо сенинг юзгинанг ҳам йўқ,
Эртаингда ўзгинанг ҳам йўқ!

2000 йил

АРМОН

Хонадоним тўрида ота-онам сурати,
Ул суратлар уйимнинг бойлиги-ю зийнати.

Бу алмисоқ дунёда йўқ эрур кўпдан улар,
Қолдилар афсонаси ва бир ҳовуч хикмати.

Кўнгил тўла армонлар, англаб етдик жуда кеч,
Тирикликда оз бўлди биз ғариблар хизмати.

Ўз муроду орзулар илинжида жон ҳалак,
Елларга совурилди қанча йиллар иззати.

Бежиз айтмамиш ровий: кафтингда дур — кадри йўқ,
Дарёга тушиб кетса, билингайдир қиммати.

Сахродаги кудукнинг жон, тили бўлса айтсин,
Унда ҳал бўлмай келиб турфа карвон сарвати.

Тун кунни қувган каби биз ҳам ўтармиз, фарзанд,
Оҳ, сенга сабоқ бўлсин биз — оталар қисмати.

2000 йил

БУ ДУНЁДА...

Бу дунёда кимга дўст ва кимгадир озорман,
Коса берсанг, тўла бер, нимкосангдан безорман.

Чала кулба, дўстларим, менга иморат эмас,
Каттакон бозор ичра мен ўзим ҳам бозорман.

Кунни сен ярим дема, тун бирла бутундир ул,
Ғафлат уйқуси ётдир, уйқу аро бедорман.

Бу жаҳон майдон эрур, манглай қашимагайман,
Белим маҳкам боғланган ғолиб, музаффар борман.

Ота маконим бутун, миллатим бутун, рақиб,
Осилсанг менга осил, энг баланд оғоч — дорман.

Девона ҳам дунёча гап билар, Азим Суюн,
Аслини айтсам, битта бағри бутунга зорман!

2000 йил

МИЛЛАТИМ ҚИЗЛАРИ

Миллатим кизлари — буғдойранг кизлар,
Тандирдан узилган кулчадай ширин.
Сизлар-чи, ҳеч кимга ўхшамайсизлар,
Қора кўзингизда ҳаё яширин.

Миллатим кизлари — буғдойранг кизлар,
Тизилиб турасиз — тоғ чечаклари.
Ўнгитлар мақтаса, уяласизлар,
Уларнинг эртанги келинчаклари.

Миллатим кизлари — буғдойранг кизлар,
Пари момоларин пардозини — мерос.
Бутун оиланинг иззатисизлар,
Синчи совчиларнинг жон-дилига мос.

Миллатим кизлари — буғдойранг кизлар,
Турфа хил сатанга қилмангиз парво.
Уларнинг ҳолини биламиз бизлар,
Уларнинг тенги сиз эмассиз асло!
Миллатим кизлари, ўзбек қизлари!

2000 йил

НАҲҒРУДДА БИТТА БУЛОҚ БОР

Наҳғрудда битта булоқ бор,
Мангу куйлаб ётар бахтиёр.
Муҳаббатим — жоним-жаҳоним,
Сени олиб кетурман, дилдор.

Тепасида дўлана сергак,
Атрофида ўйнар капалак.
Қатта шаҳар гардларин қоқиб,
Юзларингни чаюрсан малак.

Нималардир ўчирдим, ёздим,
Ёлғонлардан нақадар бездим.
Наҳғруднинг ўша булоғин
Дилга жойлаб, дунёни кездим.

То кўрганинг бу, гуллар эмас,
Манов окқан, йўқ, сувлар эмас.
Чекканга чин чечаклар тажиб,
Ховуч-ховуч ичмасанг бўлмас.

Юлдузларни кўргунг яқиндан,
Армон қолмас ҳар ўтган кундан.
Тош ўчоқда, қора чойдишда,
Чой қайнатиб берурман ундан.

Ҳаёт нима, умр завқи не?
Бу дунёда яшаш шавқи не?
Қалбим Гули, сен мени десанг,
Нахргуднинг шу булоғин сев!

Нахгрудда битта булоқ бор,
Мангу қуйлаб ётар бахтиёр.
Муҳаббатим — жоним-жаҳоним,
Сени олиб кетурман, дилдор.

2000 йил

ЭМБЕКА* ҚИЗЛАР

Кимлар тушмас шифоҳонага,
Бою гадо тушар, эзилар.
Кириб келар шу дам хонага,
Пари каби эмбека қизлар.

Юрак санчар, қон босим ошган,
Оғрир беллар, туздон тиззалар.
Парвонадир қари-ю ёшга,
Ойдай кулиб эмбека қизлар.

Хушрўй, хушдил, хушчирой, хушқад,
Сўзларидан эриймиз бизлар.
Оқ шаънига юқтирмайди гард,
Она қизлар — эмбека қизлар.

Эмбека* — хамшира.

Чопиб-елиб ўтар кунлари,
Ҳаким — устоз, геран илдизлар.
Аскарлардай бедор тунлари,
Аскар қизлар — эмбека қизлар.

Эл розидир, розидир Ватан,
Оқ атиргул монанди сизлар.
Соғлом авлод сизларга ҳам тан,
Бахт ёр бўлсин эмбека, қизлар!

2000 йил

ПОЛАПОН

Орда қолди она ошиён,
Йўлларингни бўронлар тўсар.
Уч! Учавер! Кўрқма, полапон,
Қанотларинг курашда ўсар!

2001 йил

МЕН ШОИРМАН...

Мен шоирман, сирим йўқдир, битганларим — дилники,
Дилим — тилим битта эрур, дилимники — тилники!

Ундан кўчган сўзларим кўкка учган қушлар эмас
Ёки кўклам тошқинидан пайдо бўлган селники!

Менинг учун не ташдадир кўнглим иморатидан,
Риё янглиғ бегонадир, бас, энди у елники!

Ҳар битигим — ҳар асрорим, ҳар бири фарзанд каби,
Чин фарзандлар азал-абад эрники-ю элники.

Гарчи кўп дўст изладим, қалбдан ўзга дўст топмадим,
Аён эрур, ҳатто умрим қайси битта йилники!

Аллоҳим бир қўлдан бергай, бир йўлдан бергай, Азим,
Сиринг билан элники бўл ёки бўлгил ерники!

2001 йил

ДУО

Ақлинг соғ, тананг соғ, минг яшагайсан,
Давлатдорлар бўлсин жиловдорларинг.
Ким сенга эргашса, йўл бошлагайсан,
Яхшилик йўлида синсин ғовларинг.

Манглайингга берсин не берса Худо,
Хонадонинг тўри келинлар кўрсин.
Оқтик, човлик, ёвлик кўргайсан, илло,
Уларки тиззангда ўйнасин, кулсин.

Ҳеч қачон кам бўлма қаторларингдан,
Оламан деганлар ололмасинлар.
Қил-қийқим ўтмасин ораларингдан,
Бетавфиқлар иллат сололмасинлар.

Тонгда не қиламан, нима қилсам деб,
Бошингни ҳам қилиб ўтирмагайсан.
Хизр йўлдош бўлсин, зор бўлма ғам еб,
Бўсағангга ҳаром келтирмагайсан.

Озод юргайсан ўт, сув балосидан,
Кўринар-кўринмас офат бўлсин ёт.
О, овмин! Қўқаргил эл дуосидан,
Уйингга бош бўлгил, юртингга фарзанд!

2001 йил

АЁЛ

Ўтовда ўтирар бир сулув аёл,
Ташқаридан келди оёқ товуши.
— Ҳой, ким, келисопни олиб келақол.
(Олиб келди... хон бўлиб чиқди ул киши.)

— Э, подшо, қайнағам экансиз, бирров
Овоз ҳам бермабсиз, буюрибман иш.
Олиб бориб қўйинг жойига дарров.
(Олиб бориб қўйди подшо бояқиш.)

О, аёл, бир зумда, бир дақиқада,
Икки бор подшоҳни югуртирган зот.
Кимлар не айтмаган сенинг ҳақингда,
Неки айтилмишдир, бордир ҳақиқат.

Севаман, севаман шу макринг билан,
Содда ҳақиқатинг билан севаман.
Менга тобелигинг ва эркинг билан
Сени севмай туриб, қандай ўламан...

2001 йил

«КЎРДИМКИ...»

Кўрдимки, саҳрода,
бир олишувда,
Кучли рақибдан енгилди илон.
Бечора жароҳат
олди-ю шунда
Яшаб кетмоғига қолмади гумон.

Судралди, интилди... нажот қаёқдан?
Ҳа, малҳам топди у битта қиёқдан!

Кўрдимки, тоғларда,
чала мерганга
Дуч келиб ярадор бўлган оҳуни.
Шўрлигим, ўрмалар
баланд-баландга,
Бир сирли нажот бор — қутқарар уни.

Сирлар қолдимикин одам — балодан?
Ҳа, малҳам топди у сир — мўмиёдан!

О, осмон бөрми ишк
осмонларидай,
Унда не юлдузлар бедору бемор.
Мен-да табиатнинг
жонлиқларидай
Ишқинг оташидан ярадор, эй ёр!

Ич, десанг, ичурман Аллоҳга қасам,
Ёлғиз сен бўлурсан жонимга малҳам!

2001 йил

СОҒИНЧ ҚЎШИҒИ

Ассалому алайкум, отамдан қолган чорбоғ,
Ассалому алайкум, бобомерос ёнғокзор.
Ассалому алайкум, жоналари қорли тоғ,
Туғилиб ўсган ерим, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Қиррадор қояларнинг бағридаги тошкулбам,
Қалдирғоч уясидай турибсиз ҳамон-ҳамон.
Кенг дунёга йўллаган, о, суюмли бош кулбам,
Бир умр таъзимдаман, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Бормисиз бургутларим, ошёнингиз омонми?
Осмонларда нима гап, чўққиларда не гаплар?
Сиз-чи, ҳей какликларим, сорлар ҳамон ёмонми?
Мўминнинг куни қурсин, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Онам севган олмазор, шойидек тарам олма,
Тилим-тилим тарамсиз худди юрагим каби!
Онамнинг ёди ҳаққи, яшаб-яшнашдан толманг,
Онамнинг руҳи ҳаққи, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Сиримга сирдош бўлган асл терак, кўктерақ,
Кўприк бўлиб қолибсиз йиқилиб сой устига.
Ассалому алайкум, баргга қўнган капалак,
Энди озор бермайман, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Ў, менинг оқ булоғим, қани у қўшни қизлар,
Сувга чиқишларини мен қандай пойлар эдим.
Қайга кетди сочилиб бўйингиздан юлдузлар,
Юлдузлар босган излар, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Тонгни тонгга улаган, о, хаққушим, хаққушим,
Хақиқат излайвериб чарчаб толмадингизми?
Хақиқатни ўйласам учади менинг ҳушим,
Хақиқатпарваргинам, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

Дунё кездим, айландим, тўрт тарафни бўйладим,
Лекин туғилган жойим, Ўзбекюртим парчаси —
Қай нуқтада бўлмайин, ўйларимдан қўймадим,
Излаб топганим ўзинг, ассалому алайкум,
ассалому алайкум.

2001 йил

ЧЕГАРА БИЛМАС ШЕЪР

Яратган Эгамнинг йўриғи — ёрлик:
Офтоб Замин узра гулхан ёқади.
Дарёга айланиб тоғдаги қорлик
Чегара нелигин билмай оқади.

Баландназар қушлар, о, озод қушлар,
Кўрдим: хур-хур, эркин-эркин кўчади.
Бугун Фарбда, эртан Машриқда кишлар —
Чегара нелигин билмай учади.

Сарҳад не — билмайди митти болари,
Бол йиғар дунёда бор чечаклардан.
...Кўкларга ўрлайди юрагим зори —
Одамзод яратган ЧЕГАРАлардан.

2001 йил

ЮЛДУЗ БЎЛСИН...

Гарчи номинг инсондур,
Касби-коринг гумондур,
Бу дунёда, билгилки,
ярашмагайсан.

Кенгашгўйинг пасткаш ул,
Бадхулк, баддаст, масткаш ул,
Бир ёкага бир тугма
қадашмагайсан.

Кўргансизга кун чиқар,
Кундузи чироқ ёқар, —
Дўст ўчоғига ўтин
қалашмагайсан.

Оринг йўқ, имонинг йўқ, —
Имконинг йўқ, жонинг йўқ, —
Ўзбекюрт — маконим деб
қарашмагайсан.

Оёғинг ер узмасин,
Довушинг эл бузмасин,
Юлдуз бўлсин йўлбошчинг —
адашмагайсан.

2001 йил

КАМБАҒАЛЛАР ВА БОЙЛАР

Ҳазил

Хой, бу элнинг бойлари,
Тўлиб-тошган сойлари.
Муродига етганлар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Пиёда биз, отда сиз,
Йўқ, қолдирманг ортда сиз.
Не дер бегона-ётлар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Қўлимиз калта бугун,
Ой гоҳ ярим, гоҳ бутун.
Қисмат дея айтманглар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Дўст-хешингиз бўлайлик,
Ёнингизда турайлик.
Юртни ёрти этманглар,
Бизни ташлаб кетманглар.

Бизни кўзга илсангиз,
Ҳоз юрасиз элларда.
Ахир, қайда бўлсангиз,
Биз ҳам ўша ерларда...

2001 йил

ОЙГУЛИМ

Ой нури — ой гули, Ойгулим менинг,
Боғ қўри — булбули, Ойгулим менинг,
Тоғ дури — сунбули, Ойгулим менинг,
Кўзимнинг, сўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Олис кечаларда куйганларим чин,
Илоҳий ишқ сеҳрин туйганларим чин,
Ойдин овоз бўлиб суйганларим чин,
Юзимнинг, кўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Гўзал Форнарина — Рафаэл шони,
Дилбар Биатриче — Данте илҳоми.
Азим Суюн жони — Ўзбекоийми —
Юзимнинг, тузимнинг, ўзимнинг Гулим!

Бевафо санамлар — эр жонига дор,
Эл ичра қилгайлар шарманда-ю хор.
Бардавом оилам — мангу бўлди ёр —
Кўзимнинг, юзимнинг, ўзимнинг Гулим!

Ой нури — ой гули, Ойгулим менинг,
Боғ қўри — булбули, Ойгулим менинг,
Тоғ дури — сунбули, Ойгулим менинг,
Кўзимнинг, сўзимнинг, ўзимнинг Гулим!

2002 йил

ЎЛАР БЎЛДИК

Бир назар қилмайсиз ёр, жафолардан ўлар бўлдик,
Бул сафо бўлса агар, сафолардан ўлар бўлдик.

Ўз танасин егувчи шам ҳолинда Азим бу кун,
Бизга раво кўрилган сазолардан ўлар бўлдик.

Оҳ, дўзахда боғ-роғ кўрдик, кўрдик жаннатда олов,
Луқмаи халолимиз ҳаволардан ўлар бўлдик.

Ҳар ёбонга ўзни отдик, дала-даштга чоғладик,
Саробдир мовий дарё, рўёлардан ўлар бўлдик.

Бир малҳами жон истабон тилдик тоғлар кўксини,
Доруси захар-заккум, даволардан ўлар бўлдик.

Фароғат каби, Азим, ғам-ғуссалар ўткинчидир,
Вафо қил, вафо, гарчи вафолардан ўлар бўлдик.

2002 йил

ШОМ ШАФАҒИ...

Шом шафағи тоғларни кучмиш,
Тун қўйнига кирар дала, қир.
Дараларда чирсиллайди қиш,
Кўз тиндириб ялтирар ўнгир.
Бунда тўхтаб қолган жилғалар,
Тўниб қолган юлдузлар кўкда.
Шода сирға таққан жинғиллар,
Букчайишиб турар оқ юкдан.
Дилга ҳадик солар сукунат,
Босиб келар қандайдир ваҳм.
Кўпдан кўноқ қорли салтанат,
Сукутида бир сирли қаҳр.
Ў, бузилар бари ногаҳон,
Пайдо бўлар бўри галаси.
Бир дўнгликка чиқишиб, шу он
Қутуришиб ўйнар бариси.

Ўйнар-ўйнар ҳориб-толгунча,
Сўнг ўйинлар жонига тегиб,
Ўқдай кўзлар порлаб ёнганча
Қайларгадир қолар санчилиб.
Фақат бири — чўнкайиб кирга,
Ойга қараб улийди узок.
Гўдақларин босиб бағрига
Хавотирда мудрайди кишлок...

2002 йил

ҒУРҮР

Ривоятлар ортда қолди, афсоналар ҳам,
Чинорлардай қад ростладинг шавкатли ўлкам!

Эртаклардан чиқиб келган алп ўғлонлар,
Эл-юрт ичра мағрур юрар таратиб шонлар.

О, барчаси кечагина туш эди-ку, туш,
Жаҳон бўйлаб қадам ташлар бугун Алпомиш.

Жалолиддин Мангуберди — шарафи мангу,
Авлодларга жасоратдан сўзлаб турар у.

Минг тасанно, минг офарин, таҳсинлар ўқиб,
Андижоннинг бўй-бастига турибман боқиб.

Келтиргайдир ётларнинг ҳам хою ҳавасин,
Наманган — гул водийсининг эрклик меваси.

Таратмоқда хурриятнинг садоларини
Бухорою Самарқандим миноралари.

Менга деди Фарғонада Фарғоний бобом:
«Эрк, Озодлик нондай азиз марҳумларга ҳам!»

О, Ўзбекюрт! Ўзбекистон! Мукаррам Диёр!
Навоийнинг нигоҳидан қалбда ифтихор!

Амударёнг ва Сирдарёнг жўшқину равон,
Ризқ улашар — меҳмон эмас, азалий мезбон.

Донга тўлди тегирмонлар, эл омборлари,
Кўз кувнатар Қашқадарё буғдойзорлари.

Хорғин Орол бўйларида ҳурлик шамоли,
Кундан кунга яшнамоқда Нукус жамоли.

Ўт туйғулар қуйилмоқда бағрим — наҳримга,
Боқиб-боқиб тўймайдурман Тошкент шаҳримга!

Ҳақ ёвларин юрагига қутқулар солиб,
Амир Темур бобом отда — музаффар, голиб!

Дардларин шеър қиладирган шоирлар бисёр,
Лекин менинг оташ қалбим Истиқлолга ёр!

Дунё кездим гоҳо отлиқ, гоҳо пиёда,
Ўзбекюртим, юрт кўрмадим сендан зиёда!

Тупроғингнинг зарраси ҳам кўзимга нурдир,
Топганларим — тутганларим мангу ғурурдир!

2003 йил

ЗОМИНТОҒДА

Такали чўккида турибман чошгоҳ,
Тоғсоя бағрида ўйнар қийиқлар.
Қийкириб қўяди ногоҳ-баногоҳ
Тиник кўкда бургут — кўзи қийиқлар.

Шуълалар ракс тушар — қуюқ арчазор —
Яшил ўрмонзорнинг ораларида.
Йилкилар уюри ўтлар беозор
Ўриклисой кири, дараларида.

Бири-бири билан баҳслашган янглиф
Какликлар ҳар ёнда тўлиб сайрашар.
Қайда бўлса агар бир кўнгли мунглиф
Иймоним комилки, бунда яйрашар!

Урилиб-сурилиб тошлардан тошга,
Илк оёклаган кўзичоклардай,
Ёлдор қояларни тутиб қуёшга
Ўйноқлаб, шаркираб оқар Зоминсой.

Эй, Ўзбекюртимнинг тилло гўшаси —
Зоминтоғ, нақадар гўзалсан гўзал!
Мени қучиб олар илҳом париси
Сенинг қучоғингга келганда ҳар гал!

2003 йил

ВАТАН ЁШЛАРИ

Биз ўзбек ёшлари, Ватан ёшлари,
Ватан тақдирига тақдирдош насл.
Миллатнинг бир жону бир тан ёшлари,
Буюк келажакка даҳлдор, масъул!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин муқаррам!

Ота-боболардан жасорат мерос,
Барҳаёт шонлари, улар кимники?
Номуси, виждони, эътиқод-ихлос,
Барчаси бизники, барчамизники!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин муқаррам!

Она-Ўзбекистон йўли порлоқ, оқ,
О, унинг эртаси ўзимиздадир.
Абадий порласин муқаддас Байроқ,
Эл-юртга қўлимиз кўксимиздадир!
Мардона-мардона ташлайлик қадам,
Озод Юрт, обод Юрт бўлсин муқаррам!

2003 йил

КЎНГИЛ СИРЛАШУВИ

— Шоир Азим, нимаси бор бу қизнинг-эй?
Барча қиздек дилбар, дилдор бу қизнинг-эй.
Кўзинг куяр, ичинг куяр қараб-қараб,
Нимасига бўлдинг хумор, бу қизнинг-эй.

— О, Ой деса оғзи бор-эй, бу қизнинг-эй,
О, Кун деса кўзи бор-эй, бу қизнинг-эй.
Ёз кечасин юлдузидай чарақлайди,
Ўзи бор-да, ўзи бор-эй, бу қизнинг-эй.

Болховуздан сув ичарми, тили ширин,
Чашмадаги Ой аксидай сирин ширин.
Наъматакнинг гулларида кўйлак кияр,
Гулкўйлақдан таралгувчи иси ширин.

Хиром қилса тақир ердан чечак унар,
Қўлларини кўкка чўзса тўрғай кўнар.
Уни кўрса ҳатто Хизр чиқар йўлдан,
Чаманзорин орасида қолиб тунар.

— Шоир Азим, билмаганинг билиб олдинг,
Билар эдинг, юрагингга солиб олдинг.
Рақибларинг гап хуснда эмас, дейди,
Ғолиб эдинг, бу гаплардан тониб олдинг.

2003 йил

**ЯХШИ АЁЛ ВА ЁМОН АЁЛ ҲАҚИДА ЭЛ
АЙТИМЛАРИ**

Яхши Аёл — уй бўстони, ёмон аёл — зимистони,
Яхши Аёл — уй султони, ёмон аёл — дил
хуфтони.

Яхши Аёл — уй давлати, ёмон аёл — уй иллати,
Яхши Аёл — уй зийнати, ёмон аёл — уй бидъати.

Яхши Аёл — уй эгаси, ёмон аёл — йўл бекаси,
Яхши Аёл — шукрлиси, ёмон аёл — куфрлиси.

Яхши Аёл — умр боли, ёмон аёл — жон заволи,
Яхши Аёл — гул, болари, ёмон аёл — қовоқари.
Яхши Аёл — дил подшоси, ёмон аёл — тил
подшоси,
Яхши Аёл — эл онаси, ёмон аёл — гапхонаси.
Яхши Аёл, кўнглим тўқдир, кўклам чечак, қишда
чўғдир,
Ёмон Аёл, кўнглим тўқдир, бу дунёда асли
йўқдир!
2003 йил

**ҚОРАТОҒ ВА ОҚТОҒ
ВОҲАСИДАН ЎТАЁТГАНДА**

Кеч кузак ёмғири шивалар бедоғ,
Ёлғизоёқ сўқмоқ. Кетмоқдаман жим.
Бир ёним Қоратоғ, бир ёним Оқтоғ,
Ҳеч кимса йўқ, ҳеч ким.

Нақадар дилгирман. Йўл ёқасида
Чўккан туялардек қўш туясингир.
Мангулик лаҳза бор шувок исида,
Кўнглим суймай суяр.

Янтоқлар тикани ўтмас ва юмшоқ,
Ўйнаб бораяпман лабим учида.
Бу воҳа бунчалар маҳзун ва қашшоқ,
Бир олам тусида.

Ҳадемай тун чўқар. Олдин қоронғу.
О, энди ёмғир ҳам савалай бошлар.
Қоратоғ қоронғу. Оқтоғ қоронғу.
Қоронғу қир-даштлар.

Нахотки йитгум қоронғулик ичра,
Нахотки ялт этмас бир чақноқ юлдуз.
Нахот бу дунё борар кичрайиб,
Шунча кичикми Куз?

2003 йил

ҚИЗЛИ УЙ

О, қизли уй, кўз олгувчи қирмизли уй,
Қирмизли уй — бир сўзли уй, бир юзли уй.

Қизли уйнинг тоғлар қадар томи баланд,
Номи қутлуғ, номи улуғ, номи баланд.

Қизли уйнинг кўприги кўп, кўприги кўп,
Ундан шоҳу гадо ўтар, ўтар тўп-тўп.

Қизли уйнинг гулзорлари чаман-чаман,
Гул узаман, дейди, ундан дўсту душман.

Шоир Азим, қизли уйни дегил бозор,
Лекин ундан бахт топади бир харидор!

О, қизли уй, дил олгувчи қирмизли уй,
Қирмизли уй — бир сўзли уй, бир юзли уй.

2003 йил

ОЙСУЛУВ

Қалби тўла бир олам орзу,
Туш айтмаган ҳали сахарга.
Олис қишлоқ қизи Ойсулув
Кириб келди катта сахарга.

Тик най каби бокира қомат,
Ярашиқдир тақинчоқлари.
Нигоҳида инжа латофат,
Тақимини ўпар сочлари.

Чашманинг бир ховуч суви у,
Чаманзорнинг бир гулдастаси.
Юзида ним табассум, кулгу,
Лабларида булбулча саси.

Рафторини ким кўрса мафтун,
Қиши баҳор, соғаяр хаста.
Кийик каби маъсума, дуркун,
Қиз атрофга боқар оҳиста.

Ўзалликдан тек қотди шаҳар,
У кўп бўлган — ўқимас эртак.
Бағри тўла асрор, ганжу зар,
Аммо ташлаб кетган капалак.

Ойсулувга бари қоронғу,
У боғланган кўнгил ройига...
Бирдан шаҳар чидамас, ёҳу,
Ўзин ташлар қизнинг пойига.

Ёлворар у... дўқ урар... узр...
О, алвидо ифбатли ҳаёт!
Олисларда милтирайди нур,
Олисларда инграр муҳаббат!

Осмон қора, қора қозондай,
Ойлар қора, юлдузлар қора.
... Кунлар учар барги хазондай,
Барги хазон бағри минг пора.

Сулув шаҳар аро кезинар,
Йиғлар... кулар... ўзига-ўзи.
Қолай деса, юргизмас шаҳар,
Кетай деса, чидамас юзи...

2003 йил

ИБРАТИМИЗ

Йўқ, бўлмагай сиздан ўзга ганжимиз, давлатимиз,
Сиз биландир бир умр эътибору иззатимиз.

Аён қилгай мумтоз чеҳра бир каромат зиёсин,
Синмагайдир косамиз, тўкилмагай шарбатимиз.

Ойдин кўча — рост кўчалар бизни олар бағрига,
Аҳли содиқни қувнатур нурли муҳаббатимиз.

Кўнгил била гаплашгаймиз, кўзлар ўзи сўзлагай,
Қалбимиз назаргоҳдир — қудратимиз-қувватимиз.

Бу оламда ҳар битта жон жуфти ҳалолга муҳтож,
Ё раббий, шундоқ экан, бас, ношаръий ғурбатимиз.

Азим Суюнга насиб иззат-эътиборли мақом,
Ҳар ҳавойи амал учун йўқ бизнинг рағбатимиз.

Саодатда, садоқатда оҳимиз етган Ҳаққа,
Асрасин Ҳақнинг ўзи, авлодларга ибратимиз.

2003 йил.

АЙТМА

Ўзни эркак билсанг, йигит санасанг,
Аёлнинг ортидан ёмон сўз айтма.
Балки хокисорсан, балки манмансан,
Ақлинг ўзингдадир, ёлғон сўз айтма.

Йўлларнинг қадрини карвонлар билгай,
Уларга раҳнамо сарбонлар билгай.
Аёл қимматин чин инсонлар билгай,
Инсонлар ичра бўл, нодон сўз айтма.

Нималар кўрмади не бева бошлар,
Мен кўрганим — улар кўзида ёшлар.
Майли, гуноҳқордир, отмагил тошлар,
Ўзинг гуноҳсизми, сарсон сўз айтма.

Сенинг гап қилганинг, бир уй бекаси,
Балки синглинг каби биров эркаси.
Йўлчи йўлни енгар, тилни — эгаси,
Тилинг султони бўл, пушмон сўз айтма.

Тириклик зийнати аёлдир аёл,
Эр йигит давлати аёлдир аёл.
Гар аёл ҳақида нима эҳтимол,
Азим, қурбон бўлу гумон сўз айтма.

2004 йил

ҚАЙЛИҚ

Эски оҳангларда

Кеча сутдай оппоқ эди,
Хар бир юлдуз чакноқ эди,
Юраккинам чакмоқ эди,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Сочимни гўё тарадим,
У ён, бу ёнга қарадим,
Ховлисига мўраладим,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Билолмадим, кўриб қолди,
Бирдан ити ҳуриб қолди,
Бир чуқурга ётиб олдим,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Отасими, довуш берди,
Акасими, ювош эди,
Укасими, бебош эди,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Пусиб ётдим анчагина,
Тошлар ботди қанчагина,
Кўнглимдан ўтди кўп гина,
Қайлиққа бордим бул кеча.

Чикмайдими ётавермай,
Ё қолганми хатим олмай,
Синглиси-да, қув, ҳар қалай,
Қайликқа бордим бул кеча.

Ёки мендан уялади,
Ой ҳам қирдан думалади,
Энди қандайин кўради,
Қайликқа бордим бул кеча.

Чин ошиқ чин пойлагайдир,
Кўнглим манинг алдамайдир,
Шарпа сездим, қайлиғимдир,
Қайликқа бордим бул кеча.

Оқ бўйнига мунчоқ солдим,
Қўйнимга қучоқлаб олдим,
Астагина муччи олдим,
Қайликқа бордим бул кеча.

Қайдадир хўроз кичқирди,
Кекирдагин узсам эди,
Қайликқинам «хуш-хуш» деди,
Қайликқа бордим бул кеча.

Тикибди шойи рўмолча,
Ипаклари тип-тиллоча,
Ҳадя этди ёр шул кеча,
Қайликқа бордим бул кеча.

Кеча сутдай оппоқ эди,
Ҳар бир юлдуз чакноқ эди,
Юраккинам чакмоқ эди,
Қайликқа бордим бул кеча.

2004 йил

**ФАҚАТ СЕВГИ,
ФАҚАТ МУҲАББАТ**

Саргардон заминни бунёд айлаган,
Тилсиз олам тилин озод айлаган,
Ёввойи дилларни обод айлаган,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Тошқин дарёларни ортга бургувчи,
Оппоқ паркуларга макон қургувчи,
Минг саволга битта жавоб бергувчи,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Фозлар йўл тутгайдир қуёшга қараб,
Тунда ойга қараб — йўлдошга қараб,
Инсон бақо севги — оташга қараб,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Мағлуб вужудингда ғолиб бир рух бор,
Уни айлагувчи доим барқарор,
Қишда ҳам қалбларни қилгувчи баҳор,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Ким у, чорасизким, дардга мағлубдир,
Ким у, чорасизким, агар ҳабибдир,
Ким у, чорасизким, инжа табибдир,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Кўча гадоларин султон қилгайдир,
Сарой султонларин ултон қилгайдир,
Жонсизга жон ато — жонон қилгайдир,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Ибтидо бўлса гар — бордир интиҳо,
Қилич-қалқон билан боғланмас дунё,
Мағрибу Машриқни боғлагай танҳо,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Разолат домига ботса бу ҳаёт,
Залолат домида қотса бу ҳаёт,

Аҳли одамзодга тангри-ю нажот,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

Азим Суюн йўли — муҳаббат йўли,
Умрининг ўнг-сўли — муҳаббат йўли,
Жони, тили, кўнгли — муҳаббат йўли,
Фақат севги, фақат муҳаббат.

2004 йил

БАХТЛИ БЎЛУРМИЗ

Дарё, кўлларда ғоз шоддир ғоз ила,
Бир-бирин сийлашур ишқу ноз ила,
Кўкларда ярашқу жуфт парвоз ила.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Ял-ял кечаларда икки оқ илон,
Чирмашиб бахтиёр ётар икковлон,
Ой танҳо боқадир, танҳолик ёлғон.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Жаннатда оқадир олтин ариқча,
Олма оқизмайдир ўғил ё кизча,
Олтин ариқчанинг кадри тарикча.
Мен бахтли бўлурман фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

Дунё тургувчидир, кўклам ўтгувчи,
Само кулгувчидир, булут ўткинчи,
Вафо кутгувчидир, бизлар кетгувчи.
Азим, бахтли бўлур фақат сен билан,
Сен бахтли бўлурсан фақат мен билан.

2004 йил

БУ ҚИЗ

Хай-хай, бу қиз қомати Сирдарё қамишидан,
Кўзлари ранг олмишдир Форишнинг кишмишидан.

Сўх чашмасин сувидан юзларин тиниқлиги,
Боботоғ кийигидан шўх кийик қилиқлиги.

Зармитан қатиғи-ла кампирпошшо — момоси,
Сочларин ювиб қўйган, шундан унинг жилоси.

Лабларининг оллиги Паркентнинг гилосидан,
Дуркунлиги Зоминтоғ — арчазор ҳавосидан.

Мироқининг марварид тутидан тишлари — оқ,
Осиё офтобидан пешонаси ярқироқ.

Ким билмагай Бахмалнинг қирмизи олмасини,
Кўксиди олиб юрар иккита донасини.

Тили — Оқтоғ асали, чиқар илон инидан
Вале чимдим қўшилган Қўқон қалампиридан.

Отасидан — садоқат, онасидан вафоси,
Шоир Азимга бордек фақат бир оз жафоси.

2004 йил

БУ НА ГҮЗАЛ?

Киприги ўқ, бу на гўзал,
Лаблари чўғ, бу на гўзал.
Юзи олма, қадди қайроқ,
Киргудай сук, бу на гўзал?

Биз ошиқни кўзга илиб,
Аста-аста келар кулиб,
Жонинг олар билмай-билиб,
Дунё ғариб, бу на гўзал?

Фариштами ёки пари,
Диркиллайди сийналари,
Хой, сен рақиб, тургил нари,
Бизга насиб, бу на гўзал?

Товланади мисли уқпар,
Қора сочи — қора аждар,
Биз розимиз — бўғса агар,
Қул муносиб, бу на гўзал?

Рангсиз олам бўёқлари,
Оппоқ-оппоқ оёқлари,
Азим, олса кучоқлари,
Ўлсак ўлдик, бу на гўзал?

2004 йил

КЕЛИНЧАГИМ

Бир сулувни севган эдим куйиб-ёниб,
Биттасига тегиб кетди мендан тониб.
Анча бўлди, эсламайман бевафони,
Бир бошимга солган эди кўп жафони.
Бугун уйда тебратади беланчагин —
Ота-онам олиб берган келинчагим.

Ёшлик экан, чиройига учибман мен,
Давраларда белларидан қучибман мен.
Карашма-ю нозларига минг инониб,
Ўйнатибман тоғлар томон олиб бориб.
Боғларимда бугун яшнар хур чечагим —
Ота-онам олиб берган келинчагим.

Бу гапларни аламидан айтар деманг,
Илк севгани қайтса агар, қайтар деманг.
Куйган кўнгил кул бўлгайдир, айтмагайдир,
Қафасидан қутулган қуш қайтмагайдир.
Бугун уйда тебратади беланчагин —
Ота-онам олиб берган келинчагим.

О, гоҳ фақат кўкламнинг илк кечалари,
Эсга тушиб қолар шўхлик нечалари.
Шунда Азим бир тебраниб кулиб қўяр,
Келинчагин ундан ортиқ суюб қўяр.
Боғларимда бугун яшнар хур чечагим —
Ота-онам олиб берган келинчагим.

2004 йил

ШАДДОД ҚИЗ

Эй, шаддод қиз, чакноқ қиз,
Кўкдан тушган чакмоқ қиз,
Мурудингиз ёқмоқ қиз,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Қўлингизда тол барги,
Ям-яшил унинг ранги,
Ўйнаб қиласиз кулги,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Шафтолилар гуллади,
Ифорларин йўллади,
Кўзларингиз кулади,
Биз юрибмиз сарғайиб.

О, кўклам кечалари,
Ёнар юлдузчалари,
Ўтиб бормоқда бари,
Биз юрибмиз сарғайиб.

Қирким қир қия-қия,
Боқасиз қиё-қиё,
Бир гапингиз борку-я,
Азим, юрар сарғайиб.

2004 йил

ОШИҚЛИК

Сиз ошиқсиз булбул каби чаманзорга,
Биз ошиқмиз чаманзорга кўнгли ёрга.

Сиз ошиқсиз чаманзорнинг лоласига,
Биз ошиқмиз ул лоланинг воласига.

Чаманзорга бўйларингиз хўп ярашиқ,
Биз паналаб ортингиздан юрган ошиқ.

Лолаларни бағрингизга босасиз сиз,
Биз билмаймиз қайси лола, қайси бу қиз.

Йўлимиз бир, ҳайратимиз бошқа-бошқа,
Сиз лолага термуласиз, биз-чи қошга...

Қошларингиз қоп-қорадир, қоп-қорадир,
Биз қараймиз, қарамайсиз, дил порадир.

Аmmo-лекин барчасини биламиз биз,
Шоир Азим ошиқлигин биласиз сиз.

Сиз ошиқсиз булбул каби чаманзорга,
Биз ошиқмиз чаманзорга кўнгли ёрга.

2004 йил

ЭРКАГУЛ

Бир гул янглиғ суйдиради бу эркагул,
Чўғдай ёниб куйдиради бу эркагул.
То тонггача шамнинг харир ёғдусида,
Эркаланиб ўлдиради бу эркагул.

Кўзларимга тикиб-тикиб шўх кўзини,
Ўпинг, дейди, тутар бу юз, у юзини.
Қалдирғочлар суюшганда шундоқ суяр,
Шундоқ суяр юлдуз суйса юлдузини.

Биров номин тилга олсам қасди келар,
Лабларидан булбулчанинг саси келар.
Хушдирману беҳушдирман, шивирлайман:
«Баданингдан атиргулнинг иси келар».

Бир чашмаки, икки олма турар балқиб,
Кўлим тегса, илкис-илкис кетар қалқиб.
«Тегманг, — дейди, — жоним улар ичидадир»,
Мен дейманки: «...айриласиз жоним чикиб».

Эсим кетган, қай дарёда чўмиламан,
Сочларининг орасига кўмиламан.
Шоир Азим шоир умрин яшаб ўтгай,
Бу дунёда қандай ундан айриламан?!

Бир гул янглиғ суйдиради бу эркагул,
Чўғдай ёниб куйдиради бу эркагул.
То тонггача шамнинг харир ёғдусида,
Эркаланиб ўлдиради бу эркагул.

2004 йил

ГУЛНУР

Тунлар ичра бу тун бўлакча.
Шийпон олди кумуш — ариқча,
Ой нурлари жамдир бу кеча.
Атиргуллар ичида Гулнур
Севиб-суйди мени тонггача.

Бу кечам на тушдир, на сароб,
Хузур қилиб, гоҳ ичдим шароб,
Бўса бўлди менга шакароб.
Нигоҳлари билан Гулнурой
Гоҳо ойдир, гоҳида офтоб.

Қўриқчидай атрофда тоғлар,
Арчазорлар, хазонли боғлар,
Жаннатда ҳам топилмас чоғлар.
Бу дунёни унутиб Гулнур
Гоҳо қўйиб, гоҳо қучоқлар.

Майдончада рақслар тушдик,
Икки соя — бир бўлиб учдик,
Тошсупада ўтирдик қушдек.
Афсунгардай жилмаяр Гулнур,
У қўшиқлар куйлади тушдек.

Қўшиқлари фироқ ҳақида,
Фаму ғусса — титроқ ҳақида,
Сарғайган бир япроқ ҳақида.
Япроқ каби титради Гулнур,
Сўнгги япроқ — дарахт шохида.

Бир сайёҳдай ҳориб-толибман,
Тиззасига бошим қўйиб ман
Фафлат босиб ухлаб қолибман.
Турганимда йўқ эди Гулнур,
Шундан буён далли-ғарибман.

Тоғу тошдан ахтардим уни,
Оёқ-бошдан ахтардим уни,
Киприк, қошдан ахтардим уни.
Бир қатим нур каби йўқ Гулнур,
Кўзу ёшдан ахтардим уни.

Қандай келди ва кетди қандай,
Бу не ёзиқ — бир сирли найдай,
Умрим ўтиб боради тундай.
Тушларимга киради Гулнур,
Бир ялт этиб учган чақиндай.

2004 йил

ОШИҚ

Туннинг оғушидаман,
Бир қизнинг ошиғиман.
Ойнасидан қарадим,
Кетай, дедим ҳушимдан.
Шам ёниқ. Оппоқ тўшак.
Оппоқ оғуш — нозик тан.
Бир жуфт олма оқиди
Сочларин орасидан.
Қўлчалари гоҳида
Ўз-ўзича рақс этар.
Олмагулли деворда
Бир қушчадек акс этар.
У кўзларини шифтга
Тикиб, пичирлар лаби.
Унутилган дунёлар,
Ўздан ўзга йўқ каби.
Ойнасини чертсамми,
Ё исмин аста атай.
Ё индамай йитсамми,
Айт, юрак, айтгил нетай?

Кўзим кетгани қиймас,
Оёқларим жилмайди.
Эсим эсидан чиққан,
Сира кетгим келмайди.
Ногоҳ қайдадир дупур
Ва отлар пишқириши.
Сойлоқдан келмоқдадир
Аллакимлар товуши.
Ҳушёр тортдим, ўзбакман,
Бир жайдари боламан.
Сезиб қолса бирорта
Юзи қизил-қораман.
Жуфтақни ростлаб қолдим,
Яхшиси, қундуз келай,
Лекин юрак, қурмағур,
Кетди-ку унсиз куйлай:
«Оғушинга ол мени,
Оппоқ оғуш — нозик тан.
Менга бўлсин энг гўзал
Дунёдаги — шу ватан».

2004 йил

ИҚРОП

Қандай йигит эдик биз,
Ақлимиз учдими, ҳей.
Келиб-келиб шу қизга
Ишқимиз тушдими, ҳей.
Қамишдек қадди бўлса,
Сал тегса — сингидайин.
Кўзлари чашма суви —
Бир улгу — тингидайин.
Қулупнайдек лаб-оғзи,
Нафасинг етса — қонар.
Ким билсин, аччиқ, ширин
Кўксидаги жуфт анор.

Сочлари киркта ўрим —
Қиркта ингичка илон.
Тунлар кўркитса керак
Ўрмалаб у ён, бу ён.
Қошлари қора куюк,
Бу эркак зотин шўри.
Ахир қайда қўйлар қўп,
Шунда изғийди бўри.
Тишлари-чи, тишлари
Пишган тутдек оқ-оппок.
О, уларга лаб боссанг
Қақраб битар-ку томоқ.
Киприкларига қараб
Титраб турар юлдузлар.
Тун бағрига киролмай
Анқаяди кундузлар.
Замонга ярашиқми
Белини қисган нимча.
Боласи қайда турар
Бу дунёга келгунча.
Шундай киз, киз бўптими,
Юришларига қаранг.
Қарайман, деб тўқнашар
Эркак-аёл, ёш-яланг.
Қандай йигит эдик биз,
Ақлимиз учдими, хей.
Келиб-келиб шу қизга
Ишқимиз тушдими, хей.
О, ишқ дарди — тиш оғрик,
Жонимизни куйдирди.
Ростин айтмай илож йўқ,
Шу киз бизни ўлдирди...

2004 йил

ГУЛПАРИ

Хоразм қўшиқлари йўлида

Бу дунё бир майдон — доим кўпқари,
Ошиқликнинг гапи гина-ўпкали,
Дил кўзи-ла боқинг бизга, Гулпари,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Тоғ қори эриса дарёлар тошиқ,
Изингизда юрар сонмингта ошиқ,
Рўмолингиз қош устига ярашиқ,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Оқ нонлар ёпибсиз: ширмой, патирли,
Наъматакранг кўйлагингиз атирли,
Йўқдир бизга сиздан ўзга татирли,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Далли-девоналик ножоиз — қизга,
Эл-улус қарайди доимо изга,
Етти ўғил туғиб берасиз бизга,
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

Ўзбекюртнинг ёбонлари саболи,
Ёбонларда тўрғайлари наволи,
Сизга аён бўлсин Азим мол-ҳоли:
Битта жонимиз бор, олинг сизники,
Сиз фақат бизники бўлинг, бизники.

2004 йил

ҚЎШИҚ

Зулайхо Бойхоновага

Каммиди кўзешларим, о, каммиди?
Жамласа дарё бўлур, о, жаммиди?

Нола-ю афғон ила учратдим, ох,
Шунча ўтган дамларим, о, даммиди?

Қақнусми бу ёки най — бағри ўйик,
Ёки куйиб ёнаётган шаммиди?

Ёки булбул ошён қурмиш кўксида,
Аллоҳим, ё чашмайи замзаммиди?

Ярадор оҳу ёхуд тўрғай нолон,
Бир юракда барчаси ҳамдаммиди?

Жон титради куз олусин япроғидек,
Титрамаган жонмиди, одаммиди?

Ошиқ шоир ё шоир Азим — адо,
Энди неткай, топгани шу ғаммиди?

2004 йил

БИР БЎСА БЕР

Қўшни қизнинг чорбоғида,
Чорбоғининг адоғида,
Ҳар бир оқшом янграр нолон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Тол-тол сочин тарайди қиз,
Деразадан қарайди қиз.
Лекин чиқмас. Чиқмас ҳамон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Ой шуъласи ўйнар боғда,
Тебранади ҳар япроқда,
Ҳар титроқда титрайди жон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Юлдузларнинг юзида ёш,
Майсаларнинг кўзида ёш,
Ул ошиққа улар ёрон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Гулга булбул фиғони бор,
Фиғонларда афғони бор,
Эй, меҳрибон, бўл меҳрибон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Азим, ҳар тун кўрар ўзи,
Ботиб кетар тонг юлдузи,
Ошиқ бўзлар, жавоб армон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

Қўшни қизнинг чорбоғида,
Чорбоғининг ҳар ёғида.
Ҳар бир оқшом янграр нолон:
«Бир бўса бер менга, гулрў!»

2004 йил

ҚАНИ?

Ўтди баҳор, кетди ёшлик, кетди ғайрат, кетди куч,
Олдинда бир дарё оқар, аммо сароб, аммо пуч,
Майса каби тебранасан ҳар шамол келганда дуч,
Ўт йигитлик ўтли-ўтлиғ дамлар қани?
Қут йигитлик қутли-қутлиғ дамлар қани?

Дулдул билан сакраб ўтдим қанча тошқин селлардан,
Ҳақ асради ҳақу ноҳақ изғиринли еллардан,
Ёдномалар қолди фақат ўшал олис йиллардан,
Бол мисоли тотли-тотлиғ дамлар қани?
Шон-шавкатли отли-отлиғ дамлар қани?

Бул ҳаётда ғолибдирсан ва ёки мағлубдирсан,
Бир яхшига, бир ёмонга ёрдирсан, маҳбубдирсан
Вале қисмат деб аталмиш бир қулдорга қулдирсан,
Қучоқ очиб қайлиқ қучган дамлар қани?
Қалдирғочдай қийиб учган дамлар қани?

Шом чоғида кўкка боқдим, турналар тизим-тизим,
Қайрилмас қанотидан бўйнилари узун-узун,
Қўшиқлари маҳзун-маҳзун, бунчалар ҳазин-ҳазин,
О, турналар, қайтажакми, дамлар қани?
Олтин сурнай тортажакми, дамлар қани?

Айтганларим, ўз умридан нола деманг, дўстларим,
Пушаймонлиғ манзилидан садо деманг, дўстларим,
Видо... олис, бул Азимни адо деманг, дўстларим,
Фақат шоир Азим қани, дамлар қани?
Қолармикан, изим қани, дамлар қани?

2004 йил

ИШҚ КЕЧАСИ

Ойдин кеча. Узумзор.
Юлдуз ёнар, ой ёнар.
Кўнглим ёнар. Кўзим зор.
Тоғ оралаб сой ёнар.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Узумлар ёнар ял-ял.
Узиб берай ўзим, ёр,
Келакол, қилмай махтал.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Тонгни шунда кутамиз.
Чайла — сўри интизор,
Дунёни унутамиз.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Ишқ кечаси бул кеча.
Бул кечани, зору зор,
Мен кутдим қанча-қанча.
Ойдин кеча. Узумзор.

Ойдин кеча. Узумзор.
Узумзор ёнар-ёнар.
Ўзимнинг ёр, ўзим ёр,
Лабларим қонар-қонар.
Ойдин кеча. Узумзор.

2004 йил

ЎЗБЕК ҚОЗОНИ

Дунё бурчларидан оқиб келар хат,
Уларни жимгина қаршилар пойтахт.
Конвертлар ичида хабарлар — турлик,
Бири бир ўқирлик, бири — умрлик.
Бирида жонсуяр соғинчлар келар,
Бирида эртақлар — овунчлар келар.
Кўнгил ишқларини сўзлайди бири,
Бири дил ёзади — қолмайди сири.
Хулласи калом, салом ассалом,
Женевадан мактуб келди, вассалом.
Наргиза — талаба ёзибди уни,
Она — Соҳиба лол, ўқиб шу куни.
Хатида бир қозон юборинг, дебди,
Ўзга қозонларда палов чиқмабди.
Олмон қозонида пиширибди ош,
Гуруч пиширмабди, пиширибди мош.
Фаранг қозонида уннаган экан,
Қовурмоч бўлибди бу гуруч деган.
Номига экан-да, бриташ қозони,
Гуруч дамлабди-ю, бўпти ёвғони.
Курсдошларга ваъда бергандим, дебди,
Уларнинг олдида кўп уялибди.
Онаизор чопди бозорга дарров,
«Чорсу»да нима йўк... кирсанг бас бирров.
Ишдан қайтар экан ота — Эрйигит,
Она кутиб олди — кўнгли хижил-хит.
Қизимиз-қизимиз, деди, Соҳиба,
Ошни соғинибди, хат келди, мана.
Ўзни ташламайин у ёқ-бу ёққа,
Қозону масаллиқ... учинг у ёққа!..
Тошкент ортда қолди... мана бу — Лондон,
Ота Эрйигиту қўлда жомадон.
Жомадон ичида қозон, албатта,
Полислар текширди қайта ва қайта.

Нима, Европада бир таом учун
Бир қозон топилмас... нечун бу, нечун?..
...Бари ортида қолди. Ота поездда —
Тонготар пайтида бўлди Парижда.
Парижда Наргиза тургандир кутиб,
Ота сим қоққанди Тошкентда туриб.
Режа барбод бўлди... келмади қизи,
Қозонни қўл билан бермади ўзи.
Аксига олади баъзан, ҳар замон.
Таҳрир қилиб бўлмас ёзуқни аён:
Ота қолди Парижда. Вақт тифиз.
Иккинчи куни ҳам келмади Наргиз.
«WAPWICK»*дан кўзлари ҳар ёнга боқар —
Ота Женевага тағин сим қоқар.
«О, қизим, келмадинг, қайдасан, қайда?
Қозонни қолдирдим... «Гид» — палон жойда.
Мен эса Тошкентга қайтмоғим даркор,
Каттакон мажлис бор, муҳим мажлис бор...»
Парижда Наргизнинг таниши — Руслан,
Наргиза боғланди шу Руслан билан.
Женевага қозонни олиб кел, деди,
Палов пиширамиз, учиб ел, деди.
Руслан жомадонни олди шу куни,
Мошин бағажига жойлади уни.
Тасодиф, зарурат ҳамма жойда ҳақ:
Руслан севгилиси Олмонда илҳақ.
Руслан мошин рулин Олмонга бурди,
Жомадону қозон нақ унутилди.
Бир ҳафта ўтди-ю бағажни очди,
Жомадон турибди... мазаси қочди.
Шошиб-пишиб қайтди Женева томон,
Наргиз хонасида, хуллас, жомадон.
Ҳангома талабми тақдир сиёғи,
О, қизик бўлди-ку яна бу ёғи.

* «WAPWICK» — меҳмонхона.

Жомадонни очмоқ бўлди-ю... хайхот,
Коди йўқ, рақамлар соқов, бенажот.
Бор бўлсин дунёда мобил телефон,
Гўшакни кўтарди Тошкент — онажон.
«Код йўқ-ку?!» «Калит бор... ён чўнтагин кўр!»
Бир кичик чўнтакда калит курмағур.
Жомадон очилди... курсдошлар... қий-чув...
Ў, ўзбек козони... девзира... нозбўй.
Қора мурчу зира... таралди иси
Ва Қораобдолнинг бу исириги.
«Бу нима?...» «Кўзмунчок...» «Бу нима?»
«Тумор...»
«Бу нима?» «Нақшбанд ўгити... донгдор...»
Ва сўнгги модада шойи галстук,
Барча курсдошларга бир-бир етгулик.
Хуллас, Женевада набира қизим,
Бир палов дамлади, тузди бир базм.
Бундайин базмни кўрмаган жаҳон,
Европа бир томон, палов бир томон.
Европа тўп-тўкис — кўзи, қорни тўқ,
Лекин ош дамлашга бир козони йўқ.

2005 йил

БОШ КИТОБ

Бир тошдан бошланур чўққи асли ҳам,
Бир булок манбаи дарё насли ҳам.

Бир нафас елдирким шамол шарафи,
Оламни тозартар унинг нафси ҳам.

Ҳикматсиз бир гиёҳ йўқдир дунёда,
Ким билгич, дармондир унсиз саси ҳам.

Одамзод истаги чек-чегарасиз,
Бир ховуч тупрокдан кулба, қасри ҳам.

Миллатман деганнинг Бош Китоби бор,
Унда акс этмишдир баланд-пасти ҳам.

Ё хурдир, ё қулдир, ё шоҳ, ё гадо,
Узун ё қисқадир халқин дасти ҳам.

Иймондир бу Китоб сувайдоси гар,
Унда безиёндир душман қасди ҳам.

Бош Китоб — Бош Қонун — Ўзбек ўзлиги,
Шунда шон-шарафли бўйи-басти ҳам.

Инсонга тождирким Ҳақ адолати,
О, Азим, уқиб ол, яша рости ҳам!

2006 йил

**СОҲИБҚИРОН ҲАЙКАЛЛАРИ
ПОЙИДА**

1

ШАҲРИСАБЗ

Киндик қони тўкилган макон,
Ота макон... қуйилар оқшом.
Шаҳрисабз осмонида илк
Пайдо бўлди ярқироқ юлдуз.
Ўша юлдуз — мангулик юлдуз —
Мурғак Темур кўрган илк юлдуз.

Қўл етгулик тоғлар бағрида
Қўнғироклар жаранг-журунги.
Қўйларини хайдар қўрага
Болаларнинг шовқин, гурунги.
О, Темурбек боқиб турар жим,
Ичида бир бола — Темурим.

... Тун бағрини ёриб кашқирдай
Пайдо бўлди уч-тўрт сувори.
Қутқазолмас чўпон йигит, ох,
Кеча уйга кирган ёрини.
Қилич ўйнар мўғул бошида,
Бошлар учар тоғнинг тошидай.

Қайта қинга кирмади қилич,
Номус, гурур, газабу нафрат
Яп-яланғоч бўлди чақиндай.
Яп-яланғоч ор ва муҳаббат.
Ориятсиз қайда гар эркак —
Юлдузларга абадий эрмак!

...Жойидан бир кўзгалди Ҳайкал,
Юрак келди бир дам жунбушга.

«Урхо-ур»лар, отлар дупури
Жон қайтарди... қадимий Кешга!
Озод бўлмас экан то Ватан,
Бош кўтариб юролмагай тан!

Шаҳрисабз узра тонг отди,
Юлдуз ботди... Ассалом, Куёш!
Етмиш икки томирларда қон,
Томирларда ҳаётбахш кўзёш!
Амир Темур боқиб турар тик,
Озодлик — ҳур, абадий тирик!

2

САМАРҚАНД

«Дунё — тижорат бирла обод»*.
Дунё — тинчлик ила муҳташам.
Тахтида хотиржам Темурбек,
Кабутарлар бунда хотиржам.
Тиллашарлар ўз тилларида,
Шукроналик жон-дилларида.

Гувиллайди Сиёб бозори,
Тўлқин-тўлқин тўрт томон оқим.
Кўҳна пойтахт дарвозалари
Кутиб олар, кузатар халқни.
Кундуздадир, окшом, тундадир
Олам аҳли гўё шундадир.

Пойтахт бўлган Самарқанд нечун?
Бирлашдилар бунда Фарбу Шарқ.
Сохибқирон хотиралари
Илк кўкламнинг кўкидаги барқ —
Шуурида чақнайди чақин,
Гўё тарих сўзлайди — оқин.

* Амир Темур сўзи.

Ў, ўшанда... Ургут тоғларин
Зирвасида турарди отда.
Ер юзини қанот остига
Олмоқ бўлган олмос бургутдай.
Зарафшон сола-а-р гулдурос...
«Бас Самарқанд пойтахт бўлур, бас!»

Ўша нонлар... Самарқанд нони
Олов бўлиб чиқар тандирдан.
Самарқанднинг келинчаклари
Меҳмонларни сийлар шом, тонгда.
Бардавомдир азалий удум,
Шеърлар ўқир май хўплаб Хумий.

Гуллар келди яна пойига,
Гулчамбарлар келди хосу мос.
Гулчехралар... чехраларида
Бир фарзандлик эътимод-ихлос.
Тахти равон агрофи гулгун.
Соҳибқирон боқади мамнун!

3

ТОШКЕНТ

Темур хиёбони.
Мен ҳар куни
Метродан чиқаман савор*га
Майин ҳаво яйратар танни,
Шукроналар айтгум Аллохга.
Хиёбонда яшинвор тулпор
Кўзларида олис бир ўт бор.

Дунё кўрган Соҳибқирон бу,
Тип-тикка тур ё бўлгил тахтда.
Шаҳрисабзда мағрур турар у,
Тахтидадир у Самарқандда.

* *Савор* — улов минган отлик.

Пойтахт давлат юраги эрур,
Унда Темур тулпор-ла турур!

Фарбий Тиёншоннинг ортидан
Водий, воҳа узра гул сочиб,
Мангуликка дахлдор дахо
Қуёш чиқар бағрини очиб.
Бедор қутиб олади Темур,
Кўзларида сўнмас асло нур.

4

ЮРАК

Ўнг ёнимда менинг юрагим,
Унда бордир муаззам ҳайкал.
Фурур дейди унинг отини,
Ифтихорга қўйилган тимсол,
Гулчамбарлар ясаб меҳрдан,
Пойларига қўйгум сахардан.

Юртлар кездим. Айландим талай
Ўрусиё ўрмонларини.
Совқотганда ёқдим гулханлар
Исинтирдим мезбонларини...
Тап тортмайин айтгум, о, ҳаргиз
Ҳайкалимни чўқтирмадим тиз.

Амриқонинг маҳобатини
Кўриб ёқа ушлаганим бор.
Чиқиб Эйфел минорасига
Ҳайратда лаб тишлаганим бор.
Ҳавас қилдим, ҳасад қилмадим,
Ҳайкалимга лаб тишлатмадим.

Тафаккурга ҳайкаллар кўпдир,
Ҳайкаллари бор заковатнинг —
Айтаверсам бўлмас адоси
Япония деган бир юртнинг.

Бамбук каби хайкалим тикка,
Бамбукдан ҳам қўйдим юксакка!

Дўппи каби Ўзбекюртимнинг
Шон-шавкатин юрдим тик тутиб.
Темур бобом тирик руhini
ТИККА, ТАХТДА, ОТДА кўтариб!
Абад мерос — азалий мерос,
Азал мерос — абадий мерос!

Дунёда бор талай жаҳонгир,
Қабрлари йўк эрур бироқ.
Эртасига ишонмай улар,
Қолдирмаган бир қисм тупроқ.
Зиёратгоҳ — Темурбек қабри,
Буни билар бор дунё аҳли!

Баҳор бўлиб чорлар Келажак,
Халким, Юртим бўлсин барқарор.
Асрагувчи уларни абад
Юракларда Темурларим бор!
Ишонгумдир Ўзбек авлоди,
Мангу сақлар ғурур — аждодин!

2006 йил

ТИЛИМ

Тангрим инояти — оппоғим тилим,
Азиз хонадоним — чароғим тилим.

Мастман Момо Ерим хаволаридан,
Муаллақ эмасман, гупроғим тилим.

Боғлар турфа-турфа қуш билан гўзал,
Турфа қушлар аро сайроқим тилим.

Танглайда қотмасин миллатим тили,
Синмасу зангламас қайроғим тилим.

Эҳтимол, тилимдан бошқа дўстим йўқ,
Ёвим ҳам йўқ эрур, яроғим тилим.

Сўзлашгум Ер юзи аҳли билан тенг,
Қитъалараро тик байроғим тилим.

2006 йил

СЕН ЁЛҒИЗ ЭМАССАН

«Меҳрибонлик уйи» тарбияланувчисига

Гуноҳкор дунёда бегуноҳ гўдак,
Бокира, эй, дилбанд, эй, мурғак юрак.
Хазон каби бўлма бунча жонсарақ,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

Балки бир тасодиф — отанг ўтгандир,
Қисматга юз буриб, онанг кетгандир.
Пешонангга тақдир шундай битгандир,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

Балки бир нобакор ўз кўнглин хушлаб,
Сени остонага кетгандир ташлаб.
Бугун у юргандир хору зор қақшаб,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

Меҳрибон қўллар кўп ушбу дунёда,
Қолмассан паришон, ною пиёда.
Йўлларингни ойдин, қилгай зиёда,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

Қисматингга шерик ватанинг бордир,
Бошингда соябон, ёр, нажотқордир.
Асли Ватан ўзи парвардигордир,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

Бу кунлар ўтгайдир, кўргайсан хали,
Тунларинг кун бўлгай, келгайдир гали.
Бахт билан қутлайди кўк юлдузлари,
Сен ёлғиз эмассан, ёлғиз эмассан.

2006 йил

ВАТАН

Бегона юртларда, ёт ўлкаларда
Болаларинг юрар сочилиб Ватан.
Шикаста ҳасрат бор бирин қалбида,
Бири тақдирига бермиш буткул тан.
Ўзин эрки билан юрар қай бири.
Қай бири Ватандан бадгумон, хафа.
О, қай бири йўлчи бир қуш сингари
Ўзига янги дон излар ҳар дафъа.
Уммон тўфонида қолган қайикдек
Қирғоққа чиқариб ташланган кимдир.
Уюрдан ажралиб қолган кийикдек
Улоқиб юрган ким? — балки манимдир!
Бири кўникқандир, яшагай муқим,
Сарсон шажарадан умрлик армон.
Болаларин чорлаб, сўнгги сафар жим,
Бир кафт тупроқ берар: «Бу — Ўзбекистон»
Ким у? Фарғонанинг боғларига зор,
Тополмай бирор дўст, бирор ҳимоя,
Тунлари кўзида ёши шашқатор
Саргардон кезинган — адашган соя?

Бугун-ку бу Замин каттакон эмас,
Хар битта пучмоқда яшамоқ мумкин.
Ва лекин Ватаннинг тупроғини, бас,
О, қандай тупроққа алишмоқ мумкин?
О, қандай унутмоқ мумкин бемалол
Она тандир нонин, бўрсилдоғини?
Хорижлик қўноқлар кўрганида лол
Ўзбек даштларининг қизгалдоғини?
Амударёйим маним, Сирдарёйим маним,
Эпкинларингни-ей қандай унутгай?
Самарқандим маним, Бухоройим маним,
Уларни унутиб ким нима кутгай?!
Ватан фарзандлари! Қандай бўлманг сиз
Ватанни «Она», деб яшасангиз гар,
Майлига, қандайдир гуноҳ қилгансиз,
«Болам!» деб кечиргай Ватан мукаррар!
О, агар қайтсангиз Ватанга ўктам
Мукаддас қалб билан, сидқидил билан,
Азим Суюн кутиб олар ўшал дам
Ватан тупроғида ўсган гул билан!

2006 йил

ЙЎЛ

Худо урармиди, о,
тўғри йўлимдан кетсам.
Тезроқ етай дебман, ох,
сахрони кесиб ўтсам.
Сахро йўли, мана, не —
кўриб турибман шундоқ.
Офтоб ура бошлади
йўлимнинг бошидаёқ.
Узая бошлар манзил,
қочиб борар қораси.
Ў, менинг кўзлашимча
яқин эди ораси.
Кўз олдимда жимирлар
ажиб-ажиб маъволар.

Бошимни карахт қилди
исиётган хаволар.
Тол тушга борганимда
осилиб қолди тилим.
Чоғроқкина сувдонда
яхшиям сув олганим.
Дикрайтириб калласин,
одамни кўрмагандай
келиб тўхтаб қарайди
калтакесак қирағай.
Шувоқзордан бир тутам
юлиб олиб ҳидладим.
Дармон бергандай бўлди,
кетгандай бўлди дардим...
Яхшиямки, бор экан
унда-бунда тўрғайлар.
Пириллар бош устимда
хориб-толма, дегандай.
Йўлимни кесиб ўтди
сакраб-сакраб товушқон.
Милтиғим бўлса эди
қонингни совутишга...
Оҳ, аста, секин-секин
бошланди бир ваҳима.
Шом тушарди... Шом нима,
туғаётган шам нима?..
Манзилимдан дарак йўқ,
чамамдан адашдимми?
Лаънати бу саҳрода
ҳеч нарса қарашмайди.
Тамом, дедим, вассалом,
тақдирим шу экан-да.
Эрта кимдир айтади:
«Қашқирга ем бўлган-да».
Кўп эди умидларим,
умрим узун дегандим.
Ёрижоним қадрини
кўп-да ҳам билмас эдим.

Уришиб-туртиб сўкибман
болаларимни нега?
Йўлларини топарди
улғайишиб ҳадемай...
Кимларни қувонтирдим,
кимларни қилдим хафа.
Мансабдор ҳам бўлганман
қанча йил, қанча дафъа.
Ҳақу ноҳақ сўз айтдим,
илонни тўғри дедим.
Йўк, эгри, деганларга,
йўлларинг эгри, дедим.
Отам тушди эсимга,
хизматин қилолмадим.
Онажоним олдига
вақтида боролмадим.
Жигарларим бир талай
ёрдамимни аядим.
Уларнинг кўзигамас,
ёт кўзларга қарадим.
Умрим қайта бошланса,
бошлардим қайта ҳаёт...
Қилар эдим яхшилик,
хамма учун хамма вақт!
Мадорим қуриб борар,
сувдонимда сувим кам.
Ҳаётим тугаб борар,
айланмоқда тунга шом...
Кўриб колдим баногоҳ
уч-тўртта саксовулни.
Дўст топгандай қувондим,
уларга бурдим йўлни.
Бас, шу ерда тунайман,
нима бўлса бўлади.
Одамзод-да... бир куни
қайда бўлса ўлади.
Қайта-қайта қайтардим
«Худо...», дея калима.
Ахир ўлгим келмасди

сахрода беномгина.
О, ваҳима, ваҳима,
ўлимдан кўрқинчлирок.
Кўзларимга кўринар
хамма бало — ҳаммаёқ...
Қашқирнинг ё шақалнинг
«Ув» тортганин эшитдим.
Потирлаб учди бир куш
юрагимни тешгудек.
Бир тулки аланг-жаланг,
мени кўриб қотди тек.
Кейин кетди бепарво,
гўё менга дегандек:
«Ахир бизнинг маконда
«Жуфтоёқ»қа нима бор?
Ҳар кимса жой-жойида
яшамоғи шарт, даркор!»
Ҳавони кесиб ўтди
мен билмаган қиличлар.
Сувдан бир хўплаб олдим,
ёришди бир оз ичим.
Кейин нима, билмайман,
ёришиб келарди тонг.
Саксовул айрисида
тирик турибман ҳамон...
О, ҳаёт қанча тотли,
қанча ширин яшамоқ.
О, айниқса, сахродан
ўтиб... бир ош ошамоқ.
Манзил сари тез етай
деган эдим, шошдим мен.
Қисматга бир юз буриб,
йўлимдан адашдим мен.
Сахрода бир сақлади...
(Сақласин доим Эгам.)
Ва англадим: Йўл яхши,
гарчи эгри бўлса ҳам.

БИР ЁЗ КЕЧАСИ

Чексиз дала.
Қир, адир, дашт.
Қоронғулик ичи — ойдин.
Бир шаббода эсар — беҳуш,
Кўнгилларни ёғлар мойдай.

Ёлғизоёқ дала йўли,
Бамисоли шаршарадир.
Гулўтларнинг ўткир бўйи
Димоғингни нақ ёрадир.

Зухро* Хилол кучоғида,
Бундай ҳолни кўрганлар кам.
(Фақат туркнинг байроғида
Аввал кўрган эдим мен ҳам.)

Илк дафъа ота юртим,
Осмонингда кўрдим уни.
Кўзларимга ишонмай жим,
Сўнг... тавофлаб турдим уни.

Ҳайронадек арғумоғим,
Бошин силкиб-силкиб қўяр.
Қараб у ёқ-бу ёғига,
Бир дилдорлик исин туяр.

Бири қўйиб, бири олиб,
Гўёки қасдма-қасдига,
Чигирткалар қўшиқларин
Куйлашар басма-басига.

Бу қўшиқлар туюлади
Абадият қўшиғидек.
Хотиралар қуйилади
Олис йиллар ошиғидек...

* Зухро — тонг юлдузи.

Чексиз дала.
Қир, адир, дашт.
Қоронғулик ичи — ойдин.
Бир шаббода эсар — беҳуш,
Қўнгилларни ёғлар мойдай.

Хов-в, пичанзор ғарамлари,
Ташланмоқда кўзга тез-тез.
Ҳаволарда қолар қалқиб
Кузни олиб келгувчи ис.

Олмазорларнинг шохлари
Деворлардан оша-оша,
Қўтаролмайин юкларин
Ҳилол, Зухрога томоша...

Чу, жонивор, чу-чу, қани,
Манзилимиз қолди яқин.
О, бу ёз кечасин энди
Достон қилар биздек оқин.

2006 йил

ДАРАКЧИҚУШ

Қоратовда яшайди бир қуш,
Даракчиқуш — қилиқлари хуш.
Яралибди шу замин, фалак,
Тоғларда у доим жонсарак.

Ҳар жойда бор тошу тарозу,
Ҳар нарсадан хабардордир у.
Дейлик, чиқди бир овчи овга,
Ташлангудек бўлар бу «ёв» га.

Тўрт тарафга зир-зир учиб сўнг,
Кийикларга, дер, хушёр бўлинг.
Бўлмангиз, дер, лоқайдү гумроҳ,
Ҳар бирини қилади огоҳ.

Ёки хатар етса какликка,
Учиб борар ёнига тикка.
Тулки пойлаб келмоқда, дейди,
Қара, кўзи ёнмоқда, дейди.

Сен-чи, дейди, ўзни унутиб
Куйлаянсан ғафлатга ботиб.
...ўтлаб юрар тоғларда сурув,
Чўпон ухлар беғам, беқайғу.

Пана-пастқам изсиз сўқмоқдан,
Қашқир чиқиб келар тўқмоқдай.
Даракчиқуш аллақачонок,
Қоялардан кўриб турар, бок.

Учиб келар чўпон ёнига,
Тумшук урар нақ товонига.
У турарми ўрнидан, аммо
Бу ёғи чўпонга ҳавола...

Даракчиқуш, ана шундай қуш,
Менинг учун одатлари хуш.
Сизга айтсам, мени у бир вақт,
Бир илондан асрагани ҳақ.

Овга чиқиб, бир қуни тоғда,
Ухлаб қолдим қай бир овлоқда.
Мазза қилиб кўрар эдим туш.
...бошим узра чириллади қуш.

Туриб кетдим, бир гурзи илон
Судраларди мен ётган томон...
Айтса ҳамки у каму кўстим,
Даракчиқуш — менинг чин дўстим.

2006 йил

ЁДЛОВ

Яшил арча тагига
кўмдик Рауф Парфини.
Энди яшил арчажон
ўзинг сақлайсан Уни.

У севарди ёмғирни —
шивалаб ёққанини.
Шивалаб ёғса ёмғир
хабардор қилгил Уни.

У севарди оғриқни —
қисмат қилган ёрликни.
Дўст юраги оғриқда
хабардор қилгил Уни.

Аёлни кўп севарди,
аёлга кўшиб гулни.
Улар бугун соғинган
хабари бўлсин Унинг.

Қиш ўтди. «...эзгин-эзгин...
лўппи-лўппи...» ёғди қор.
Йўк, чироғи ўчмади —
Халқин уйида ёнар.

Оддий чумчуқ эмас, йўк,
Битта чумчуқ — фотима,
Дарча роҳига кўниб
йўқлар — маъюс, жимгина.

Бундан Унга хабар бер,
ёлғизлик ёви эди.
Ёлғиз эмаслигини
билиб қўйсин-да энди.

Тириклар орасида
У эди асли «ўлик».
Ўликлар орасида
кўриб турибмиз тирик!

Унинг уйи бўлмаган,
дерлар, дунёи дунда.
Унинг уйи бор эди...
бўлмаган уй ҳеч кимда.

Арчажон, томирингдан,
куркшаб қолса гар лаби,
маи нобдан томизгил
«шу-шу...» дўслари каби.

Арчажон, бергил хабар,
Сабо бўлиб шошилгил —
шеър ёзиб қолса агар.
Бугун тайёр ноширлар...

2006 йил

ҚИЗИҚЧИ

Обид Асомовга

Обид Асом қизик... қизиклиғи қизик,
Қизиклиғин турфа қилиқлиғи қизик.

Ўзи айтган каби шакли қизикдир,
Яратганимнинг яратиклиғи қизик.

Саҳнани эгаллар митти Дев мисол,
Олифта бир юриш... ортиқлиғи қизик.

Эгри чизик тортар юраккача то,
Ажаб, унинг тўғри чизиклиғи қизик.

Тирриқ бўлмоқ керак тирриқ дунёда,
Бу дунёнинг асли тирриқлиғи қизик.

Кунбўй соатига қарайди тез-тез,
Бу номард соатнинг «милтиқ»лиғи қизик.

Тўйларга боради, айтар тўғрисин,
Хизмат, чўнтакларга «тиқ-тиқ»лиғи қизик.

Йиғи дилга сизмас, эл кулса бўлди,
Кулгудан аҳли юрт «лик-лик»лиғи қизик.

Тунлари симиллар у ёқ-бу ёғи,
Эл-юртнинг олдида силлиқлиғи қизик.

Азим Суюн Обидга бир от миндиргай,
Дўстларнинг эгарга «чик-чик»лиғи қизик.

2006 йил

ЧАНҚОВУЗ

Чанқовузим гов-говлайди,
Бедовлардай дукурлайди.
Довушида армони кўп,
Армонлари булкиллайди.

Қирғий учар қия-қия,
Бир тилла қуш сайрар — «пиё».
Ошиқ йигит кетиб борар,
Маъшук қолар қиё-қиё.

Саратоннинг сели оқар,
Кўзтиканак ожиз боқар.
Кўпчиб боқар тупрок кўча,
Ораласанг ховур қалқар.

Қора қирнинг бел-тўшида,
Сурув ётар жин тушидай.
Серкасининг қўнғироғи,
Нақ зарғалдоқ — дашт қушидай.

Жарликларнинг, хов, пастида
Парча булут қўлкасида
Кўлмак — ховуз ётар пишиб
Бир бадқовоқнинг тусидай.

Думларини силкиб бот-бот,
Чеккасида бир уюр от,
Сўналарни кувмок бўлар,
Ништарлилар дастидан дод.

Қовжираган кўзикулок,
Соясида тўрғай кўнок.
Осилтириб тилчасини
Қақраб кетган инжа томок.

Ўт-оташдан толди отим,
Чанқовузим, бунча додинг.
Етар энди, бас қил энди,
Ўзимга керак ҳаётим.

Чанқовузим гов-говлайди,
Бедовлардай дукурлайди.
Довушида армони кўп,
Армонлари булкиллади.

2006 йил

БИР ОШИҚЛИК ҚИССАСИ

Куз салқини. Ҳаво нам.
Ўт-алафлар чигдан ҳўл.
Кўк узра шомги туман,
Ёт тоғларда изсиз йўл.
Дараларни оралаб
Изғиб юрар бир кимса.
Ер тебранса турар тик,
Тупроқ бўлар тош сикса.
«Тулпоринг йўк, деди-я,
Арғумоғинг йўк, деди», —
Гудранади ўзича.
Кўрсатиб қўяр энди!..
Тоғ бағрида сайхонлик,

Борар аста қоралаб.
Бунда пишқирар уюр,
Айғир юрар оралаб.
Хилпирайди ёллари,
Кўзлар чакмоқтош гўё,
«Арғумоғинг йўк, деди,
Тулпоринг йўк, деди-я...»
Қоятош орқасида
Қашқирдай турар йигит.
Яқин-йирок, ўнг-сўлни
Тим-тирс қузатар йигит.
Уят шундоқ йигитга,
Ўғрилиқ қилмоқ уят.
Ёт бир тоғда бир ётнинг
Молин тунамоқ ният.
Фурурин, ор-номусин
Нахотки, унутди у.
Қизиб кетди юраги,
Қора терга ботди у.
Нима қилсин, қулдаин
Эрта-ю кеч ишлайди.
Нон ўрнига, хўжайин
Кесакларни тишлатар...
Отўғрилиқ ҳам асли
Битта бир ошиқлик-да,
Шундай қуйланар эди
Қай бир эски қўшиқда.
Йигит қони қайнар, бас,
Ошиқлик қони тошар.
Битта суюк ёр учун,
Минг ўғрилиқ ярашар!
Қора айғир устига
Қоплондай ташланди у!
Қора рангини оппоқ
Рангга нақшлади у!..

* * *

Бу қиссани куйлади
Бир бахши ёниб-ёниб,
Октов ва Қоратовни
Юрганимда айланиб.
Ўша ошиқ-маъшукнинг
Еттинчими... авлоди
Бахши бўлибди бу кун,
Бахши қилибди ёди.
Унинг ёнига тез-тез
Йўлим тушар — бораман.
Чин мухаббат, ишқ учун
Бир қадах сипқораман.

2006 йил

СЕН САРИ

Сен сари бораяпман
манзилингни қоралаб.
Гўёки ҳеч тап тортмай
шамол, ёмғир оралаб.

Қадамим ўктам, аммо
юрагим безовтадир.
Тип-тикка нигоҳингда
мени нима кутадир?

Тандирнинг лойи янглиф
ёзуқ эзфилади кўп.
Қалбимнинг туб-тубида
ишқу нафрат қоришиқ.

Тагин рад жавоб, наҳот,
сен сари илдамлатмай,
Шамол, ёмғир савалар
чавандоз камчисидай.

Эгни-бошим шалоббо,
танга инар оғирлик.
Кучаяр-ку тобора
исми-жисми йўқ оғрик.

О, муҳаббат сени мен
юракда опичладим.
Қанча катта бўлсанг сен,
ўзим кичрайиб бордим.

Дод солмадим оламга,
тилда қилмадим кўшиқ.
Фақат тунда ёстикқа
кўзёшларим кўшилди.

Осмон юзи йўқ, тамом,
осмон юзи — ўмбалок.
Ёмғир қорга айланди,
манзилим ҳамон йирок.

Мадад бергил-о, Тангрим,
қайтмайин ярим йўлдан.
Анқонинг уруғини
сўрамаяпман сендан.

Танадошим, рухдошим,
ёлғизгина ишқ, ахир.
...сен сари бораяпман
қору ёмғир аралаш...

2006 йил

ИЗЛАЙМАН

Бу сахрода адашдим, оби равон излайман,
Саробларга кўз тикиб қора карвон излайман.

Нажот кутиб сахронинг қовжироқ гиёҳидан
Ярадор оху каби малҳами жон излайман.

Бир меҳрибон излабон ўтиб боради умрим,
Ота-ю онам каби бир меҳрибон излайман.

Зухро юлдузин кўрдим ҳилолнинг қучоғида,
Ҳилол янглиғ бағримда оромижон излайман.

Болхўр қушлардан зада болари мисол, Аллоҳ,
Ҳар чечакдан бол истаб гирён-гирён излайман.

Тоғдан тушиб келганман юксакни кўзлаб асли,
Бир толе бахш этувчи хотами хон излайман.

Саҳна гуллари монанд бу ҳаёт наҳот, Азим,
Кўрганларинг ёлғондир, гарчи ёлғон излайман.

Не излаган бўлсам, ох, ўзимда экан, ёрон,
Бу дунёда бунчалар мен нотавон, излайман.

2006 йил

ИН ОК

Доим дилда сафарлар майли,
Олис юртда, бамбукзор аро,
Тасодифми ё тақдир зайли,
Бир киз кўрдим — оламда танҳо.

Капалакми, дедим, мен аввал,
Ё бир октўш — бир парча булут.
Ё илк бора очилган сунбул,
Ё илк бора очилган гулўт.

Ёнидаман, мана, кўп ўтмай,
Еллар эсди сокин, беозор.

Кўнгилларни алқаб, инжитмай
Олқишлади яшил бамбукзор.

Вьетнам қизи Ин Ок эди у,
Кванжу*га мен каби меҳмон.
Мусаллас-ла сийладим уни,
Орзу каби бўлдим кадрдон.

Бир бамбукнинг танасин кучиб,
Ҳадя этиб унга бўса, оҳ,
Келган каби кўклардан тушиб
Ногоҳ қўшиқ куйлади Ин Ок.

Ин Ок куйлар... битта шохдаги
Икки япроқ айролиғини.
Учиб кетган денгизга бири,
Бири тоғда жудолиғини.

Бир-бирига интиқ-интизор
Интилару... етолмас аммо.
Тоғу денгиз ўртаси — абгор —
Куйдиргувчи бепоён сахро.

Ин Ок йиғлар... шу оппоқ ғунча
Ғамдан қандай сочилиб кетмас?
О, бу қўшиқ адо бўлгунча
Адо бўлдим... юрак чидамас!

Кўнгил ёзмоқ илинжи бир кур
Бу ерларга келган эдим мен.
Онажоним — Юртимга бу кун
Ин Ок дардин олиб келдим мен.

Тушларимга кирар бамбукзор,
Ин Ок йиғлар тоғ, денгиз аро.
Юпатмоқчи бўламан зор-зор,
Боролмайман... ўртада сахро.

2006 йил

* Кванжу — Жанубий Кореядаги шаҳар.

ВИСОЛ ДАСТУРХОНИ

Бу дунёнинг ишлари
Битганми? Битмаган ҳеч.
Ишком ости — сўрига
Ёрни чорладим бу кеч.

Висол дастурхонига
Иштиёқ-ла бердим зеб.
Қўйдим бир жуфт иссиқ нон
Меҳри иссиқ бўлсин, деб.

Энг тоза асал қўйдим,
Сўзлари бўлсин асал.
Бу бодом ёр қовоғин
Бир кўриб бўлсин ўсал.

Дастурхон ўртасида
Қора чарослар турсин.
Ёрнинг кўзларин кўриб
Бир ичи-сирти куйсин.

Ёр лабига не монанд
Қулупнайми ё писта.
Иккисидан ҳам қўйдим
Дастурхонга охиста.

Энг охири май қўйдим
Ёр ичмайди, бизга тан...
Энди ёр келса бўлди,
Мана, тайёр дастурхон.

2006 йил

ТЕНГҚУРЛАРИМГА ЯНГИ ЙИЛ ХАТИ

Нахот ёшлик шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Савр гулдирагидай
йитди-битди, жўралар.

Кечагина Тошкентга,
олис-яқин қишлоқдан,
гуриллаб келган эдик,
ҳар биримиз чақмоқдай.

Жисми аъзоларингдан
азиз нарса йўқ асли,
ҳар бирингиз ўзимсиз,
эй, менинг тенгқур наслим.

Танда ёнарди олов,
ёнар эди шеър бўлиб,
Усмон Азим ўқирди
«Бойчечак»ини тўлиб.

Талабалар шахари,
унда ҳар ётоқхона,
эслайсизми, жўралар,
бизга эди майхона.

Шўхлик, ранжсиз дунё йўқ,
айтсак гапнинг ўролин,
ошноларинг кўргил чин
майхўрликда аҳволин.

Даҳо эдик баримиз,
камида Пушкинча бор.
«ухламай шеър ёзгум...», — деб
Шуқур Қурбон бемадор.

Йўлдош Эшбек-чи, акси
«пича ухлаб олай...» лаб,
қотиб хуррак отарди
қўйиб берсанг ой-ойлаб.

Тайга ўрмонлари, о,
эсдами, Хуршид Даврон,
Пашшаларга таланиб
қочиб юрдик бир замон.

Енисей қирғоғида
гулхан ёқдик шу кеча,
йигирмата ёш шоир
шеър ўқишдик тонггача.

Ёддами, қорақалпоқ
Ҳикматилло, Жиянбой,
сархуш йиғлаганлари:
«Енисей — бу Энасой».

Муҳаммад Раҳмон, жўра,
доим ёним, ёндошим,
бошингда айланди кўп
ёшлиқдан ёзуқ тоши...

Насихат йўли узун,
ибрат йўли қисқадир,
сен ҳақда ёзаверсам,
хаётинг бир қиссадир.

Доим топқир Мирпўлат:
«ёздим, — дея, — зўрини»,
ўқир эди... Ҳозир ҳам
ўқир ўша шеърини.

Нахот ёшлиқ шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Савр гулдирагидай
йитди-битди жўралар.

Ў, Мурод Муҳаммад Дўст,
латифалар тўқирди.
«...қувонч садоси»ни у
шоир бўлиб ўқирди.

«Дашту далалар...» узра
унди бугун чечаклар,
гарчи олис-олисида
колиб кетди чўпчаклар.

Қайси бири тўғри деб —
«Атоий»ми, «Отойи» —
димоғидан гапириб
Эркин Аъзам шайдойи.

«Кудук тепасида ой» —
ёзганди Фаффор Хотам,
тан берди Хотамтойдай
одил Одил Ёкуб ҳам.

Тоғай Мурод доимо,
ковоқ уюб даврада,
Барингдан ўзим зўр, деб
олаярди панада...

Соддалиқда — улуғлик,
гўринг нурга тўлсин-о,
«От кишнаган оқшом»лар
ёдгор қолди эл аро.

Хайриддин Султон гарчи
биздан эса-да ёшрок,
наsrини ёзар эди,
назмдан ҳам ошириб.

Болалар ёзувчиси
Абдусаид Кўчимов
Бугун катталар учун
ёзмокдадир чўчимай.

Ҳажв устаси эди
Отабоев Шодмонбек
«Дўрмон хангомалари»н
ёзар бугун тўқмоқдек.

Нахот ёшлик шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Савр гулдирагидай
йитди-битди, жўралар.

Бекаму кўст кимса йўк,
барчамизда қусурлар,
тадбир-ла овчи, аммо
кўк кушларин тутурлар.

Қутулган кийик каби
овчининг ўқларидан,
Баъзан қочиб юрдик биз
ул замон тўқларидан...

Бизнинг бола дўстимиз
Саъдулла Ҳаким асли,
«Кўнгил юзи»га дедик:
«Балли-ей, Азим дўсти!»

Икром Отамурод, бу
ортга ташлаб гул, пулни,
тилло топган қулдайин
топиб олди «кангул...»ни.

Тоҳир Қахҳор чапани,
шеър ўқи, десак унга,
дўқ ургандек, шеърини
узатар эди менга...

У пайтлар Эркин Воҳид,
Абдулла Ориф шеъри,
Ўзбек юраги бўлиб
учарди кўклар сари.

Рауф Парфи, Ҳалима,
Омон Матжон барқ уриб,
шеърларин ўқиганда
зал қалқирди... чарх уриб.

Олтиариқлик Гулматбой —
Анвар Обид Шош келиб,
ёзар китобларини
бодринг, турпга тўлдириб.

Шавкат Раҳмон Московдан
сал сўнгроқ келди-ю
Лоркани ўқинглар, деб
Таржима қилиб берди.

Афсус!.. Тенгқурларининг
жуда кўпдир афсуси,
Аmmo таскин беради
Шоирнинг «Сайланма»си.

Қоронғуда чирогим,
Садриддин Салим ўқдек —
Бухорога борсак гар
шеър ўқир эди миҳдек.

Аҳмаджон Ёқубжонов
Сардобада бир умр
марвартак тутларини
тутмайиз қип қуритур...

О, Ҳабиб Саид Фани,
Қўқоннинг пеш билгичи,
У билан гаплашганда
ёзилар дил чигили.

Абдулҳаким Матназар,
вазмин, содик ҳар сафда,
мақола, шеър, таржима
қиларди папка-папка.

Шафоат Раҳматулло —
Сурхондарё ҳақири,
шоир бўлар, дер эди,
одамларнинг фақири.

У пайтлар Маҳмуд Тоир
қаторларда йўқ эди
ҳалоли бўлсин, деймиз,
Ўз халқ шоири энди.

Қишдаги илондайин
«Модерн...» карахт ҳали —
у пайтлар... модернчи
эмасди Турсун Али.

Ортимиздан тенгқурдек
Муҳаммад Юсуф, Мирзо,
Сирожиддин Саййидлар
Келарди изма-из-о...

Салим Ашур, Эшқобил,
Фахриёр, Абдували,
отларин эгарларди
кенг майдонда чопгали.

Иқбол Мирзо-ю Зебо,
Ҳалима, Аҳмад, Баҳром,
Рустам, Хосият, Қўчқор
Келарди шахдам-шахдам.

Нахот ёшлик шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Савр гулдирагидай
йитди-битди, жўралар.

Тенгқурларимиз кўрки
қизлар ҳам йўқ эмасди,
киборниҳол Шарифа
бизни кўзга илмасди.

Тоғ сумбули тагида
какликнинг уяси.
«Озодлик»ни зап ёзди
ўзбек Қутлибекаси.

Зўрми илҳом париси,
ё турмуш париси зўр,
Мухтарама Улуғдан
сўраб кўрсак, не деюр?..

Хосияту Эркатош
Самарқанддан келарди,
Каттақўрғон ҳолвасин
«закуска» деб берарди.

Улар ҳуснига кўкдан
ой ҳам боқиб... лол, хайрон,
баъзи тенгқурларимиз
бўларди ёқавайрон.

Дилбар Хайдар шеърини
оғзин таноби қочиб
«Офарин!» деб юборди
ўқиғач Воҳид Зоҳид.

Бизнинг излаганимиз
кўнгили ерларидадир.
Фаридахон Афрўзнинг
шабнам шеърларидадир.

Наҳот ёшлик шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Саври гулдирагидай
йитди-битди, жўралар.

У пайт Қозоқбой Йўлдош,
Сирдарёнинг бўйида,
«Партком»лик қиларди —
битта колхўз бўйида.

Майдонга тушдингми, бас
қашима манглайингни,
бугун дўстимизнинг шеър
кўтарган танглайини...

Иброҳим Ҳаққул у пайт
шолиларни оқларди.
Бугун фақат дунёдан
ўтганларни ёқлайди.

Сувон Мелини жиддий
ўқидик-о ўқидик.
Қаламидан учган сўз
нақ жайранинг сихидек.

Адҳамбек Алимбеков
одамохун, кўп ўқир.
даврада соқий эди,
ҳозир-да ҳам у соқий...

Наҳот ёшлик шунча тез
ўтиб кетди, жўралар.
Саври гулдирагидай
йитди-битди, жўралар.

Ҳар кимнинг ўз боғи бор,
ширин, аччиқ меваси.
Бугун тенгқурларимнинг
олтмиш нари-бериси.

Дунёда битта эрур
адолат тарозуси,
лекин жуда кўп бўлур
адолатнинг қозиси.

Нималарни кўрмадик,
гоҳи юрдик улокиб,
ўзимизга ўзимиз
дўст бўлиб юрдик гоҳи.

Нималарни кўрмадик,
хасадгўйни кўп кўрдик,
пана-ю пастқамларда
уларни тўп-тўп кўрдик.

Тўдасидан айрилган
чумоли каби сарсон,
Бозорда юрар, қанча
«даҳо» бўламан дегон.

Табиати ижоддан
йироқ баъзи муштумзўр,
олдингда ялтоқланиб,
ортингда фасод тўкур...

Гулхайрининг ёнига
бориб бўлмайди ёзда,
бўлар қовоқарилар
бозорлари авжида.

Нималарни кўряпмиз...
Мана, бу оппоқ қоғоз,
унинг юзин коп-қора
қилар бугун назмбоз.

Шундай кўпдирки улар,
Йўқдир нари-бериси.
Кўшиқчилар ортидан
чопар тўп-тўп бариси.

Шоирман деб айтишга
ҳатто қилмоқдамиз ор,
майли, Навоий бобо,
Сиз биз учун нажоткор!

Қуш қаноти бўлса-ю,
лекин кўр бўлса кўзи,
қанча қилсин ҳаракат
сақлаб қололмас ўзни.

Пок сувдан ҳамма ичар,
юзсизлардан юз бурдик,
назаркардаларим-о,
биз сизларга сўз бурдик.

Гулновданинг шохида
хур кушлар чаҳ-чаҳласин.
Ватан истиқлолини
Тангримиз ёрлақасин.

Истиқлол кабутари
абдий қилсин парвоз,
о, унинг парвозига
қанча хизмат қилсак оз.

Элу юртимиз ичра
бугун юзимиз ёруғ.
Азим Суюн кутлайди,
Янги йил бўлсин кутлуг!

2006 йил

*Ўзбек
давлати
(достон)*

БИРИНЧИ МАНЗАРА

200... йил.
Ноябр ўрталари.
Камалак куз.
Кўкдан ёвилади унсиз оҳанглар —
ранг оҳанглари
Мезонлар илашиб
сузар бу оҳангларда.
Чирчиқ дарёсин сувлари сокин,
бу дарё ўзига қилган жамулжам
Фарбий Тиёншоннинг барча сувларин.
Улар ҳаёт улашар
Пойтахт бағирларига кузда ҳам.
Боғларда ёниб ётар
зардоллар:
Сарик,
оч-сарик,
қора-қўнғир,
қизғиш-қорамтир,
кип-қирмизи оловлар.
Оқ тераклар,
кўк тераклар
санчилгудек осмон тоқига.
Хазонлар учади,
хазонлар шитирлар,
пичирлар...
жон таслим қилар — рамакижон.
Қуёш ботар эди...
Ногаҳон
кўкламда эмас,
ха, кузда
боғ устида пайдо бўлди
бир гала лайлак
фаришталар каби оппоқ-оппоқ лайлак.
Оҳиста-оҳиста айланиб
келиб қўндилар
Дўрмон қароргоҳи боғига.
... ўн тўртта лайлак!

ИККИНЧИ МАНЗАРА

Замонбек —

9-синф ўқувчиси,
кўп тийрак бола.
Унча-мунчага гап ҳам бермайди.
Биринчи сентябрда туғилган,

шу боисмикан —
«Мен — Мустақилман!» — дейди
ва қўшиб қўяр: «Яъни мустақил фикр эгасиман!»
Бувиси — Норбиби ая

хайратда қарайди унга:
«Нима деяпти у: «Мустақил бола...»
Замонбек онаси —

Ойгулхон эса —
тарихчи. Шўнғиб кетган тарих қаърига,
тарихдан бошқа ҳеч нарсани олмайди тан.
Баъзан,
тортишиб олар она-бола:
«Тарихни билмайсан...»
«Бугуннинг тарихини биламан!...» — дейди Замонбек.
Гапга қўшилади Норбиби ая:
«Бадий китоб ўқимайсан кўп».
«Буви, — дейди Замонбек, —

Сиз компьютерни биласизми?
Биласизми интернетни?»
«Йўк, — дейди Буви, — аммо-лекин
улар ёшларни бузаётганмиш...»

Бўш келмайди яна Замонбек:
«Мен уларни беш бармоғимдек биламан.
Нима, мен бузғунчиманми?»
«Йўк, — дейди Буви, —

сенинг аждодингда «бузғунчи» ўтмаган...»

УЧИНЧИ МАНЗАРА

Ў, Дўрмон тонглари...
сарин-сарин эсар шаббода,
Рухни китиклайди
ҳаволар.
Бошқача бўлиб кетгунг
дунёда —
Паллайи баҳорлар, баҳорлар.
Булбул «чаҳ-чаҳ»ига тўлар боғ,
гул эмас, яшиллик шайдоси улар.
Бугун ям-яшилдир нафақат Дўрмон,
Ям-яшил Ўзбекюрт!
Нурота тоғлари,
қир-адирлари
кўгаллади.
Кўзичоқлар тамшанар.
Сурхон томонларда бодом гуллади
пушти, оқ, кизил, рангпар.
Қиш арғумоқлари
чекинди —
Қорақалпоқ, Хоразм
қумликларида.
Чечаклар очилди бу кенгликларда.
Соғиниб кетдим
Водийни,
Қамчиқ довонидан
тезда ошгум, бас,
ахир, Кўли Қуббонга
Ойбек каби
қўйганман ихлос!

ТҶРТИНЧИ МАНЗАРА

Якшанба эди.
Ўрнидан қувнаб турди Замонбек.
Онасига деди у: «Бир иш қилайми?
Бувимни «Мустақиллик майдони»га
олиб борсам...
У ерга лайлақлар келибди!»
«Қўйсанг-чи, — деди Ойгулхон она, —
...тушунаман,
лекин Бувинг боролмайди».
«Боради! — деди Замонбек, —
Уйда ётаверган одам
хаста бўлар қўп,
Бувимни бир айлангириб келаман...
Хўп, денг, хўп!»

БЕШИНЧИ МАНЗАРА

Эх,
бу ёшлар,
бу ёшлар...
Қўп ўжар чиқди.
Билганидан қолмайди.
Бош майдонда, мана, Замонбек,
Ёнида Бувиси, Мамлакат Бош дарвозаси —
Эзгулик аркига боқиб турар тик.
Буви ишонмайди кўзларига.
Остонага қўниб турар лайлақлар,
лайлақлар қайтибди.
Юртга барака келибди!
Ў, лайлақлар,
кешиб қолган эди юртдан,
кешиб қолган эди ҳатто Бухорои Шарифдан!
Хўб донишманд-да бу қуш:
Қайда осойиш,
тинчлик —
ўша ерда улар,

ахир,
хотиржам, тинч яшашни
 хуш кўрар донишмандлар.
«Болам, — деди Буви, — Арк пештоки устида,
Хув, канотларида
 Куёш нурлари ўйнаётган кушлар
 лайлакка ўхшамайди-ку?»
— Ха, — дейди Замонбек,
Улар турналар,
 турналар,
Бизнинг тимсолимиз!
 Гўё, турнага айланиб
 Ўзи кўкка учаётгандек-к-к...
«Биласизми, — дейди Замонбек, —
Бир пайтлар бобомиз Амир Темур ҳам
Арки Олий қурган Самарқандда!»
Тийрак неварасин бу сўзларидан
Беихтиёр кўкси тоғдай кўтарилар Норбиби
 аянинг.

ОЛТИНЧИ МАНЗАРА

Бош майдон.
Муस्ताқиллик майдони.
 Муस्ताқиллик сўзин
 олғунича то
нималарни
 бошдан
 кечирмади у?!
Хар инсон тақдири каби
 тақдири бор хар нарсанинг.
Хусусан, бу майдоннинг.
Кўп узокқа бормайлик.
Бундан юз йил нарида
«Собор майдони» деб
 аталарди бу ер.
Чор армияси зобитлари
 ва оилалари

ибодат қилишарди бу майдонда.
Тўда-тўда,
гала-гала.
Итлари ҳам бўларди:
тўда-тўда,
гала-гала,
жуда кўрқинчли эди улар!
Узо-о-оқлардан
жавдираб қарашарди
қорақўз болалар.
О, сўнг Шўро келди!
Ва «Собор майдони»
«Қизил майдон» деб ном олди бирдан.
Ростдан,
қизил майдон эди бу майдон.
Қип-қизил қон... қон...қон....
Гурсиллатиб,
зирқиратиб,
чилпиллатиб,
сачратиб
ўтарди оғир нағалли этиклар,
этиклар,
этиклар...
сўнг танклар,
танклар,
танклар!
Уларга йўл кўрсатиб турди кейин
бахайбат хайкал.
Пушкин хайкали эмас,
Достоевский хайкали эмас,
Волга-Дондан келган
74 тоннали,
ўн саккиз метрли кал хайкал.
Ва майдон аталди:
«Ленин майдони».

ЕТТИНЧИ МАНЗАРА

Замонбек
бувисин бошлади
оқ поёндоз йўлакдан,
икки ёни яшноқ арчазор йўлдан,
хаёт йўлинг ойдин бўлсин, деяётган йўлдан —
озодлик обидаси томон.
Норбиби ая кўрди дафъатан —
Курраи арз бағрида —
Ўзбекистон!

Ўзбек Давлати!
Ўзбекистон Давлати!
Ўзига Бек Давлат!
Ватан
жилоланиб турар
Ер шари сиймосида!
Норбиби ая
меҳри тошиб қаради унга,
«Хўп ярашибди
Ер шарига!»
Олтин ранглар
товланар,
жилваланар,
ўйнар,
куйлар...
«Болам, — деди Норбиби ая,
«Ўзбекистон» пойида
тўй бўляптими?
Бунча одам кўп,
бари ёш-яланг...»
«Ҳа-а, тўй бўляпти, тўй!..» —
ках-ках урар Замонбек.

Ва ногох:
«Гул эсимдан чиқибди... Ҳозир», —
дея бурилиб орқага чопди.
Гул келтирди!
«Ана, энди, гул қўямиз Она пойига!

Бахтли Онага қаранг,
келинингизга ўхшайдими,
тарихчи келинингизга,
онамга-да...»

Донг қотиб қолди Норбиби ая.

Бахтли Аёл,
Бахтиёр Аёл,
Ўзбек Аёли!
Очиқ чехра,
маъсума,

мунис,

тиниқ нигоҳ

Бир дунё меҳр-муҳаббат-ла боқар
гўдагига!

Оҳ!

Бунчалар юлдузи иссиқ,
бунча ярашиқ

қўкракбурма кўйлак эгнига!

САККИЗИНЧИ МАНЗАРА

Қанча мамлакат бор
дунёи дунда,
уларнинг бормикан аниқ саноғи?
Саноғин билмайман
ва лекин-аммо
Барчасининг пойтахти бор,
Бош майдони бор.
Унча-мунчасида бўлганман
мен ҳам,
томоша қилганман,
ҳавас қилганман...

Анқара,
Лондон,
Дехли,
Токио,
Сеул,
Масков

ва собиқ жумхуриятлар
бош майдонларин кўрганман.
Бўғзимга тиқилар ҳаяжон:
Ўзбек давлатин янги Бош майдони каби
Ҳаёт тимсоли —
яшил-яшил
майдонни, йўқ,
кўрмаганман!
Фусункор боғ аро
кезаман тез-тез,
арчаларга, қарағайларга
тўймайман қараб.
Хуш келибсиз, арчалар,
сарвқад қарағайлар —
яшил салтанат.
Нақадар севаман сизни,
сизни кўрмоқ учун
олис тоғларни кезганман кўп бор!
О, мана бу фавворалар,
маржонлар сочади
теваракка,
фалакка,
салқин-намхуш хилқатда яйрайди жон-тан.
Бир хайқириқ юракда:
«Фусункорсан, Ватан!!!»
Муаззам кошона —
Майдон гултожи —
Сенат биноси!
Ўзбек пахтасидай оппоқ!
Ўзбек юрагидай оқ!
Ҳов-в, тоғ зирваларида жилоланар
жилоси,
Осиё офтобидан пештоқлари ярқирок!
Сенда,
қонунлар пайдодир устувор,
Мумтоз тузуклар яратилажак!
Ҳукумат биноси — кўзинг ўнгида,
Сенда тош-тарози — пойдор.

Сен — ўтмиш,
сен бугун,
сен Келажак!
Норбиби аяни кўпдан биламан мен,
Унинг ўғли билан
кадрдонман мен.
Ўша куни
Сенат биносига
Қараб турганда мафтункор
кўриб қолдим.
Замонбек қўлларини
силкитиб,
менинг ўйларимни уққандек
нималарнидир таъкидлар аяга.

ТЎҚҚИЗИНЧИ МАНЗАРА

О, Ақл-заковат,
сенга ташаккур,
яшасин оламда
эзгу тафаккур!
Эй, Дунё хайкалтарошлари,
сиз уларга хайкал қўйинг,
муаззам хайкаллар,
улар юксалиб борсин Ойгача!
Юлдузларгача!
Бани башар
гулчамбарлар қўйсин
ижодга!
ижодга!
ижодга!
Қандай кўрк бу,
қандай маҳобат,
қандай мақом,
олий ҳашамат!
Нафосат,
латофат,
малоҳат!

Мустақиллик ва Эзгулик монументи.
Мустақиллик,
Эзгулик...

уларни айро-айро,
айри-айри
бўлмайди тасаввур этиб!
Шарқ,
Фарб
заковатин ранглари
уларда уйғун, мужассам!
Бир нуқтада — Анҳор соҳилида —
Илоҳий масканда
кўзим ўнгида
Хаёл ва Ҳақиқат!
Ҳайрат!
Улуғ меъморий санъат!

ЎНИНЧИ МАНЗАРА

Ўша куни...
насимлар қанотида
олиб учдилар гул бўйларини.
Димоғлар яйради,
яйради жонлар,
яшнаб кетди имонлар,
конлар.

Болалар чуғурлашар,
ҳеч бири қилмас хархаша.
Бунда ёшлар,
бунда талабалар,
булар талабаларми ё...
ошиқ-маъшуқлар
чақнашар...
чақнаб кетар юрагим.
Норбиби аяга қарайман:
бардам,
тетик,

яшариб кетгандек

бир нигоҳ.

Замонбекнинг нигоҳи эса...

тез-тез

кумуш жарангларда...

«Юринглар, — дедим уларга, —

бир кўринглар «Хотира майдони»ни ҳам»

Мотамсаро Она.

Норбиби ая

танийди бу Онани.

Бир умр йўлга қараб

кўзларида ёш,

юрагида армон ва ҳасрат,

мунис ва меҳрибон,

заҳматкаш,

мушфиқ бу Онани!

Мана, бу Шарқ руҳи,

Ўзбекона руҳ

мухрланган

айвонлардан,

Эл-юртнинг уй-айвонларидан

лаънати урушга кузатган

оқ ювиб, оқ тараган

ўз жигарбандларин У!

Замонбекнинг бурро овози:

«Сен доимо қалбимдасан, жигарим!»

«Шундай ёзибдими?» — дейди Норбиби ая.

«Ха, — дейди Замонбек, — ана, ўқинг.

Кўзингиз ўтмаяптими?»

«Ха, илгари бошқача ёзув бўларди», — дейди ая.

«Қандай?» — дейди Замонбек.

Мен қўшиламан улар гапига: —

«Сенинг исминг

номаълум, жасоратинг барҳаёт».

«Исми номаълум ҳам одам бўладими? —

дейди Замонбек.

— Ҳамманинг исми бўлган-ку!

Ана, уларнинг номлари

олтин ҳарфлар ила битилган лавҳаларга».

«Исмилларни исмсиз қилган-да», —
дейман мен Замонбекка.
Нималарни ўйлаб қолди ая,
узок қолди жим.
Сўнг деди дафъатан:
 «Болаларим, огоҳ бўлинг!»
 Болаларим, шукур қилинглар!
 Шукур, денг, шукур!
Ношукурлик бандасига ножоиз!»
«Огоҳ бўлинг!»
 Юрагимга урилар зарб!
«Ношукурлик... ножоиз!»
 титрар қалб!
 Огоҳлик...
 Шукроналик...
Бугун фарз!
Бугун қарз!
 Фарз, Қарз
Инсонга!
Инсониятга!
Қуёш борар кексайиб,
 Кичрайиб борар Замин!
 Она Сайёра!
Жанг борар Эзгулик ва Ёвузлик орасида!
 Азалий,
 Абадий
 жанг!
 Ҳаёт,
 Мамот жанги!
 Йўксизлик,
 Йўлсизлик
 бош устида!
Ҳалокат, Фалокат оёқ остида!
Оналар омонлик тилайди.
 Гўдақлар омонлик тилар!
Асалари гул тилар,
 бол йиғиб берар инсонга,

Капалак
боғ аро ўйнар,
 кувонч берар инсонга.
Тоғдаги кийикнинг айби нима,
 қора кўзими
 қора кўзларни кувнатган?
Дарёдаги балиқнинг айби нима,
 эркинликни ўргатган?
Даштўрғайнинг айби не,
 юракларни яйратган?
Гулбоғларнинг айби не,
 шу гўзаллигим?
Инсон — асл бунёдкор!
Бунёдкордир АСЛ СИЙРАТ ва СУВРАТ!
Бизга нафақат она Тошкент
 гулласин,
нафақат гулласин она Ўзбекистон,
 Гулласин Африка,
очликдан кўзлари киртайган, қоринлари шишган
болалар бир Инсон боласи каби
 боксин дунёга!
Америка осмони бўлсин тиниқ, мусаффо,
уларда учмасин ажал уруғин
 сепгувчи
аждар самолётлар!
Яшнаб-гуркирасин Чин-Мочин
 далалари!

Фаластин, Исроил
 тупроғи гуллаб-яшнасин!
Юракларни яйратсин Дунё обидалари!
 Дунёга бокмасин
 ғанимлик назари ила
 бир-бирига
 Европа, Осиё!

Шарку Шимол йўк, Фарбу Жануб йўк,
бор
бир
Дунё —
Она —

Сайёра!
Яшил,
бунёдкор Сайёра!
Бор
Инсон,
юракни юрак билан, кўнгилни кўнгил билан
кўприк каби
боғлагувчи
Инсон!

Она Сайёрани боғу бўстон этиб яшнатгувчи,
Одамни ўз ТУРидан авайлаб-асрагувчи Олам,
қўлида автомат тутган кимса эмас, қўлида Гул
тутган Олам — Инсон бор!!!

Дин динга душман эмас,
Мазҳаб фаним эмас мазҳабга,
Тил тилга душман эмас,
Душман — Эзгулик ва Ёвузлик
орасидаги қора
ҲУЖАЙРА!

Қора хужайра —
Қора Мия, қора Юрак!

Инсон — АСЛ БУНЁДКОР!
Бунёдкор — АСЛ СИЙРАТ ВА СУВРАТ!
Нажот бер, Танграм!

Огоҳ эт ношукурларни,
Тинчлигин асра Инсониятнинг!
Бунёдкорлигин асра Инсоннинг!
Оҳ!..

Нима етмайди Инсонга ўзи?
Бир парча ерми? Топилади
хар вақт
хар қачон
хар дамда,
хар ерда
хар лаҳза
хар Маконда
хар Замонда
бир парча, бир газ ер...
Инсонга!

ЎН БИРИНЧИ МАНЗАРА

Ўша кунни...

дўстим ҳурмати

Норбиби ая ва Замонбек билан
«Туркистон» саройи майдонлари-ю
Санъат обидаси, Миллий боғни
чикдик айланиб.

Миллий боғда Норбиби ая
кизиқ гап айтди ҳайкалга қараб:

— Ҳазрат Навоий бобо Хирот осмонидан
Хумоқушидек

Давлат бўлиб келибди

Ўз,

Ўзбек Давлатига!

Ўша кунни...

Қалбимда ўзгача шуқух,
ғурур, ифтихор — хайрлашдим

Ая ва Замонбек билан.

ЎН ИККИНЧИ МАНЗАРА

Улуғлар йўл бошида!

Улуғлар йўл бошлайди!

Йўл бошлайди АСЛ СИЙРАТ ва СУВРАТ!

Улуғлари бўлсин Ватаннинг,

Давлатнинг,

Миллатнинг!

Улуғларсиз харобадир Юрт!

Хонавайрон Замин!

Бошсиз ҳайкал!

Озод ва Обод Юрт қолур улуғлардан!

Авлод қолур,

Шажара қолур,

Мумтоз обидалар,

Қўшиқлар,

Байрамлар қолур.

Жасорат,

Савоб қолур улардан!

Юртбошим —
Бош меъмор!
Озодлик — меъмор!
Қурилмоқда янги мамлакат!
Рўйи заминда — тарихий ўрин,
Давлат!
Ўзбек Давлати!

Бу йил
қишда ҳам кетмади Юртимдан лайлақлар.
Мен ким, Азим Суюн, бир саргашта шоир
Оппок-оппок,
қор каби оппок
бир оёқда хотиржам турган
лайлақларни кўрдим
Ота Макон кенгликлариди!

2006 йил

*Мен сизни
севаман*

ДИЛДОРЛИК

Бир дилдорлик хавода
бел бўйлаган гул-гиёҳ
сипо сарин шаббода
оҳ-оҳ-оҳ.

Уфқларга атласдай
туташ-туташ кизгалдоқ
қайда чулдирар тўрғай
воҳ-воҳ-воҳ.

Йўлин қайирма қилиб
гала чуғурчуқ ногоҳ
ўтар кўкни тўлдириб
оҳ-оҳ-оҳ.

Қарикизгул нафармон
Узмоқчи эдим сершоҳ
қўлимга санчди тикон
воҳ-воҳ-воҳ.

Яшил яйлов тўшида
ўтлар уюр арғумоқ
Айғири тоғ қушидай
оҳ-оҳ-оҳ.

Тўлқин-тўлқин қир-адир
Гулқоқи сариғу оқ
юрақ тошиб борадир
воҳ-воҳ-воҳ.

О адашгай ким деса
хаёт доим қайғу чоҳ
билгай мен-ла гул терса
оҳ-оҳ-оҳ.

Юртим кенгликлариди
сайр эт — кўнгил бедоғ
юксал эркинликларда
оҳ-оҳ-оҳ.

2007 йил

ЎЗБЕКИСТОН БУ

Отасидан кўрган ўғил ўқ куяр,
Онасидан кўрган қиз бичгайдир тўн.
Аждодлар мероси — боқий, элсуяр,
Улар елкамизда эъзозли, бутун.
Нур юзли она юрт, ота макон бу!
Жаҳон ичра жаҳон Ўзбекистон бу!

Дунёнинг ишлари қизиқ ва чигал,
Битта пешонада минг ёзиқ шоён.
Асрлар қаъридан келгайдир тугал
Чин инсон қалбида чин комил иймон.
Гарчи инжа иймон, ўлмас иймон бу!
Жаҳон ичра жаҳон Ўзбекистон бу!

Дўст Аллоҳ номига яширинган сир,
Дўст ора кирармиш қиёматда ҳам.
Дўстимга дўст эрур, ёвимга ёвдир,
Орият шарафи эрур мукаррам.
Илохий қалъа бу, жонбахш қўрғон бу!
Жаҳон ичра жаҳон Ўзбекистон бу!

Демиш: авлиёлар эмасдир худо,
Лекин худоликдан жудо ҳам эмас.
Ҳар қадам жойида азиз авлиё,
Осмони тоқида сирлар муқаддас!
Тўрт фасли мукамал Замин, Осмон бу!
Жаҳон ичра жаҳон Ўзбекистон бу!

Инсонга Инсондан жоиз мурувват,
Ишқ, садоқат ила муҳтарам Инсон.
Ватан бўй-бастига миллати қувват,
Пайдор сарҳадларга фарзандлар посбон.
Азим Суюн айтар: фидойи жон бу!
Жаҳон ичра жаҳон Ўзбекистон бу!

2007 йил

САМАРҚАНД

(қўшиқ)

Бу дунёда икки тождор қад:
Мағрибий Рим, Шарқий Самарқанд,
Бани башар қалбига пайванд.
Самарқандим, жоним Самарқанд!

Дунё илми, хур тафаккури,
Оксаройда жам офтоб нури,
Сенда кезар шоҳ Темур руҳи,
Самарқандим, жоним Самарқанд!

Тўрт фаслли макон қайда бор,
Туронзамин деган жойда бор,
Ўзбекистон бағрида пайдор,
Самарқандим, жоним Самарқанд!

Мангуликдир ҳар лаҳза — бугун,
Бугундасан навкирон, дуркун,
Истиклолдан бахт-умринг гулгун!
Самарқандим, жоним Самарқанд!

Н а қ о р а т:

Бу дунёда икки тождор қад:
Мағрибий Рим, Шарқий Самарқанд,
Бани башар қалбига пайванд.
Самарқандим, жоним Самарқанд!

2007 йил

ТУҒДОНА ДАРАХТИ

Ватанимнинг энг юксак
нуқтаси Ҳисортоғда
қояларни қоқ ёриб
ўсар мағрур ТУҒДОНА.
Юртим кенгликларига
бургут каби боқар у,
яшил салтанати-ла
юракларни ёқар у.
Кундузи қуёш билан
типпа-тикка тиллашар,
тунлари Зухро билан
ишқ тилида диллашар.
Шовуллайди шамолда
тебранару гувранар,
дара ичидан унга
қашқир қараб увулар.
Ўн тўрт кунлик тўлин Ой
кирганда кучоғига
дерсан: етиб бўлмаскан
гўзаллик адоғига.
Булутнинг парчасидек
сояси Айғиркўлда,
унинг чайқалишин кўр
Айғиркўл чайқалганда...
Атрофида морхўрлар
ва яъни шохдор кийик,
унинг япроқларидан
татимокқа турар тик.
Гоҳо Ҳисорнинг қўнғир
айиғи — мазахўрда
танасини кучоклар
мевасин илинжида.
Чақмоқлар кўклам чоғи
туғдонага қасдлашар,
қора булутлар келиб
тепасида пастлашар.

Тураверар у мағрур
кузда-ю ёзин-қишин
дўстлари арчалардек
яшил-яшил, ям-яшил.
Азим Суюн, чикдим мен
беш минг қулоч юксакка,
туғдона қондош билан
чин дилдан сирлашмакка.
Бир тун ёнида қолдим,
қизиди-ей гап-гаштак,
кетар човим, бағридан
менга берди бир бўлак.
Тумор қилиб тақ, деди,
ўзбекнинг бешигига,
хатто тақсанг ярашар
ҳар ҳовли эшигига.
Кўз тегмасин, деди у,
юртнинг болаларига
момолар каби тақсин,
айтгил, оналарига...
Ватанимнинг энг юксак
макони Ҳисортоғда
қояларни қоқ ёриб
ўсар мағрур ТУҒДОНА!

2007 йил

ОЙДАЛАДА

Ойдалада жигитлар
ойқизларга қўшилиб
оқсуяк ўйин ўйнар
ойнурларда эшилиб.
Оқсуякни жўрабош
отар олис-олисга
уни келтирмоқ керак
отилган жой — холисга.
Оқсуякнинг ортидан
чопар барча-барчаси
барчасининг ичида
бир қизнинг куртак кўкси.
Ойдин ойдин ойдинлик
ойдинликда оқсуяк
лекин топиш осонмас
кайда ётар коқсуяк?
Қайда бўлмасин кимдир
оқсуякни топади
топади-ю шу зумда
марра сари чопади.
Оқсуякни талашар
қўлдан-қўлга ўтар у
кимки кучли бўлса гар
оқсуякни тутар у.
Кучлидан кучли чиқар
кучсизлар — тараф-тараф
бу ўйинда қизларни
унутмоқ эмас шараф.
Оқсуякни бир юлқиб
жўрабошдан оламан
кўкси куртакли кизга
узатиб юбораман...
Ойдалада жўрабош
ва жигитлар сезмаслар
оқсуяк кимдалигин
шўрликлар англамаслар.

Овчининг тозисидай
мени юлкишар тоза
ва ниҳоят фолибни
ой қилади овоза.
Фолиб фолиб фолиба
чапак уриб сакрайди
кўзлари чўғдай ёниб
менга сирли қарайди...
Жўрабош ҳасадига
алам қўшилар алам
хўроздайин хурпайиб
жанжал бошлар ростакам...
О баргдек учди йиллар
учиб кетди ҳар ёққа
бўртиб чиққан куртаклар
айланди гул-япроққа.
Тақир ердан чанг чиқар
бугун йўқ ойдиндала
оксуяк баҳонаси
ўлаксахўр бир тўда
мени юлкишар ҳамон
унсизгина оҳ дейман
... коксуяк менда эмас
узатиб юборганман.

2007 йил

СЕВГИ

Тоғ бодоми гунчасининг
пуштиранг баргидирсан
бир нафасдан қорайгайсан —
шунчалар латифдирсан.
Ёт-бегона бир гард қўнса
янофингни сўлдирар
бу ҳаётда бахт йўқ нарса
агар сени ўлдирар.
Йўқ, сен кўклам ёмғирисан
камалактус ёмғирсан
ер қаъридан майсаларни
олиб чиққан бағирсан.
Йўқ, сен ойнинг ёғдусида
ялтираган куз гули
қаҳри чақин не зотларнинг
маъюс қилган қўнглини.
Йўқ, сен яйдоқ дала-даштнинг
замҳарир изғирини —
севиш севилиш онлари
палағда қилса сени.
Сени чорбоғлар булбули
деганлар адашгайдир
сенинг куйинг тўрт фаслда
янграса ярашгайдир.
Севги! Сенинг қадамларинг
боғчада мактабларда
сандикчаларнинг тубида
сарғайган мактубларда.
Жуфт кулокнинг жуфт сирғаси
қабрларда ётасан
ўша ётган жойингдан ҳам
дилларни уйғотасан.
Мен биламан сенинг қалбинг
тош ҳам муз ҳам эмасдир
сени танитай ўтганлар
тўлкинлар сурган хасдир.

Тубан, қарокчи, сур каснинг
қалбига кирсанг ҳатто
айлантиргайсан шоирга
илхом бўлгай ҳар магоҳ.
О, севги — бу ҳаёт, демак,
ҳаёт, демак, бу севги,
ҳатто умримга қўшмадим
севгисиз бир улгимни.
Кечди...
сенга тўла шоним
ҳамон ташна сенга қалб
... кани бир кул, табассум қил
мен куйлай алқаб-алқаб!

2007 йил

ҚИШ КЕЧАСИ

Хонам иссиқ. Кўнглим тинч
ўтирибман танчада
бирам майин қор ёғар
кўраяпман дарчадан.
Қараб-қараб қўяман —
боғчамда оппоқ ёғду
қиш кечаси о узун
кўзимга келмас уйку.
... Кўнглимга жуда олис-
олислардан мунг инар
сандалда қўр илимик
онам урчук йигирар.
Ташқари қора совуқ —
қушлар юрар қунжикиб
бир уйда бир тўп бола
ухламаймиз жунжикиб.
Қорачироқнинг нури
уйни сал-пал ёритар
онам ёнгинасида
ёлғиз синглим жун титар.

Қорним оч дер Алпбой
мендан кичкина укам
уни тўйғазиб бўлмас
алп отига у тортган.
Бир бурда кўмач нонни
онам унга узатар
биз тўқмиз дейди синглим
қаноати йиғлатар...
Тоғ қишлоғин бағрида
йўқ ўзга бир тиргаги
отам кетган қўтонга
хафтаки йўқ дараги.
Онам ўз хавотирин
билдирмагандай бизга
ва лекин мен биламан
унинг қараб кўзига.
Эртаклари қолмаган
айтиб бўлган барисин
аммо тўқийверади
хар бир тунда янгисин.
Қашқир увиллашини
эшитиб қоламиз гоҳ
кўрпага бош буркаймиз
ўзинг сақлагил Оллох!
Бир куни қоқ ярим тун
отам гапирар эди:
— Онаси билмай қолдим
қандоқ яшаймиз энди.
Колхоз қўйининг ярмин
ўлдирибди бўғизлаб...
жуда кўпайиб кетди
оч бўрилар... изғиллар...
Бўрибосарлар хатто
келмайди уларга бас
ҳукумат одамлари
энди мени аямас...
Шундай бўлди отамни
олиб кетди кўп ўтмай —
«Асли қулоқнинг ўғли

қўйларни қирган атай...»
Ўша йил тут пишиққа
қандоқ етдик билмайман
лекин ўлган синглимни
баъзан эслаб йиғлайман.
Қизининг дийдорига
тўймай ўтди онам ҳам.
Дориломон кунларни
кўрмайин кетди отам.
... Хонам иссиқ хаёлчан
ўтирибман танчада
бирам майин қор ёғар
кўраяпман дарчадан.
Қараб-қараб қўяман —
боғчамда оппоқ ёғду
аммо олисда қолган
ўша қиш бермас уйку...

2007 йил

МЕН — РУҲ...

Мен — руҳ
танбур ичига
боқий кириб олганман
чикмаган овозимни
хил-хил куйга солганман.

Гоҳо мажнунтут бўлиб
кўкка ўрламай шохим
йиғлаб-йиғлаб бўзлайман
тутундай ўрлар охим.

Тоғ булоғин йиғиси
бўлиб гоҳо оқаман
бир томчимга зор бўлган
кўнгилларни ёқаман.

Саҳро чечагиман гоҳ
жайронларни яйратган

тўрғай ноласиман гоҳ
бахши тилин қайратган.

Осмондирман гоҳида
ёғолмаган ёмғирин
ундиrolмай тақирдан
майса гиёҳлар тилин.

Гоҳ ёт юртларга кетиб
қайтмаган турнадирман
тўғрирофин айтганда
бўзлаган юрагиман.

Чўнг қоянинг тўшида
боғларни орзулаган
яйратолмай кўзларни
наъматакман гуллаган.

Лоламан қирлардаги
яйраган бир ойгина
йилқилар туёғидан
коришиб кетган лойга.

Гоҳида уммондирман
чўкаётган кемани
қирғоққа чиқаролмай
ютиб юборган уни.

Ўрмоннинг қарағайи
тип-тикка ўсадирман
айбимни билиб-билмай
ўтинчилар кесадир.

Бўронқушиман гоҳо
наърамни нола қилган
кўзларимдан ёшимни
ёмғир-у жола қилган.

Мағрибнинг адосиман,
Машрикнинг воласиман

Бу дунё ўртасида
Бир маъшук гадосиман.

Созчиларнинг кўлига
қандай тушдим билмайман
Исмим шоир Азимдир
ошиқ борки ўлмайман.

2007 йил

АВГУСТ

О, август кечалари,
чиққим кулбамдан қочиб.
Боғимнинг ўртасида
тургим кўксимни очиб.
Ҳеч бир фасл, ҳеч ойда
Ой бунча ярақламас.
Юлдузлар, Сомон йўли
бунчалар чарақламас.
Қорамурч — кўнглим суйган
дарахтим роса гулда.
Унинг мунчоқ гуллари
жимирлайди шуълада.
Боғимнинг бир четида
Тўрткўлюртнинг гужуми,
Унинг билан ёнма-ён
Накурт чилги узуми.
Тошҳовузим устига
оғочсўри қурганман.
Унда чалқанча ётиб
осмонга телмиргайман.
Осмон бағри тўла сир,
юлдузлар учади гоҳ.
Етти оғайни дўстим
сирлардан қилмас огоҳ.
Темирқозик юлдузи
чакмоқнинг чақинидай.

Зухро — севги юлдузи
Шоҳимардон қизидай.
О, бирдан салқин шамол
эсиб қолар — фараҳбахш.
Шовуллар теракзорим,
тили дилимга туташ.
Нима йўқдир боғимда,
хатто бордир туғдона.
Ҳисор тоғларидан у
тушиб келган мардона.
Беҳимнинг ҳар донаси
Ўзбек пиёласидай.
Шохчалар аро боқиб
мендан уёладим-ей...
Қизил дўланам — бир жуфт,
тағларида гулхайри.
Тўрт туп ёнбоғим кўкка
ўрлаган айри-айри...
Бодом, гилос, ўриклар,
суман сирли боқади.
Қоратоллар оралаб
Ой нурлари оқади.
Боғим икки бурчида
икки туп мажнунтолим.
Баъзан шивирлаб қолар:
«Шоир, қалай аҳволинг?..»
Туғаб бормоқда ёз ҳам,
ул «хайр» демоқдадир.
Тилло тангалар олиб
куз етиб келмоқдадир.
Тонглар бедапоямга
тушмоқдадир шудринглар.
Бедалар япроғида
улар берар жаранглар...

2007 йил

ИНДИГО БОЛАЛАРИ

Атрофингизга боқинг, улар шу ерда.

(Газетадан)

Индиго болалари,
Муҳаббат болалари,
Хуш келибсиз Она-Сайёрамизга.
Сиз Само элчилари,
Сиз Само лолалари,
Кўпдан Инсоният муштоқдир Сизга.
Шоҳоналик Сизга хос,
Улуфворлик Сизга хос,
Ер андозаларин Сиз олмайсиз тан.
Сизга
одамлар ўйлаб топган
қонун эмас мос,
Ҳокимият шунчаки ақида — кафан!
Коинотда муштарак
Барча нуқта-ю олам,
Бош, бўйин эгмайсиз авторитетга.
Даққи берса агар,
бир қараш — нигоҳ ўқтам
Хайрон тикиласиз далвор келбатга.
Ҳа, биз шундоқ, азизларим,
Эй, эркесвар болалар,
Қобимиздамиз пилла қуртидек.
О, Сизчи,
ёрилсин,
дейсиз ўшал қобиклар,
уммон ичра тушган қора қутидек.
Биз —
очиқ китоблармиз,
бизни ўқийсиз тугал,
Одам аураси Сизга аёндир.
Оламга теран, боқинг,
Олам — мукамал, —
Сассиз хитобингиз бизга шоёндир.

Бир-бирингизни, севинг
Ва ардоқланг — ҳур садо, —
Ўзингизни асранг ўз қавмингиздан.
Инсону Инсоният
йўллари адо, адо,
Магарким, жангу жадал Заминингизда!
Индиго болалари,
Муҳаббат болалари,
Хуш келибсиз Она-Сайёрамизга.
Сиз Само элчилари,
Сиз Само лолалари,
Кўндан Инсоният муштокдир Сизга.
О, Инсон, Инсоният, —
Эй, эй, Заминдошларим,
Ишонинг Индиго болаларига!
...Кўлингдан келса агар
Ибрат кўрсатгил, Азим,
Кулоқ тут улар қалб садоларига!..

2007 йил

ОДАМ ФЕЪЛИ

Биламан, какликжон,
сенга эрк зарур,
Сени сақлаяпман қафасда узоқ.
Биламан, тоғларни
қўмсайсан ҳар зум,
Лекин менга ёқади-да «қоқи-боқ...»

Биламан, қоялар
тушар эсинга,
Уларда турардинг мағрур, шод, қувноқ.
Фурур-ла боқардинг
макёнларинга,
Лекин менга ёқади-да «қоқи-боқ...».

Биламан, чошгоҳда
тўйиб, қовзаниб,
Сайраб йўл олардинг — кутарди булок.
Қумлоқда ётардинг
қанотинг қоқиб...
Лекин менга ёқади-да «қоқи-боқ...»

Майсалар чимдирдинг
сойлар бўйида,
Олам оромижони эди сойлоқ.
Беташвиш юрардинг
баланд, қуйида.
Лекин менга ёқади-да «қоқи-боқ...»

Биламан, какликжон,
барин биламан,
Дахшатдир тутқунлик қафас-у қамоқ.
Биламан ва лекин
нима қиламан
Менга ёқади-да ахир «қоқи-боқ...»

Биламан, какликжон,
бахши овозинг
Мени асир айлаб қўйдирди тузок.
Синиб тушмайдами
афсунгар созинг:
«Қоқи-боқ... қоқи-боқ... қоқи-боқ... боқ»

Биламан, какликжон,
сенга эрк зарур,
Сени сақляпман қафасда узок.
... Қафасни синдирдим,
хур яша, узр,
Тоғларда янграсин озод «қоқи-боқ...»

2007 йил.

ЧАВАНДОЗ

Ўғринча нигоҳим тушса қизларга,
Ёки жувонларга қарасам ийиб,
Бир қараш қадалса жоду кўзларга,
Одамлар, тушунинг, мендамас айб.

Кўпдан эркаланмай қўйган хотиним,
Қаридим, дейди, у менга бепарво.
Жуганини тутмас саман отимнинг
Кўпкаридан ғолиб қайтсам ҳам ҳатто.

Ховлида гулларим чамандан чаман,
Хотиним чорлайман улар ёнига.
Бир жуфт атиргулни суюб узаман
Ва унга тутаман... боқмас номига.

О, қандай шўх эди, жоним қастида
Ойни олиб беринг, дерди, бир замон.
Олиб берар эдим, менинг дастимдан
Ойсиз қолар эди гоҳ тунлар осмон.

Нима бўлди унга... эликка кириб,
Шу ҳам ёш бўптими... қирчиллама ёш.
Боғни айланайлик, десам, эриниб
Жойидан қўзғалар мисли офир тош.

Бир этак невара, майли, уларга
Жони қурбон бўлсин пойи-пойида.
Лекин бизда кўнгил йўқми, бизни, ҳа,
Гўдак ҳам деб атар жойи-жойида.

2007 йил.

БИЗДАН ЭМАС

Бу дунё молига жонин тиккан кас,
Унинг йўлларида олгувчи нафас,
Майлига, кимлардир қилса ҳам ҳавас,
Сиз бизга дўст эмас, сиз биздан эмас.

Имон тасбеҳларин юлиб сочгувчи,
Нафсига юҳодек қучоқ очгувчи,
Ўзни англаб, аммо ўздан кочгувчи,
Сиз бизга дўст эмас, сиз биздан эмас.

Мис балдоқни зар деб сотгувчи заргар,
Мисингиз чиққайдир бир кун муқаррар,
Кўзлар ёшларига бепарвосиз гар,
Сиз бизга дўст эмас, сиз биздан эмас.

Балки бир сарварсиз шонли-шавкатли,
Уммоннинг тўфони каби кудратли —
Камбағал ҳаққига бекли, давлатли,
Сиз бизга дўст эмас, сиз биздан эмас.

Азим Суюн айтар собит сўзини,
Дўстим деб дўст ўйса дўстин кўзини,
Унутса Ватанин, халқин тузини,
Сиз бизга дўст эмас, сиз биздан эмас.

2007 йил.

ТОҒ ВА БОҒ ЛОЛАСИ

Мен гўзаллик ошуфтаси, бир умр ҳамроз матлаб,
Ёнма-ён экдим тоғу боғ лоласин кўнглим талаб.

Тоғ лоласи нозик ўсди, ажаб, боғ лоласидан,
Акси бўлмасми, билмадим, хайратдадирман қараб.

Кўз тегмасин авжига, деб, икки кўздек сақладим,
Вақти-бевақт сув тарадим: шомми ёки эрталаб.

Бир куни тонг чоғидаким, ҳолидан олсам хабар,
Иккисиким, титрар эди лаб уришиб лабга лаб.

Бу на қизик ҳолат, дедим, ҳе, уятсизлар, дедим,
Дедилар қип-қизариб: шаббода бунга сабаб.

Азим Суюн, боғҳовлингга келин-куёв муборак,
Энди қолмоғинг лозимдир уларни мангу асраб!

2007 йил

КЎЗИМНИ УЗОЛМАДИМ

Кўзимни узолмадим ёр кўзин қароғидан,
Дил узолмаган каби оғоч гул, япроғидан.

Қароғида суратим намоён бўлди аниқ,
Сийратим ҳам намоён бошдану оёғидан.

Ирғайнинг тик, навқирон қадди сингари қадди,
Қучоғимга олдим чикмадим қучоғидан.

Ялакат мағизларга айланиб кетдик чоғи,
Жон истади бир бўса титраган дудоғидан.

Бу жон нима истамас, истади сийнасини, —
Исладим гулкўйлагин бурмача ёқосидан.

Беадаблик дарсидан қоч, истиғфор қилгил, Азим,
То тириксан Мосуво бўлма ёр ардоғидан.

2007 йил

КЕЛМАДИ ЁР, ОТМАДИ ТОНГ

Бу на тундир, не кора тун, келмади ёр, отмади тонг,
Ярим кўнгил гамдан бутун, келмади ёр, отмади тонг.

Жоду кўзлар қароғимга ваъда берган эди, ё раб,
Ваъда чўғи эрур кукун, келмади ёр, отмади тонг.

Хос хонамда кутдим аввал, сўнгра ташга чиқдим секин,
Туннинг бағри тўла афсун, келмади ёр, отмади тонг.

О, гарчи, Ой тўлин эди, юзин булут ёпган эди,
Булутларким, тутун-тутун, келмади ёр, отмади тонг.

Бир алафдек гумон ўсди, рақибларми йўлин тўсди,
Юрак ўйнок, юрак хун-хун, келмади ёр, отмади тонг.

Мир Алишер ўғли Азим, жон-жонингга берсин тўзим,
Бул толеъинг монанд нечун, келмади ёр, отмади тонг.

Бир табибким, истаюрсан, Ҳақдин бошқа табиб йўқдир,
Табибинг ёр бўлсин тун-кун, келмади ёр, отмади тонг.

2007 йил

ЭЙ БЕКЎНГИЛ...

Эй бекўнгил, тобакай биздан вафо, сиздан жафо,
Тоғу тошга кичкирсанг ҳам бергай-ку аксу садо.

Сизки кўклам ёшидасиз, бизки кўклам ёшида,
Сиз учун ишқ-муҳаббатдан қурдик бузилмас бино.

Най каби нола қилдик, елкамизга қўнди булбул,
Булбул кўнгличалик йўқми бизга сиздан муддао.

Игна ютган ит сингари ҳолимиз хароб бу кун,
Бу нечук терс балодирким, нечук беҳиммат савдо.

Ҳусну латофат сабабким ўздин кетибсиз тамом,
Ўзингиздан ўзни топинг жону тан бўлмай адо.

Эртага бир қовжираган хазонсиз, гарчи бугун
Бир қирмизи лоладирсиз — яшнагайсиз боғ аро.

Азим каби бир вафодор тополмассиз дунёдан,
Бўлманг Азимдан жудо, бўлманг вафодордан жудо.

2007 йил

ЁР ЛАБИМГА БОСДИ ЛАБ

Жон сўзим оғзимда қолди, ёр лабимга босди лаб,
Ёки сўзим лаб-ла олди, ёр лабимга босди лаб.

Ишқи йўлида не замон от суриб елдирмадим,
Не замон тинчим йўқолди, ёр лабимга босди лаб.

Овчи қувган алқор жони каби жоним титроқда,
Жоним қаровида қолди, ёр лабимга босди лаб.

Кўзим ёшига бепарво, окмайдими ундан қон,
На қалбимга қулоқ солди, ёр лабимга босди лаб.

Оқибат на бўлди, дерсан, кўриб турибсан, рақиб,
Бул Азим суйди, севолди, ёр лабимга босди лаб.

2007 йил

ҚЎШНИ ҚИЗ

Сахар мардон тураман жийдагул ис уфурар,
Қўшни қиз ўзи эмас, сочи ҳовли супурар.

Ўқтин-ўқтин отар қиз уларни елкасига,
Юрагим бориб тушар бир сахро ўртасига.

Қаддини тик тутганда ўпар сочлар товонин,
Пичоксиз сўйиб қўяр бу қўшни — бу авомин.

Эркаламоқ илинжи гоҳо елади шамол,
Сочилиб қочар сочлар, сўнг чирмашар белга дол.

Баъзан сочларини у ўради киркта қилиб,
Билмайдики, қўшнисин юрагин тилка қилиб,

Уйимга қочиб кирсам, бу куйдирги шаббода
Сочлар исин келтириб тутгайдир мисли бода.

Кимга фарёд айларам, ох, бу сочлар дастидан,
Наҳот улар яралган шоир Азим қасдида?

2007 йил

БИР РАҚИБИМГА

Қўрқоқни ҳам қувлайверсанг ботир бўлар,
Хар бир ишга ҳозир бўлар, кодир бўлар,
Бир қувласам қочган жойинг чодир бўлар,
Юрагимнинг ёлига кўп осилмагил.

Ўпок дединг, сўпок дединг, мен чидадим,
Сўзи қора чакмоқ, дединг, мен чидадим,
Каклигимни шақшоқ дединг, мен чидадим,
Юрагимнинг ёлига кўп осилмагил.

Менинг қалбим осмон билан пайванддир, бил,
Ҳасратлари туташ унга, ҳайбатдир, бил,
Лекин элга узатгани новвотдир, бил,
Юрагимнинг ёлига кўп осилмагил.

Оқ кўйларнинг орасида тулки юрар,
Гўё кўйлар орасида мулки юрар,
Лекин уни чўпон билар, овчи билар,
Юрагимнинг ёлига кўп осилмагил.

Азим Суюн айтар сўзинг тугал айтгил,
Йўлингдаги ўт-алафдан ҳатлаб ўтгил,
Андишани кўрқоқ деган дўстдан қайтгил.
Юрагимнинг йўлига кўп осилмагил.

2007 йил

ШАРОБХЎР ВА КЎЗА

– Эй кўза, дўст, хайрлашайлик,
Матоҳингни тўккил сўнгги бор.
Фурсат етди, айрилишайлик,
Туғаб бўлдим, бас, берма озор.
Қуйқа сувдек сендан кечаман,
Гарчи кетгум кўзларинг ёшлаб,
Хурматинг бор, бугун ичаман,
Ичмагайман эртандан бошлаб...

Садо чикди кўзадан сим-сим:
– Йўқ, мен хафа эмасман асло,
Майли, бугун ичгил-у аммо
Бугун бўлар эртанг хам, дўстим.

2007 йил

ФЕВРАЛ

Феврал. Эй, дўст!
Келдингми, қани,
Бир кўришиб қўяйлик аввал.
Ойлар ичра
гарчи қадинг паст,
Лекин қадринг баланд, мукамал.
Қиш чилласин
сурасан ортга,
Жилғаларда бошлайсан қўшиқ.
Тезроқ қўклам
инсин хаётга,
Хаммадан кўп сен унга ошиқ.
Тўққизингда
бошлайсан бир тўй —
Дахлдордир адабиётга.
Бир қадах сун,
бир қадах май қуй,
Бу тўй ёрдир абадиятга!

Мир Алишер
таваллуд куни,
Ортга ташлаб не саналарни,
Ватан узра
бошлаб юборар
Ҳидоятли тантаналарни.
О, бобомнинг
номи янграгай
Қардош тиллар, ёт тилларда ҳам.
Наволари
навозиш этгай
Якин эллар, ёт элларда ҳам.
Тоғу боғу
чўл-сахроларда
Гулга қараб очилгандек гул,
Боку, Масков,
Токиоларда
Ҳазал ила боғланур кўнгил!!!
Феврал. Эй, дўст!
Келдингми, қани,
Бир кўришиб қўяйлик аввал.
Ойлар ичра
гарчи қаддинг паст,
Лекин қадринг баланд, мукаммал.
Ўн тўртинг ҳам
етиб келгайдир,
Шоҳ ва шоир келади отда, —
Созу созгар
Захриддин Бобур
Ҳар ғазалин куйлар хур Юртда!
Инжа мавқе
мақомларига
Не кўнгиллар кетади ийиб.
Дейсан: Дунё
ўлмаганники —
Зоти шариф Бобурни суйиб.
Кўклам яқин...
окси-садоси

Уйғогади дашт тўрғайларин.
Ох, куйлатиб
юборар хатто
Ёбонларнинг қамиш-найларин.
Қиш офтобин
қўри кун-бакун
Чўғланади тандир чўғидек.
Кечаги қор
қайдадир бугун,
Улар қочар... қочган ёғийдек.
Феврал. Ўсган
бўйинга таъзим, —
кетдинг барча ойлардан ўзиб.
Минбарларда
шеър ўқир, Азим,
Не шоирлар юрагин ёзиб!

2008 йил

КЎК БАҒРИ...

Кўк бағри қора гулзор,
қора гулзор чакмоқзор.
Сен тоғларнинг бағрида,
Мен саҳрода сенга зор.

Охиратнинг одами
кўзин ёшлари қалқиб
азонлар айтар эмиш
янтоқ шохига чиқиб.

Ўшанинг ҳоли холим,
севги азони жонда,
на тонгда эшитгайсан,
на эшитгайсан шомда.

Тоғ сояси ухламас,
сени эркалар мудом,
мен шўрликнинг бошидан
қочар хатто соя ҳам.

Ахир поя бўлмаса,
сояси қайда, қайда,
қайдадир сенинг зоринг,
менинг зоримдир найда.

Бахт муҳаббатда эрур,
муҳаббат бахтда эмас,
юрагингнинг тоғига,
мен саҳройи киргум, бас.

Кўк бағри қора гулзор,
қора гулзор чакмоқзор.
Сен тоғларнинг бағрида,
Мен саҳрода сенга зор.

2008 йил

КЎНГЛИМ

Ишқ — мамлакатдорликда
хар на бўлмоғи мумкин,
Ақл ва тадбир ила
иш қилгил кўнглим маним.
Сен нелар истаюрсан,
нималар истамассан,
ишонгим келар доим,
юзимни қизартмассан.
Бир дарё қирғоғида
бир туп олма дарахти
ва унинг бир шоҳида
бир олма юз қизартди,
Ёдингдами, сен уни
узмокқа жазм қилдинг,
Ақлга қулоқ бермай,
ўзингча азм қилдинг,
қулаб тушдинг дарёга,
балиқлар билан оқдинг,
яхшиям, Ақл билан
зўрға қирғокқа чиқдинг...

Яшаш тотли, биламан,
хушхол яшамоқ тотли,
лекин айро тушмасин
сен билан менинг Ақлим.
Ёдингдами, тик қоя,
унда ўсган гул-чечак,
камалакдек чорлади,
чорлади мисли эртак.
Уни узмоқ қасдида
чўнг қояга тирмашдинг,
кўлинг етай деганда
зовга улоқиб тушдинг...
Ақл имдодга чопди,
чопди имдодга тадбир,
этагингдан ҳавода
ушлаб қолишди билгир...
Фариддин Аттор айтган:
«...кир ичкари» ичкари.
Ичкари кирмоқ, деган,
кирмоқлик Ақл сари...
Ёддами, Тинч уммони,
ундаги маржон, дурлар,
кўзингни камаштирди,
чорлади мисли хурлар.
Ўзни ғаввос, деб, билиб
шўнғидинг сув остига,
не ёвуз қирқоёқлар
босди басти-бастига...
Оқибати не бўлди,
тағин Ақл ва тадбир,
қирқоёқлар панжасин
сендан бўшатди бир-бир...
Не каслар бор дунёда
сув чиқарар тош сиқиб,
қошларим остидаги
кўзларим турар кўриб!
Ишқ — мамлакатдорликда
кўнглим Ақл ичра бўл,
Майли, катта, кенг бўлгил,
кезида кичра-я бил.

МЕН КИМ...

Мен ким... тотли дунёда
бетин кезгувчи сайёҳ,
бутун бир Ер шарини
қўналға, дегувчи зот,
юрибман Осиёнинг
хаводор ўртасида,
Енисей қирғоқлари —
дарахтзор — қўлкасида.
Тайга ўрмонларида
Офтобнур зарра-зарра
тилла балиқчаларнинг
либоси каби танга.
О, параход гувиллар...
унга чиқаман сакраб,
Олто-ю Тува, хайр,
бағрингни кездим яйраб.
Юрагим тан олмагай
бирорта чегарани,
на билгай қўриқчини,
на билгай бир эгани.
Тинч уммонда сузаман,
дўстимдир хар қайиқчи,
гурунг... гурунглашаман
келар корейс — балиқчи.
У мени таклиф қилар,
кўринмас олди-кети
сербелбоғ бамбукзорга —
Кванжунинг бир чети.
Ин Ок — сулув таржимон
чорлар мени Веътнамга,
Веътнамни сайр этаман
буркангача туманга.
Ин Ок қолар — бир эртак,
мени унутма, дейди.
...Мени кутиб олади
Филиппин ороллари.

Мен уларни кезаман,
Крисланот шоир — ёш,
худди ўзбекка ўхшар,
коп-қорадир кўзу қош.
ҳа, Ой Ер атрофида
айлангани рост экан,
энг ёрқин Чўлпон юлдуз
хамма учун дўст экан.
Токиода Навоий
отамнинг хайкалининг
пойига гуллар қўйдим
бу ерга келган чоғим.
О, Хисао Кумацу
йўлу йўлдош ёнимда,
худди Қозокбой Йўлдош
дилу дилдош ёнимда.
...Шимолда эскимос дўст
уй — иглусин колдириб,
учаман Оврўпага
устозимни соғиниб.
Ассалому алайкум,
Лондон — бузруквор қалъа,
Усмон Туркой — устозни
бериб қўйибсан ерга.
Қайирмаларимнинг, ох,
таржимони эди у,
«Қибризмарказ»га келиб
топмадим устозимни...
Коинотда минг-минглаб
Галактика созу хос,
Сомон йўли-чи бизнинг
куёшимиз учун мос.
...Парижга кириб бордим,
Ассалом, «Умар Хайём»,
«Бонжур» деб чоғиб келди
оқтўш француз санам.
Қадаҳ келтир, май келтир,
бунда таниш барча кас,

дарров ёнимга келди
бир кадахдош — шеърпараст.
Унинг кўзига қараб
«ўқи...» дейман шеърингни,
биритишча ўқийди
бурро қилиб тилини.
Янги техник услублар
қурилмаси машқида...
...Бирдан Лорканинг исми
жаранглади... қаршимда.
Майхонада майимнинг
симирдим охирини,
Андалусия салом,
излаб келдим Лоркани.
Лорка чалар гитара,
лўливаш қизлар гурас
келиб рақсга тушар
куй сеҳрига хосу мос...
...Қуёш чиқиб нурларин
йиғиб олгунича то,
мени кутиб олади
Жинева сирли дунё.
Ер остида жаннат йўқ,
жаннат йўқдир самода
жаннатнинг асл асли
туманли Альп — маъвода.
Кезаман бу тоғларни,
водийларни кезаман,
Ер тортиш кучин енгиб
ҳаволарда сузаман...
Ойни қўй, қуёшда ҳам
доғ бордир лахта-лахта,
менинг сайёҳ кўнглимни
чорлар Амриқо қитъа,
Уитменга издошман,
ўқиб берай шеъримни,
Миссисипи дарёсин
кўрай бўйи-энини,

Охайо ва Миссури
унинг ирмоқлари, ох,
юрагимга ташлади
баликчи каби қармоқ.
Таржимоним Жасон дўст
мени чорлади овга,
Жасон билан кетаман
ов баҳона гашт жойга.
Бу оламда шоирнинг
душмани, ёви йўқдир,
унинг ёви Одамга
отилган учқур ўқдир.
Шоликор, ишчи, фермер
кадрдондир, азиздир,
уларнинг бундой сўзи
шеъримда Эзгу сўздир.
Африко. Саванналар —
Нил дарёсин бўйлари,
ўтиб бордим бирпасда —
қалб-қўнглимни чорлади.
хой, болакай, болакай,
қора танли ёш дўстим,
мен биламан, хамдардман,
сенинг кўп ками-кўстинг,
тўғрилаймиз барисин,
йиғламоқ эмас чора,
сен яримсан, мен ярим,
бут бўламиз мардона.
Одамийлик унвонин
юрагимга такқанман,
вайрона кулбаларда
тунлар чироқ ёққанман.
Сув ости тоғларига
шўнғийману кираман.
Сенинг учун, болакай,
унда сарой қураман.
Океанавт ўзимман,
ўзимман косманавт,

Эверест чўққисида
тиклагайман сенга тахт.
Мен сайёҳман — ҳар чорбоғ —
гўзаллик ошуфтаси,
қуролни олмайман тан,
мен улар кушандаси.
Чин башар авлодини
кутмоққа ватаним бор,
Ўзбекюрт, дерлар, уни,
қалбим оппоқ мисли қор.
Қозигим бор, қўноқлар
отларин боғламоққа,
қозоним бор, уларни
ош қилиб сийламоққа...
Герсоппа шаршарасин
бугун кўрмоғим керак,
ҳозирча хайр, дейман,
омон бўлгил ёш юрак...
Герсоппа, о, Герсоппа,
мен, мана, қаршингдаман,
гир айлангум дунёни,
қакнус каби бир кушман.
Туш эмас кўрганларим,
швед чўпони билан
сухбатлар қурдим узок
гумон, иймони билан.
Олмон аскарни билан
хангома қилдим қанча,
унинг юрагида, ох,
ечилди не тугунча:
автоматни кўтармоқ
жоизмикин Одамга,
аслини айтсам, қурол
ярашмас бу Оламга!
Қўлларим гул истайди,
истайди чечакларни
юрагим истагандек
болалик эртақларин.

О, Герсоппа, Герсоппа,
етти мўъжиза, қани?
олтитаси йўқ бугун,
бор Хаопс эхроми.
Эхром-ла гурунглашдим,
қизиқ гапни деди у;
— Одам, бу мангу эмас,
Одамиятдир мангу!..
О, Герсоппа, Герсоппа,
бахоримни соғиндим,
сенга айтсам, тўғриси,
Диёримни соғиндим.
Сен оқавер, оқавер,
Ниагаралар оксин.
Бу олам тоғларида
чўпонлар гулхан ёқсин.
Дехқонлар эксин буғдой,
темирчи қурол эмас
буғдойларни ўрмоққа
ўроқлар ясасин, бас.
Болалар қир, далада
яйрасин, ўйнаб чопсин,
«Уруш» деган қозоннинг
қопқоқларини ёпсин.
Мен муҳаббат ошиғи,
Навоий фарзандиман,
Петрарка невараси,
Ҳофизнинг дилбандиман.
Конфуций буюк бобом,
Руставели эмас ёт.
Жупанчич оғайнимдир,
дўстим Томас Элиот.
Замин устида борман,
Ер остида тирикман,
ҳар Қутб нуктасида
хозирману керакман,
Арктиканинг кўкида
туйнуклар бўлмиш пайдо,

илма-тешик юрагим
тун-куни ўша жойда...
Султонману ғарибман,
ғарибману султонман,
Рашмар тоғида — хайкал
Линкольн, Жефферсонман.
Бутпараст, мусулмонман,
оташпараст, католик,
яхудий, турк, арабман,
барча динларга молик.
Мен борман сахродаги
йўловчининг «ох...»ида.
Тангрим ғазаби нечун?...
торнадоман гоҳида.
Цунамидирман гоҳ-гоҳ,
зилзиладирман баъзан
омонат эканлигин
тушунсин қавмим деган...
Ўчоқда ўтин ёнса
чўғи ҳам, тутуни бор,
тутунини қўявер,
мен чўғман бир дастёр.
Дарёнинг Бош булоғи
Инсонман мен, Инсонман,
сувимдан ичсин Инсон,
Эзгулик, деган жонман!
Бу Заминда, Самода
етгай офат, кулфатлар,
заҳар-заққумлар эмас
ёмғир ёғсин булутлар.
О, Герсоппа, Герсоппа,
хайр, ҳуш қол, мен кетдим.
...Ассалому алайкум
Ўзбекистоним — Юртим!

2008 йил

АҚЛ

Ақл интилар, чопар
кўникмай тоғ, сойларга
нурлар билан бас бойлаб
юлдузларга, ойларга.
Асли тўғри дарахтнинг
кўланкаси ҳам тўғри,
заррача гумон қилма
аслинг тўғридир АҚЛ.
Билмоқлик завқи яшаш
завқидан кучли, авло,
махдудотга қарамлик
сени қилмас мубтало.
Ўн саккиз минг олам бор
демиш Шарқ даҳолари,
биттаси Сомон йўли,
қайдадир қолганлари?..
Уларни бедорлигу
уйқуда ахтарасан,
ёнасан ўтдай кунда,
ўтдай тунда ёнасан.
Яратибнинг самовий
кемалар учар — кезар,
кўзлаган сайёрангнинг
хаволарида сузар.
Сен билган ва билмаган
Ер шари танҳо, наҳот?
Наҳот тилсим сандиқдай
сирин очмас Коинот?
Кечмишингни эслайсан,
унда кичкина эдинг,
моғорли зах ёрларни
ягона Макон, дединг.
Ягона эмас экан
чиқдинг сўнг дўнгликларга,
узоқ-узоқ тикилдинг
илоҳий кенгликларга.
Олов кашф этдинг бир кун, —

олдинг Кўк чақмоғидан.
Мамонтларни титратдинг
яратган тўқмоғингдан.
Ўсиб борганинг сайин
тўқмоқлар бўлди найза
найза, қиличлар саси
қўшилиб кетди найга...
Ўзинг яратдинг, буздинг,
ўзинг буздинг, яратдинг
ва бир кун самоларга
нигоҳингни қаратдинг.
Нечун қушлар учади,
нечун қанотлари бор?..
Улар учган жойларнинг
сирини билмоқ даркор...
Яратиш завқи яшаш
завқидан қудратлидир,
махдудотга қарамлик
сенга ёт тартиботдир.
Нур сингари қудратли
қанотлар қилдинг пайдо,
Ақл Ақлга қувват,
бошлаб юбординг пойга...
О, бугун сайёрадан
сайёрага учасан,
қўнасан сайёрага,
сайёрадан кечасан...
О, мен Ер деб аталмиш
Сайёра шоириман,
турибман сенга қараб
Рухнинг доирасида...
Унутмадингми Рухни —
танадаги Рухингни,
боқийликка даъваткор
илоҳ тафаккурингни.
Сен ҳаракат қиласан
Вақт, Макон сарҳадида,
уларга бандисан Сен,

Лекин Рух эмас банди...
АҚЛ интил, учавер,
қанотларинг толмасин,
Аммо бир ўтинчим: Рух
Ерда йиғлаб қолмасин.
Ўн саккиз минг олам бор
демиш Шарқ даҳолари,
битгаси Сомон йўли,
қайдадир қолганлари?

2008 йил

МЕН СИЗНИ СЕВАМАН

Қуёш ботир борар...
кўзларимда ёш,
Сархисоб қиламан умр йўлимни.
Инсон умри нима?
Қанот, бардош
Ва англаб етмоқдир ўзин кўнглини.
Мен сизни севаман!

Келдим бу дунёга,
кетгумдир шаксиз,
Кимнидир севдиму ва севилмадим,
Гоҳо голиб бўлдим
гоҳ мағлуб, изсиз,
Гоҳида ҳайкирдим, гоҳи тилсиз, жим.
Мен сизни севаман!

Дўстларим кўп менинг,
рақибларим ҳам,
Рақибларим мени англамаган дўст!
Бургутларни севдим,
о, бу бургутлар
Муҳаббатим олдида тикладилар баст!
Мен сизни севаман!

Сиз йиғланг, бир йиғланг
дарёдай тошиб,
Юрагингиз ахир йиғига тўла.
О, сиз мени шунда
англайсиз шошиб
Тўлган ой сингари бутун бир йўла.
Мен сизни севаман!

Топдимۇ йўқотдим,
йўқотдимۇ, топдим,
Кутиб олдим барин бир-бир хотиржам,
Сени севишларин
истасанг, дўстим,
Аввало сен севгин тиконларни ҳам.
Мен сизни севаман!

Алвидо, айтмайман,
Сенга ғолиб Шарқ,
Ғолиб Ғарб, сенга ҳам демам, алвидо.
Эй Жануб, Эй Шимол,
чиройингга ғарқ,
Бир сўзни айтмайман, аталмиш «видо».
Мен сизни севаман!

Адолат изладим,
ҳақни изладим,
гоҳида тополдим, топмадим гоҳи.
Ҳатто осмонларни
оралаб чопдим,
Ўзимда эканин топдим охири.
Мен сизни севаман!

Оқиллардан эмас,
кўрқдим ғофилдан,
Золимданмас, кўрқдим ялтоқилардан,
Қонунлар ҳимоя
қилса — бўрини
Хабар олдим қўйлар — кўрқоқларимдан.
Мен сизни севаман!

Хур яшаш истасанг,
бировнинг асло
Хур яшашига бермагил ҳалал.
Учаман, учаман
юлдузлар аро,
Кураш бу, ҳаётда яшамок ҳалол.
Мен сизни севаман!

Ким инсонни севмас,
меҳр-оқибат,
Адолат ҳақида гапирмасин у.
Дўзахни кўрганман,
о, энди фақат
Жаннатни кўрмоқни қиламан орзу.
Мен сизни севаман!

Танадан айрича
руҳ йўқ жаҳонда
Танадан айрича йўқдир бирор жон.
Илдизларни севдим
руҳий маконда!
Менинг топинганим сиздаги иймон!
Мен сизни севаман

Одамни яшашга
ўргатар севги,
О, севги-муҳаббат гултожимсан сен.
Бу дунё томоша,
бу дунё кулги
Ошиқ Азим бўлдим, бошда тожим сен.
Мен сизни севаман!

Алҳақ ҳаёт мангу,
соямга қараб
Асло ўлчамадим умрим мазмунин.
Мангулик мангу сир,
унга йўқ жавоб,
Фақат сақламоқлик керак қалб кўрин!
Мен сизни севаман!

Зарурият билан
хаттоки худо
Тортишиб ўтирмас.. бефойда, бенаф.
Тириклик, шубҳасиз,
бахт эзур, аммо,
Мангулик яратмоқ ундан-да шараф!
Мен сизни севаман!

Қуёш ботиб борар...
қайда бергум жон,
уммоним, саҳрода ёки самода,
Менга берилди-ку
бир буюк имкон,
Мен сизни севолдим ушбу дунёда.
Мен сизни севаман!

Олисларда қолиб,
кетди бир йўргак,
Бу қуёш кимники? Бу ой кимники?
Мен ҳеч ким эмасман
ўзимдан бўлак,
Ўн саккиз минг олам лекин меники.
Мен сизни севаман!

2008 йил

ОЙЧАШМА

Кўк қирларнинг елкаси
тоғ бағрига туташган.
Тоғ бағрида Ойчашма
кўзларни қамаштирар.
Чучвара тугиб отар,
биқирлаб отиб ётар.

Ойчашманинг бошида
сочин ёйиб мажнунтол,
Ёт кўздан асрагандек
боқади хушёр, хушхол.
Атрофида ниначи —
пистоки, яшил синчи...

Ойчашма суви асал
қўркмай қўнар капалак,
асалари сингари
шимир, эмар капалак.
Умр уловли, отли,
Ойчашма бунча тотли.

Ойчашма тевараги
сунбулаю ёронгул.
Қуёш ботиб, чўкар тун —
ғаройиб қоронғулик.
Ойчашмада ой асли —
шуъла — шабнамлар ракси.

Ойчашманинг ой йўли
бўйлаб ўсар ойтерак,
ойтерак япроқлари
тонггача айтар эртак.
Ойчашмага хосу мос
эртаклари тугамас.

Гумбурлайди гулдирак,
чақмоқ чақар басма-бас,
чақмоқларнинг қиличи

Ойчашмага писандмас.
Қора ёмғирлар ўтар,
селлар босар-у йитар.

Ҳамал-у Савр ўтди,
Жавзо келди ярақлаб.
Ойчашма баландида
бўй таратди гиёҳлар.
Она сутининг иси,
бешиқбола нафаси.

Ойчашманинг — ой умри
Саратонни олмас тан,
униг теварак — бағри
ҳамон яшил бир маскан.
Қовғаўт яшил-яшил,
Тиллақўнғиз бош қашир...

Сунбулада нур тиник,
Сумбулада сув тиник,
Тоғлар бир қўшиқ куйлар:
Ойчашма мангу тиник.
Ойчашма мангу тиник,
Ойчашма мангу тиник.

Музлади уч кун ўтмай
кеча сахар ёққан қор,
Ойчашма қозонида
аммо чучвара тайёр.
Ойчашма Онажоним,
Қишда ҳам меҳрибоним!

Азим Суюн бир сайёҳ,
Ойчашмага бойланган,
Ойчашма меҳр-сеҳрин
юрагига жойлаган.
Ойчашма — Ой булоғи,
Унда қалбим титроғи.

2008 йил

МУҲАББАТ

(станслар)

I

Денгизга сифмагандек
тўлқинлар куч-қудрати,
Мени асло тинчитмас
муҳаббатим шиддати.
Жунбушда муҳаббат — зарб,
Титраб кетар қайноқ қалб.

II

Кеч кузак. Айтмоқи ток.
Кўрдим бир шингил узум,
тилимни ёрди тарс-тарс,
егандим уни узиб.
Тотли, суюксан ҳаёт,
Аслинг сенинг муҳаббат.

III

Тунги тоғ. Мехригиё
ўздин сачратар учкун,
Муҳаббат кўзларингдан
ёришар қоронғу тун.
Сокин юрак, у қани? —
У қўклам сой тошқини!

IV

Кечди бебош ҳаётим,
чашма оқди тоғ ёриб.
Эхтирослар йўлида
кетдим гоҳида оқиб.
Чакмоқлар чақар-чақар,
Чўпон кулбасин ёқар.

V

Кузги мезонлар ипи
боғлайолмас ўзига,
дўстим-у ағёримнинг
тикка боқдим кўзига.
Хур гўдакнинг ҳаёти —
Она сут муҳаббати.

VI

Муҳаббат изгироби,
майли, ўт қўйсин жонга,
Азоб, ғами, алами
улансин тонгдан тонгга,
Ҳилол Ойга айлангай,
Ғарбу Шарқлар бойлангай.

VII

Ирмоқлар дарёларга
интилар — сарбаст ошиқ.
Куйламагин, эй, хофиз,
ўлим ҳақида қўшиқ.
Ғарчи ўлим мангу ҳақ,
Муҳаббат ундан барҳақ!

VIII

Қушлар яшай олгайми
насибаси дон-дунсиз?
Азим ким? — мен ҳеч кимман
муҳаббатсиз дунёсиз.
Сахрода қудуқ омон,
Омон сарбону карвон!

2008 йил

Насрий
қайырмалар

1

Олам — ҳикмат китоби. Ўқиб ва уқиб яша.

2

Дунёда доно-ю донишмандлар айтмаган, битмаган ҳикмат қолмаган. Фақат мағзи чақилмагани кўп.

3

Илм — асал. Асалари асални фақат бир хил гулдангина йиғмайди.

4

Боғда фақат булбул сайрамайди.

5

Одатда улкан шаҳарларнинг ўртасидан уларни қок ёриб, қирғоқларни обод этиб улкан дарёлар оқади. Шу каби улуғ санъаткорларнинг ижоди ҳам халқ юрагининг жон томиридан жой олади.

6

Ёзишдан олдин яшаш керак, деган бир адиб. Дарҳақиқат, шундай. У шоирми, носирми, санъаткорми — ким бўлмасин, ижод майдонида от суришдан аввал, албатта, муайян бир йўлни босиб ўтиши, ҳаётий тажриба сохиби бўлиши шарт. Булоқ кўзидан отилиб чиқаётган сув не-не машаққатли йўлларни босиб, не-не тошларни ёриб чикқанлиги учун ҳам тотлидир!

7

Нон мазали, чиройли бўлиши учун хамирни обдон пишитадилар. Асарнинг ҳам «хамири»ни қиёмига етказиб, тобга келтириб ёпиш ва сўнг халқнинг дастурхонига узатиш керак.

8

Ҳар қандай Ватан адабиётининг шонли саҳифаларини ташкил этувчи омиллардан бири, шубҳасиз, халқ тарихидир. Халқ тарихидан холи адабиёт ҳаргиз улкан адабиёт бўлолмайди. Ҳар бир ўзбек ёзувчиси биттадан тарихий асар яратганида ҳам халқимизнинг буюк тарихи тикланган бўлар эди.

9

Халқимизнинг феълида азал-азалдан табассумга, ҳазил-мутойибага, қаҳ-қаҳага, бир сўз билан айтганда, кулгига ўчлик бор. Кулги билан беморни даволаганлар, керак бўлса, душманни жазолаганлар. Жойига қараб: кулги — даво, кулги — жазо!

10

Танқидчиларимиз баъзи шоирларимизни очикдан очик «йиғлоқи»ликда айблайдилар. Улар шуни унутмасинларки, Абу Али ибн Синонинг айтишича, йиғи дардни олади! Шундай шоирларимиз ўтганларки, «йиғлаб» бутун бир авлоднинг, эл-юртнинг дардини олганлар!

11

Халқ тақдири билан тақдирини боғламаган ижодкор — сув юзидаги кўпик, яъни хубоб!

12

Нон — мўъжиза! Лекин одам ҳар куни кўриб тургани ва тановул қилгани боис унинг мўъжизалигини унутган. Унутмаганлар файласуфдир.

13

Тарих — халқ зиёлиларининг виждони билан ёзилади.

14

Тарих — донишманд ота. У фарзандларини муносиб яшашга, кодир хаёт кечеришга ўргатади!

15

Шеърнинг умри — шоир умрига тенг эмас.

16

Сўздан... ҳаракатга ўт. Умр мазмунини, инсоннинг жамиятдаги ўрнини унинг ҳаракатдаги фаолияти белгилайди.

17

Ў, менинг Ватаним — Ўзбекистоним, тоғда ётган тошингнинг ҳам тарихи бор!

18

Ўзбекистон — улкан имкониятлар мамлакати.

19

Ватан камолоти учун амалий фаолият ватанпарварликдир!

20

Давлатнинг асоси на ер, на кўк, на сув... балки халқдир!

21

Ўз миллий ғоясига, мафқурасига, ўз тараққиёт йўли мезонларига эга бўлмаган Давлат бўрон измида қолган қайиқдир.

22

Эрк тақчил жойда ҳамма нарса тақчил! Ҳамма нарса давлатники, дейилган ерда халқ юпун, қашшоқ, гадо!

Шахсий манфаат бўлмаган жойда юксалиш, тараққиёт йўқ!

23

Маҳаллийчилик миллатпарварлик ва ватанпарварликнинг асосий душманидир!

24

Тоифлик олим дўстим Абдурахмон Марғилоний бир суҳбатда менга шундай хитоб қилди: «Инсон ҳур туғилади, ҳур яшаши ва ҳур ўлиши керак. У фақат Аллоҳнинг қули! Бошқа ҳеч кимга қул эмас! Ижодкор инсонга ҳуррият — зарурият. Ҳурриятда, эркинликда яшаб ижод қилган қаламкашда ўз калимасига эгалик аъмоли буюк бўлади! Ҳуррият бор жойда — масъулият бор! Агар жамият, тўғрироғи, жамият тепасидаги кимсалар ижодкор тилини, яъни шоир, адиб, олимнинг тилини зўрлик ила боғласалар — халқнинг тилини кесган, қулоғига қум қуйсалар — халқнинг қулоғини беркитган, кўзини кўр қилсалар — халқнинг кўзини ўйган бўладилар!»

25

Отам мулла Олим бир куни менга қараб: «Сенларнинг Шўро замонларинг иликни мард қоқиб, мойини номард ейдиган замондир», — деган эди.

26

Зардоли ниҳолини экишдан олдин унинг қандай да-нақдан чиққанлигини билиш керак: аччиқ мағизлими, чучук мағизлими? Билмасангиз, ниҳол дарахтга айла-ниб, мева берганидан сўнг пушаймонда қоласиз. Айниқ-са, мағизни хуш кўрадиганларга қийин бўлади. Шўрда-нақни яхши кўрганларга ундан ҳам қийин. Агар болани шу зардоли ниҳолига қиёсласак... яна-да қийин!

27

Жамиятнинг камоли Инсон ҳаётига бўлган муноса-бат билан ўлчаниши зарур.

28

Хуқук — маънавий, маърифий тараққиётни камол топдиргувчи Куч! Аммо у ахлоқий мезонларга зарба бермаслиги керак.

29

Башарият ва Жамият камолоти фақат тарбия ва унинг изчил ибрати билан амалга оширилади. Шахслар уларнинг етакчиларидир! Инсон қўли билан яратилган боғ қайда-ю, ёввойи чангалзор қайда?!

30

Бугун ёнимда дўстим ўтирибди. Эртанги душманам билан суҳбат қураётган бўлсам не ажаб?!

31

Шундай одамлар бор: кўкдаги қушнинг парвозига, денгиздаги балиқнинг эркига, тоғдаги кийик кўзларининг қоралигига ҳасад қиладилар.

32

Ватаннинг бўй-басти — ботирлари ва шоирлари билан ўлчанади.

33

Эртақларда девлар жони ўзида эмас, аллақаерларда: форларда, тоғлар ичида, сандиқлардами сақланар экан. Чин инсон жони эса ҳамиша Ватанда сақланади!

34

Она тилисиз халқ — чироғи ўчган халқ.

35

Ўзинг кўзини очган булоқнинг суви ширин.

36

Қавмлар, элатлар, эллар, халқлар, миллатлар бирлиги — Инсоният. Замин эса бутун Инсониятга дахлдор. Шундай экан, одамзод бир эртақдаги тор кўприқда дуч келишиб қолган икки серкадек биров-бировига йўл бермай шохлашиб, оқибатда иккаласи ҳам дарёга кулаб халок бўлган... ларидек қисматга тушмасликлари учун тоза рух, ойдин тафаккур, донишманд АҚЛ билан иш тутишлари ҳам фарз, ҳам қарз!

37

Бошга чопаверманг... Шарқ табобатчилари бош оғри-са, аввал товондан даволаганлар.

38

Озодлик, Эркинлик инсоннинг ўз қалбини, ўзлигини ўзига қайтарувчи мўъжизавий кучдир!

39

Балки ёлғон, балки чиндир, бир қуш бор эмиш. У ер куррасининг қайси бурчагида кўклам бошланиб, дарахтлар куртак тугишга киришса, ўша ерда ҳозир но-зир экан. Озиғи — фақат куртак. Шу боис номи ҳам куртакхўр. Менга у Ёвузликнинг тимсоли бўлиб туюла-ди.

40

Ҳар қандай дарахт икки хил — патта ва ўқтомирга эга бўлади. Ер узалаб ўсувчи патта томир билан кўп яшаб бўлмайди. Билъакс, ўқ томир қанча чуқур сингиб, теран жойлашса, дарахт шунча гуллаб-яшнади, ҳосил беради. Оилани бир дарахтга менгзасак, аёл унинг ўқ томиридир!

41

Ақл ила эш бўлган ғайрат камолот дарвозасининг калитидир!

42

Эй овчи! Ўқингдан қочаётган кийикнинг айбини менга айт!

43

Жайра ҳатто ўз инида ҳам тўрга қараб қавшанар экан. Хасислик ҳам эви билан-да!

44

Тулкининг ўлжаси — бўрига ҳалол.

45

Булбулнинг семизи — илонга ем.

46

Тулкининг қирқ найранги бўлиб, у қирқ овчини аро йўлда толдирар экан. Ёмон хотинники тулкиниқидан битта ортиқча эмиш.

47

Эй дўст! Инсон қуш эмас — қаноти йўқ. Аммо чин муҳаббат унга қанот бўлиши мумкин.

48

Муҳаббат бодом бўлиб қийғос гуллади. Энди у мева тугиши керак. Лекин қиш ҳали этагини йиғиб олгани йўқ. Севги дарахтининг гул ёйгани эмас, ҳосил бергани ҳисоб.

49

Энг буюк жасорат Ватан тақдири йўлида қилинган жасоратдир.

50

Тараққиёт — инсониятнинг маънавий камолоти билан тарозиланмоғи керак.

51

Меҳнатсиз роҳатни ўйлайдиган киши жиноят қилишга мойил кимсадир.

52

Тинимсиз илгарилаб бормоқ хатолардан сабоқ олмоқдандир.

53

Ақл мевали дарахт, эҳтирос унинг гули.

54

Болаларимни ўқитаману ўзим ҳам ўқийман.

55

Тан қарилиги — кўнгил қарилиги эмас.

56

Оқар сувнинг орти тоза.

57

Халқнинг фақат бугунини ўйлаган ҳукмдор — Етакчи. Унинг келажаги ва камолоти асосларини қурган ҳукмдор — Донишманд. Полиз бошига қурилган хашаки чайла билан пойдевори дарё тошларидан қурилган иморатнинг фарқини унутманг!

58

Ҳукмдор мақтов-олқишларнинг тагида нима борлигини доим назардан қочирмаслиги керак. Ҳамду санолар йўли — ҳақорат, масхара ва фалокатли бўлиши мумкин.

59

Кемалар учун кўринмас сув ости қоялари ғоят хавфли, ҳалокатли бўлгани каби сарой ва салтанат сийратидаги эътиқод ва ахлоқ тубанлашувлари мамлакат инқирозига ибтидо бўлиши мумкин.

60

Тоштарош кўлида тош, косагар кўлида лой истаган шаклга киради. Хукмдор ўз ақли, заковати билан тош ҳам, лой ҳам эмас. Собитлик, қатъиятлилик мамлакатни таназзуллардан асрагувчи кучдир!

61

Қуёш кексайиб бормоқда. Ватанпарварлик туйғулари Заминпарварлик туйғуларидан айро тушмаслиги керак. Она-сайёрамиз ўз қобиклари ичида қолиб яшаётган куртлар ўйлаганларичалик улкан эмас!

62

Бир бобом Дехқонбой ўт-оловли ёшлик йилларининг ажойиб бир қунида тоғ бағридаги бўри уясига кириб борди. Макон эгалари овга чиқиб кетишган, аммо уларнинг болалари бир-бирларининг пинжига бош суқиб ётишган экан. Дехқонбой бўри болаларини овулга олиб келди. У ўз тенгдоши бўлган отам Олимга мақтанди. Лекин Олим унинг қилиғидан ранжиб, ўз ғазабини бир сўзда ифодалади:

— Аҳмоқсан!

Тоғликлар учун оғир бўлган бундай сўзни ўз акасининг ўғлидан кутмаган Дехқонбой ҳам кўзлари чакнаб деди:

— Аҳмоқдирман, аммо кўрқоқ эмасман!

63

Қиз бола — қояда униб чиққан латиф чечак. Унга ҳамма интилади, уни ҳамма эркалагиси, ислагиси, узгиси келади. Беҳаё шамолларни айтмайсизми? Худа-беҳудада тортқилагани-тортқилаган.

64

Ҳар қандай ўтли муҳаббат ҳам фақат никоҳ билан гўзал ва яшовчандир.

65

Эй, одам боласи! Бир-бирингдан мархаматингни аяма. Суйиб берсанг сув ҳам асал.

66

Ажаб сир-синоатлар. Тоғ ичидан емирилар экан. Ўзбеклар ташқи ховли билан бирга ички ховлини ҳам бекорга қуришмаган. Ичкарида Оила асралган.

67

Ўзидан айғир чиқса, отнинг зоти бузилар экан. Дарахтнинг қурти ўзи билан деганлари ҳам рост. Одам боласи, ўзингга ўзинг синчилик қил.

68

Яхши отга ҳам қамчи керак.

69

Душманам кўплиги дўстларимнинг камлигидан эмас!

70

Икки бутнинг ва икки жағнинг орасидаги икки «су-якисиз» меъёрини билганлар эртасига ишонса бўлади.

71

Одамзод жисми Тангри иродаси ила мукаммал яратилган: ҳамма аъзолари жой-жойида, бирини иккинчисига алмаштириб бўлмайди. Ва лекин феъл-атвор, хулк борасида ундан номукаммалроқ ҳеч бир мавжудот йўқ.

72

Инсон табиатни шу даражада «маданий»лаштириб бормокдаки — истаган жойида қаққайиб турганида кўкдаги чакмоқдан ҳалок бўлиши мумкин.

73

Дала-даштларда бир уя кумурсқа ҳаётини кузатган-мисиз? Улар бетиним ҳаракатда, меҳнатда. Уясига дон-дун, ризқ-насиба ташишади — эртанги кун иштиёқида. Кумурсқалар ахиллиги, тинч-тотувлиги тарзи ҳайратланарли, ибратлидир! Уларни кўп бор кузатиб, кўп бор одам зотидан нафратланганлигим рост!

74

Охират ҳақида ўйлайман. Қиёмат қойимни келтириб чиқаргувчи Кучлар ҳақида ўйлайман. Улар мавжудми? Мавжуд бўлса, асраниб қолишнинг иложи борми? Ҳа! Ер куррасини тоғлар ва океанлар бир маромда, яъни мувозанатда саклаб турар экан. Мувозанат бузилиши — Охират! Куррайи замин соҳиби бўлмиш бани башар ахлоқининг тубанлашиб кетиши эса қиёмат қойим демакдир! Яшасин Она-Замин, Инсон ва Инсоният бардавомлиги учун хизмат қилишга йўналтирилган покиза Тафаккур!!!

75

Хисор тоғларида юксак, метин қояларни мардона ёриб туғдона дарахти ўсади. У жуда мағрур. Саратоннинг ўт тилли куйдиргисигаю қаҳратоннинг қаттол захар-зақкумига дош бергувчи яшил салтанат. Мен унга ҳайрат билан тикиламан. Ва асл манба — сув йўлига етиб борган илдизлари ҳақида ўйлайман. Илдизлар... Худди шундай, Инсонни юксакликларга кўтаргувчи асл Куч, бу сезги-сезимдир. Улар қудратидан ҳамма ҳам ўз пайтида фойдаланавермайди. Фойдаланганлар кашфиёт соҳибларидир!

76

Беҳуда елиб-югураверманг, аклингизга таянинг, қолаверса, мўъжизакор қўлларингиз бор. Уларни ишга солинг. Тотли, тип-тиник сувли кудукни қазиган, Сизга ҳаёт баҳшида этган ҳам шу қўлларингиздир!

77

Жоҳиллик ва жаҳолат барча бузғунчилик ва кулфатларнинг ҳам отаси, ҳам онасидир.

78

Баъзи одамлар нима қилиш кераклигини эмас, нима қилмаслик кераклигини тушуниб етсалар, олам гулистон бўларди. Аср-асрлар оша шаклланиб келган зотли мевали дарахтларга бошқа пайванд улаб, уларнинг ҳосилини тамоман айнитадиганларга тааллуқликдек бу гап.

79

Бойлик — Одамга чексиз имконият ва имтиёз бериши мумкин. Ундан баъзилар шоҳсупаларга кўтарилса, баъзилар ҳалокат жарига қулайдилар.

80

Мен дашт тўрғайиман. Баъзан икки қанотимга тош бойлаб «Уч!», — дейдилар.

81

Тобут — ичидаги майити билан елкада.

82

Баҳайбат шаҳарлар — баҳайбат фалокатлар сари йўл бўлмаса, деб кўрқаман. Овчининг ўқи ҳам улкан жонзотларга беҳато тегади.

83

Инсон табиатни кийинтиряпман, деб уни ялонғочликка маҳкум этмоқда. Ялонғочлик ё ибтидо, ё интиҳодир!

84

Сунъий тараққиёт тезлигида табиий фалокат йўқми-кан?

85

Дунёда килич бор экан, қалқоннинг ҳам бўлиши табиий.

86

Баъзи одамлар ов қушига ўхшайдилар. Нимани тутишга ўргатилган бўлса, ўшанга чанг солиб кун кечирадилар.

87

Ақли, илми заковатидан савдойи бўлиб қолган олим — ҳосили мўллигидан синиб тушган мевали дарахт шохига ўхшайди. Ажаб дунё — ўз фарзандинг ўзинга душман.

88

Кунгабоқар кунга боқиб-боқиб, офтоб нурларини симириб ҳосилланади. Сўнг бошини қуйи солиб сукут сақлайди. У менга ақли-заковати теран донишмандларни эслатади.

89

Ақл-тафаккур икки қиёфада мавжуд: бунёдкорлик ва бузғунчилик. Улар бир-бирига ёв. Кураш азалий-абადий. Асрий обидалар ҳам, харобалар ҳам етарли. Инсон ва Инсоният олдида — ҳаёт ва мамот. Ҳаёт, мен сен билан биргаман! Харобаларни қазиб кадрласам-да, тирик обидаларни севаман!

90

Ақлсиз банда ҳам сувга чўқаётган дамда фақат тирик қолишга ҳаракат қилади. Ҳаётнинг нечоғлик азобуқубатлари, кулфатлари бўлмасин — яшаш нақадар ширин!

91

Ўрганган йўл — қочишга яхши.

92

Батан — тандир. Нон-тузин унутганлар кўр бўлади.

93

Ният — амалдан аввал.

94

Ғийбат — сахро куюни. Бошландими, осмонга устун бўламан, дейди. Яхшиям, уни тарқатиб юборгувчи Шамол дўстим бор.

95

Бола билан бойликнинг кечи йўк.

96

Бола белда, хотин йўлда, дўст қаерда?

97

Отинг борида — отли бўл.

98

Баҳони бозор белгилайди, одамни — ахлоқ!

99

Энг адл дарахтлар ҳам шамол йўлларига, йўналишларига мослашиб солланади.

100

Ёмғир жалага, жала селга айлангани каби ўтли мухаббат — ўтли нафратга айланиши ҳеч гап эмас!

101

Дўстлик — қалб қурбонликларини талаб қилади.

102

Йигирманчи аср бошларида бобом Суюнбой Бухорининг «Мир-Араб» мадрасасида ўқирди. У бир ёзда қишлоғи Нақуртга таътилга келди. Қарангки, Суюнбой келган куни отаси Мирзабой эл-улуснинг казо-казо пешволарини чорлаб, зиёфат бераётган экан. Мехмонхона тўрида Нурота музофотидан келган Шайх қўр тўкиб, тасбеҳ ўгириб сўзламоқда эди. Суюнбой: «Ассалому алайкум», — деб кириб келди. Ва бирдан... Суюнбойнинг юзи-кўзига кўзи қадалган Шайх ўрнидан туриб кетди! Мирзабой Шайхга: «Ўтиринг, ўтиринг, бу — менинг ўғлим», — деди. Шунда Шайх:

— Мирзабой, мени ўрнимдан сизни бойлигингизу молу мулк, давлатингиз турфазгани йўқ, ўғлингизнинг юзи-кўзига ёзилган илми турфазиб юборди! — деган экан.

103

Ўжарлик, беҳуда чираниш инсонни амалий фаолиятда шарманда қилади, кулгига қолдиради. Зомин тоғларида Суюнбой Қораев домладан бир нақл эшитдим. Билмаганлар билсинким, Сор деган қуш бор, бу анча эпсиз, укувсиз, қўполгина қуш. Кунлардан бир кун Сор чўққида кўниб турар экан, ёнидан Лочин ўтиб қолибди.

Ҳой, Лочин, — дебди Сор, — намуноча ховликиб у ёқдан-бу ёққа, бу ёқдан-у ёққа учасан. Мана, мен учқур, чакқон бўлсам ҳам чўққида тин олиб ўтирибман, ўзи сен чакқонми, мен чакқонми?..

— Буни исботлашнинг йўли осон, — дебди Лочин, — бахслашиб ўтирмайлик, ким олдин ўнта каклик тутса... бари аён бўлади-қўяди. Иккаласи икки дарага учиб кетишибди. Шомга яқин учрашибдилар. Тагин Сор гап бошлабди. — Ишларинг қалай, Лочин, — дебди Сор, — ҳали ҳам у ёқдан-бу ёққа, бу ёқдан-у ёққа ҳуда-беҳуда учиб юрибсанми, қанча каклик тутдинг?

— Тагин битта тутсам ўнта бўлади, — дебди Лочин, — сенинг ўзинг қанча тутдинг?

Шу пайт чўққи тарафдан бир какликнинг азот сайраши эшитилибди.

— О, Лочин, — дебди Сор, — мана, шу сайраётган какликни тутсам тўқкизтаси қолади.

104

Тонгда Қуёшга кўкрагини очган Намозшомгул шомда ёпишни ҳам билади.

105

Сохибжамол тустовуқни (хонтовуқ) овчилар гўзаллиги учун эмас, гўшти учун овлайдилар.

106

Аёл дарахт соясига ўхшайди: ўрмонда қадри кам, саҳрода ардоқли.

107

Ўғлим! дўстингдан қарз олма, дўстсиз қолишинг мумкин! Ва... қарз бериб ҳам дўстсиз қолишинг мумкин!

108

Минглаб донишмандларнинг китобларини, хикматларини ўқидим. Хулосани ўзим чиқардим.

109

Дарё тубига қум ва тошлар чўкиб-чўкиб, сув оқими қувватини пасайтиради. Сен ҳам аслида бир дарёсан. Қалбингдаги қум ва тошларни тозалиб тур.

110

Болалик — дарёнинг Бош булоғи.

Ёшлик — Бош булоқлар қўшилиувидан пайдо бўлиб, дарёга айланган шиддат.

Балогат — кенг, текис водийга тушиб, салобат билан чуқур ва сокин оқаётган ўша дарё.

Кексалик — чўлу сахро кумликларига такалиб, кичрайиб, хорғин йўл босаётган ва оқибат ё буғланиб, ё ерга сингиб кетаётган ўша дарёнинг сўнгги бир қатра суви.

Ҳаммаси ўз жойида ва пайтида гўзал, қадрли, ардоқли, орзули, армонли, ачинарли УМР!

111

Донишмандлар кенг водийлар текисликларида сокин ва салобат ила оқаётган дарёга ўхшайди. Истаган жойингга ундан арна-ариқлар чиқариб, боғ-роғлар пайдо қилишинг, унумли фойдаланиб, умрингни, хаётингни безашинг мумкин.

112

Қор учқунлари фақат олти қиррали бўлади. Бу чексиз оқ гулларнинг устаси ким?

113

Иглу — эскимосларнинг қордан ясалган уйи. У киши тугаб, ҳарорат кўтарилгач эриб кетади — қулаб тушади. Шимолдаги бу эскимос элатининг тақдири ҳам ўз уй — иглусига ўхшаб борапти. Эй дўст! Ватанинг иморатини мустаҳкам қур!

114

Сув шаклга эга эмас, у қайси идишга қуйилса, ўша идиш шаклига эга бўлади. Одам танаси етмиш фоиз сувдан иборат. Сен қайси идишдасан-у қайси шаклдасан?

115

Ернинг тортиш кучи сувни энг қуйи нуқтага жойлаштиради. Инсон қудрати шундаки, қуйи нуқтадаги сувни энг юксак тоғ доvonларига ҳам олиб чиқади.

116

Кунгабоқарни Куёшгули, дегим келади.

117

Шоир — қалб билан ҳунарманд зот. Шоирнинг бойлиги — қалб аталмиш илоҳа! У моддий дунёни кўриб кўрмайди, унинг рангларини, манзараларини гўзалликларини, яхшилик, эзгуликларини кўради, туйғуларини, оҳангларини эшитади, тинглайди. Масалан, бугун Куёшнинг, Ойнинг, юлдузларнинг моддий жисм эканликларини билгани холда, ёрнинг юзини уларга ўхшатади, менга зайди. Ёки тоғлар абадий деб ёзади шоирлар, ҳолбуки геологлар аллақачон уларнинг абадий эмаслигини исботлаб беришган.

Эй, чексиз бойлик, мол-мулк эгалари, такаббурлар, кибрлар, «ана, шоир келаяпти», деб масхараомуз тиржайғувчи каслар... юрагингиз оғрийди сизнинг, кўзларингизда ғам-ғусса кўраяпман. Қалбингизни йўқотиб қўйганлигингизни кўраяпман. Аммо, мен кечирувчан Дўстман. Яратувчининг яратикларини йўқотмаслик учун кечиримли бўлишим керак! Мен бўри эмасман, бўрилар кечиримли бўлишмайди. Чин шоирлар ичида мен ҳам бир шоирман! Навоий менинг бобом эмас, Отам бўлади!

118

Шоирнинг қалб кўзлари тун қушларининг кўзларидек ўткир.

119

Шеърбозга ширбоз кўп яхши қофия экан-да.

120

Боғдаги дарахтларнинг қишдан соғ-омон чиққанлигини баҳор келганда, хотиннинг қандайлигини камбағалликда билиш мумкин.

121

Хаммадан яширган сиримни Вақт очиб қўйди!

122

Зарурият бўлмаганда мен Вақт деган дўстимдан воз кечармадим?..

123

Инсон акли-хуши жойида экан, у жон бераётганида ҳам нимадандир умидвор бўлади.

124

Болалигимда ўзимга-ўзим сўз бергандим: мен шундай яшайки, тилим фикримдан илгарилаб кетмасин!

125

Менга бир файласуф дўстим деди: Файласуф дўстларим кўп эди, аммо менинг файласуфга айланганим тан олинганлигидан кейин, улар мендан юз ўгирдилар.

126

Мен ҳамма нарсани тез унутаман ва ҳеч нарсани тез унутмайман.

127

Мен денгиз қирғоғида ётган оддий кумман, кўп теп-килайверма, қудратимни билмоқ истасанг, мендан бир ховуч ол, ховучингни ёп, сик, бармоқларингни ёриб уммонга интиламан...

128

Асл қонунлар табиат китобида битилган!

129

Ойда меъёр бор, булутларда меъёр йўқ.

130

Кўкламда мевадор дарахтларнинг кўп гул тукканлигига ишониб бўлмаслиги каби ваъда берган кимсага ҳам ишониб бўлмайди!

131

Менинг беозор феълимга ишонма. Сув ҳам жуда юмшок, майин, аммо унинг селга айлангандаги ҳолатини унутма!

132

Яланғоч тоғлар, халқ тилида, «етимтоғ» деб аталади. Бунда гап кўп. Етимтоғларда на булоқнинг, на дарахтнинг, на гиёҳнинг тайини бор. Баъзи кимсаларнинг худди ўзи: на ёқимли феъли, на ширин сўзи, на гўзал киёфаси бор.

133

Самимий оддийлик жўнликка айланса энг яқин дўстинг ҳам сени ҳурмат қилмай қўяди.

134

Кечаги қуёш бугунги қуёш эмас.

135

Дўстим Қозоқбой Йўлдошдан бир куни сўрадим: Сиз Сирдарё бўйида туғилиб ўсгансиз, унда қанча чўмилганлигингизни эслайсизми?

Қозоқбой Йўлдош деди: Бир дарёда бир марта чўмилиш мумкин.

136

Айиқ дарахтни силкитаётганда бақувват танасин кучига, душманини мавҳ этаётганда ўткир тирноқларига, қопқонга тушиб қолиб, овчидан меҳр-шафқат тилаётганида кичкина кўзларига ишонади.

МУНДАРИЖА

Ватан кенгликларида (<i>туркум</i>)	
Нурота тоғларининг қоратов тизмаси.	
Бешмармоқота қоялари ёнбағридаги тошкулбам	6
Фарғона	12
Сангардақ шаршараси	14
Тентақдарё. Хўжаипок булоғи	15
Дўрмон боғи	17
Айдарқўл	19
Рашиқ балоси ёки бир ходиса шарҳи	23

Йиллар йўллари

Ватан	26
Ватан фасллари	27
Ўзбекистон сўзи (<i>монолог</i>)	28
Дашт тўрғайи	29
Ватан	30
Кўпкари	35
Қамолитдинга	36
Терақлар	36
Тоғ кўллари	37
Булутлар йиғини	37
Қушлар	38
«Оддий алафдан ҳам...»	38
Зоминлик эл эртаги	39
Оқсоқол	41
Эпиграмма	42
Армон	43
Бу дунёда...	43
Миллатим қизлари	44
Наҳғрудда битта булоқ бор	44
Эмбека қизлар	45
Полалон	46
Мен шоирман...	46
Дуо	47
Аёл	47
«Кўрдимки...»	48

Соғинч қўшиғи	49
Чегара билмас шеър	50
Юлдуз бўлсин... ..	51
Камбағаллар ва бойлар (ҳазил)	51
Ойгулим	52
Ўлар бўлдик	53
Шом шафағи... ..	53
Фурур	54
Зоминтоғда	55
Ватан ёшлари	56
Кўнгил сирлашуви	57
Яхши аёл ва ёмон аёл ҳақида эл айтимлари	57
Қоратоғ ва октоғ воҳасидан ўтаётганда	58
Қизли уй	59
Ойсулув	59
Ибратимиз	61
Айтма	61
Қайлик Эски оҳангларда	62
Фақат севги, фақат муҳаббат	64
Бахтли бўлурмиз	65
Бу қиз	66
Бу на гўзал?	67
Келинчагим	68
Шаддод қиз	69
Ошиқлик	70
Эркагул	71
Гулнур	72
Ошиқ	73
Иқрор	74
Гулпариди Хоразм қўшиқлари йўлида	76
Қўшиқ	77
Бир бўса бер	78
Қани?	79
Ишқ кечаси	80
Ўзбек қозони	81
Бош китоб	84
Соҳибқирон хайкаллари пойида	85
Тилим	90
Сен ёлғиз эмассан	90
Ватан	91
Йўл	92

Бир ёз кечаси	96
Даракчикуш	97
Ёдлов	99
Қизиқчи	100
Чанғқовуз	101
Бир ошиқлик қиссаси	102
Сен сари	104
Излайман	106
Ин Ок	106
Висол дастурхони	108
Тенғқурларимга янги йил хати	109

Ўзбек давлати (достон)

Биринчи манзара	120
Иккинчи манзара	121
Учинчи манзара	122
Тўртинчи манзара	123
Бешинчи манзара	123
Олтинчи манзара	124
Еттинчи манзара	126
Саккизинчи манзара	127
Тўққизинчи манзара	129
Ўнинчи манзара	130
Ўн биринчи манзара	135
Ўн иккинчи манзара	135

Мен сизни севаман

Дилдорлик	138
Ўзбекистон бу	139
Самарқанд	140
Тугдона дарахти	141
Ойдалада	143
Севги	145
Қиш кечаси	146
Мен – рух... ..	148
Август	150
Индиго болалари	152
Одам феъли	153
Чавандоз	155
Биздан эмас	156

Тоғ ва боғ лоласи	157
Кўзимни узолмадим	157
Келмади ёр, отмади тонг	158
Эй бекўнгил... ..	158
Ёр лабимга босди лаб	159
Кўшни қиз	159
Бир рақибимга	160
Шаробхўр ва кўза	161
Феврал	161
Кўк бағри... ..	163
Кўнглим	164
Мен ким... ..	166
Ақл	173
Мен сизни севаман	175
Ойчашма	179
Муҳаббат	181
Насрий қайирмалар	183

АЗИМ СУЮН

МУҲАББАТ ҲАЙРАТЛАРИ

(Шеърлар, насрий қайирмалар ва дoston)

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош тахририяти
Тошкент — 2009

Мухаррир *Шоира Эргашева*
Бадий муҳаррир *Толиб Қаноат*
Техник муҳаррир *Раъно Бобохонова*
Мусаххилар: *Н. Охунжонова, Ш. Хуррамова*
Саҳифаловчи *Любовь Бацева*

Теришга берилди 3.10.2008. Босишга рухсат этилди 27.10.2008.
Бичими 84x108¹/₃₂. «Петербург» гарнитураси. Офсет босма. Шартли
босма табоғи 10,92. Нашриёт-ҳисоб табоғи 8,97. Адади 3000. Буюртма
№ 4972. Баҳоси кели-шилган нарҳда.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмаҳонаси,
100000, Тошкент шаҳри, «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.